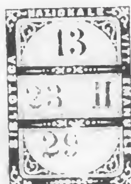
PETRI MÜLLERS ... DE ANNULO PRONUBO VULGO VOM JAWORTS-ODER TRAU-RING HYPOMNEMA, CUI...

Peter Müller

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
13
23 II
29

PETRI Müllers/ U. J. D.
Consil. Stolberg. Aulic.

DE

ANNULO PRONUBO

Vulgo

vom

Jaworts=oder Trau=Ring

HYPOMNEMA,

cui accesſit

DE

MODO AC USU COMPUTATIONIS GRADUUM DISSERTATIO.

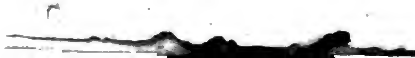

Schol: Piar: S: Pantal.

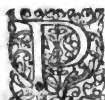

EDITIO SECUNDA.

JENÆ,
Typis & Sumtibus Bauhoferianis.
ANNO M.DC.LXXVI.

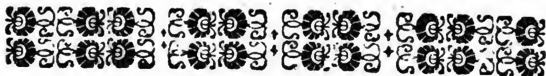

In Doctissimam de Annulo Pronubo
DISSERTATIONEM
Nobilissimi, Amplissimi, Consultissimique
DN. PETRI Müllers/JUR. Utr. Doctoris,
Illustrissimorum Dn. Dn. Comitum in Stolberg
&c. &c. Consiliarii Aulici gravissimi
Fautoris & Amici sui plurimùm honorandi.

ost Circulorum Augusta sat Synedria,
Post artis & Themesticae Scientiam
Salubriter tractandam, & Æqui regulas
Centuplicatas, postque concordantias
Legum sibi quae consonent, quae duplicent,
Postq. Senecae Tranquillitatem maximi
Illuminatam stellulis doctissimis,
Densisque librum seminatum gemmulis;
Nunc Ingeni Tui fluentis PRONUBUS
Nunc ANNULUS laxabit aestum, ô OPTIME
MULLERE, summa laus Themistae, ingens decus
Parnassidum! Nunc jura pandis Annuli
Jugalis, & ritus vetustos explicas,
Docesque, clausas ut sit ardor limite
Certo, nec arrhis Virgines furtim sinat
Captare, sed Sponsus modo quo debeat
Castam suo Sponsam jugare lectulo.
MULLERE, Vive salvus annos Nestoris!
Floreque semper! ac adimple pluribus
Doctissimis scriptis Soli pomaria!
Sic suada dimicabit, & Musae novem
Tibi perennem comparare gloriam.

faciebat.
ALBERTUS GÜNZELIUS,
Superintendens Stolbergicus.

C. D.

DE

ANNULO PRONUBO

vulgò

vom

Jaworts=oder Trau=Ring

THESIS I.

Summaria.

1. *Jus gentium cum genere humano natum dicitur.*
2. *Illud semper immutabile:*
3. *Ista lege jubemur fidem pactorum servare.*
4. *Peccatum est pactis contravenire.*
5. *Conscientia domesticum quoddam tribunal.*

Loco Procemii.

1 Us gentium (1) adeo altè insedit, altasque egit radices, ut cum ipso genere humano natum dicatur, nec unquam nisi cum eodem evelli possit, *Ægid. Hortens. ad §. Sed Naturalia Inst. t. d. Jur. Natur. Gent. & Civil.* Propterea quòd divina quadam Providentia constitutum sit, (2) semperq; unum atq; immutabile
2 permaneat, ut apud omnes gentes peræq; observetur. *d. §. Alvarus Valascus d. Jur. Emphyt. quæst. 3. num. 2. ibi. agnosces igitur Jus*

gen-

gentium ex ratione. Ista (3) autem lege jubemur fidem pactorum servare, cùm nihil tam conveniens sit naturali æquitati, quàm servare ea, quæ inter homines placuerunt, *l. 1. ff. d. pact.* & grave dicatur fidem fallere in *l. ff. d. constit. pecun. Tiber. Decian. Cons. 5. num. 22. ibi quia hoc dictat naturalis ratio. Frider. Schenck Baro à Tautenb. in c. 1. §. sed non est alia num. 1. vers. Contra vero grave &c. Quæ fuit prima caus. benefic. amitt. in Usib. Feudor.* Imo (4) peccatum sit suâque natura turpe, & sempiterno naturæ juri leg que morali contrarium pactis contravenire, pluribus id monstrante *Jacob. Schultes tract. d. Fid. Hæretic. Relig. servand. num. 266.* Ut proinde sua cujusvis (5) ratio sibi dictitet, ea, quæ sub fidei religione promiserit, sanctè servanda esse, non minus ac si centum testimoniis stabilisset promissa: Conscientia enim sibi (6) mille testis est, & domesticum quoddam tribunal, quod sanctissimus Judex Deus T.O.M. in hocce mortalitatis statu apud nos voluit extare, ut esset velut exemplar magni illius Tribunalis, coram quo appareamus, ejusque dictamini auscultemus obediendo.

3 4 5 6

THESIS II.

Summaria.

1. *Mortales deflectunt sæpius a regiâ via.*
2. *Rara est per hæc tempora fides.*
3. *Dictum Plauti de nostro seculo affirmandum.*
4. *Antiquitus obligationes brevissimæ, hodiè longissimæ.*
5. *Communis mos est, si fecisti, nega.*
6. *Prudenti diffidentiâ nil melius est.*
7. *Alcibiadis interrogati responsio.*
8. *Ecquis unquam securus esse poterit de corde humano.*

Verùm uti nunc sunt mores, adeo res redit. Experientia nos edocet, Mortales (1) affectibus nimio plus deditos 1

suæ

suæ ipsius bonitatis immemores deflectere sæpius â regiâ viâ, cui tamen soli debuissent insistere. Haud raro intelligas, ea, quæ nudius tertius promiserant homines, hodie malitiosè negare; ut cum *Lipsio centur. ad Belg. epist.* 100. fateamur,
2 raram (2) esse per hæc tempora fidem, atque eam citra verba ferè consistere, ita hoc seculum fide est nudatum, ut fides videatur evanuisse in auras; unde versiculi:

Da die Treu ward neu geborn/
Kroch sie in ein Jägerhorn/
Der Jäger bließ sie in den Wind/
Daher man keine Treu mehr find.

3 Et quod (3) *Plautus in Aulular.* de suo conquestus, illud de nostro seculo affirmandum est;

Heus tu, *inquit*, nostra ætas non multum fidei gerit,
Tabulæ notantur: adsunt testes duodecim,
Tempus locumque scribit Actuarius,
Tamen invenitur Rhetor, qui factum negat.

4 Antiquitus (4) obligationes brevissimæ, hodie longissimæ, & ad membranam totius cutis bovinæ extenduntur. *D. Ditherr. ad Besold. Thesaur. Pract. verb.* Trau und Glauben. *Manil.* 3.

Perque tot ætates hominum, tot tempora & annos,
Tot bella, & varios etiam sub pace labores,
Cùm Fortuna fidem quærat, vix invenit unquam,
At quanta est scelerum moles per secula cuncta,
Quamque onus invidiæ non excusabile terris?

5 Et hoc tempore communis hominum (5) mos est hic: si fecisti, nega; nec nobis Jus prodest, si deficiat probatio *l. duo sunt* 30. *ff. d. testam. tutel.* Quæ cùm ita sint,

6 (6) Prudenti diffidentiâ
Nil est melius, nihil utilius mortalibus

teste

teste *Euripide in Hecuba.* Ut (7) *Alcibiades* cuidam interroganti, num patriæ de se judicaturæ fideret? respondisse feratur; 7
Ego sanè *ne matri quidem*: vererer enim, ne insciens pro albo calculo nigrum immitteret. Ecquis enim securus (8) unquam esse poterit de corde humano in intimis pectoris recessibus abdito, cujus arcana consilia tam scitè tegere & dissimulare novit lingua, tam dextrè pernegant oculi, aliique corporis motus. *Saavedr. symb. pol.* 51. 8

Thes. III.

Summaria.

1. *Non nudis hominum verbis standum est, sed signum etiam admittendum.*
2. *Veritas magis oculata fide, quàm per aures hominum animis infigitur.*
3. *Oculi fideles dicuntur, Aures infideles.*
4. *Quid sit oculatâ fide emere,*
5. *Quid emere cæcâ die.*
6. *Inspectio ocularis superat alia omnia.*
7. *Nudis animi actibus efficientiam Juris tribuere non est congruum humanæ naturæ.*

Proindè haud malè censentur egisse, qui, non nudis hominum verbis standum, sed majoris (1) testimonii seu probationis ergò aliquod etiam signum, tesseram vel symbolum in oculos incurrens adjiciendum esse pactis admiserunt, idque ad effectum Juris; Veritas (2) enim magis oculatâ fide, quàm per aures animis hominum infigitur. §. *ult. Inst. d. gradib. cognat. VVesenb. in parat. ff. fin. regund.* Et magis incredulæ sunt hominum aures, quàm oculi. *Herodot. lib.* 1. secundum vulgatum istud: Quod patet exprefsè, non est probare necesse 1 2

Mon-

Montan. d. finib. c. 30. num. 3. Quodque oculus vidit, nemo fideliter negat, *Schlepiz in prompt. Jur. tit.* 41. §. 1. *Gilhaus. c. 6. p. 2. art. 2.* §. 7. Qui audiunt, audita dicunt: qui vident, probè sciunt. *Plaut. im Truculent. vid. Donell. tract. d. testib. c. 6. Treutler. vol. 2. disp. 5. th. 9. lit. d. &c.* Ideoque *Lyricus* (in Art.
3 Poëtic.) *oculos fideles*, (3) Contra *Historicorum primus* (Herodot. in Clio) *Aures infideles*, appellat. Rationem ejus, teste *Zingresio in Emblem. Ethic. Polit.* 88. reddit Physicus, quod visus per se, auditus verò per accidens conducat. Et inde de-
4 rivatur illud, *oculata fide* (4) emere, pro *præsenti pecuniâ*, cui
5 contrarium hoc ejusdem: (5) *emere cæca die*, quando differtur in diem solutio, id quod credere, seu *fidem sequi* schola nostra vocat. *add. Aristot.* 1. *Metaphys. cap.* 1. Unde Icti asse-
6 runt, ocularem (6) inspectionem superare omnia alia, per ea quæ tradit *Rutger Ruland. de Commiss. p. 2. lib. 3. c. 1. per tot.* & *Berlich. concl.* 46. *n.* 14. ait; quod probatio per evidentiam rei vel ocularem inspectionem sit optima & superlativa omnium probationum, nec ulla major ipsâ vel melior, vel validior, vel certior, adeo ut præferatur omni generi probatio-
7 num. Nudis itaque (7) animi actibus efficientiam Juris tribuere non est congruum naturæ humanæ, quæ nisi ex signis actûs cognoscere non potest; prout *Hugo Grotius d. Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 2. num.* 3. graviter loquitur.

Thes. IV.

Summaria.

1. *In matrimonii negotio cautio adhibenda est.*
2. *In hoc consistit principium familiæ & Reipubl. seminarium.*
3. *Veteres de Conjugio & Militiâ admodum fuerunt solliciti.*
4. *Hæc cura ad Politicum quà talem spectat.*
5. *Magistratus de controversiis matrimonialibus sapienter judicet.*

6. Ju-

6. *Judici perjuria sunt vitanda.*
7. *Perjurii vindex pœnam differt non donat.*
8. *Ipsi Dii olim ad certa pacta palude Stygia invocata adstringebantur.*
9. *Perfidos causa nunquam deficit.*
10. *Licet quis se fraude possit extricare, conscientiæ tamen ratio habeatur.*

Et si alio quodam, certè (1) in gravissimo Matrimonii negotio cautio adhibenda est, ne dicta facta negentur, promissisque contra veniatur. In hoc (2) enim principium familiæ, & Reipublicæ seminarium *consistit Cic. lib.* 1. *officior.* cùm inducat immortalitatem *Novell.* 22. *pr. Borcheld de Gradib. p. m.* 112. Proinde nulla de re magis sollicitos (3) fuisse veteres, quàm de Conjugio & Miltia ex *Aventin.* 4. *part. d. reb. Turcic.* refert *Arnisæus de Jur. Connubior. cap.* 1. *sect.* 2. *num.* 1. Atque (4) ad Politicum quâ talem hæc cura inprimis spectat, cùm ipsi de iis agendum sit, quæ ad constitutionem & salutem Civitatis spectant; Domus autem, in quâ Maritus & Uxor, Herus & Servus, Pater & Liberi, pars est Civitatis; Virtutem itaque partis ad virtutem totius respicere necessum est *Aristot.* 1. *Politic. cap. ultim.* Hinc Magistratus (5) de controversiis matrimonialibus sapienter judicet, atque illuc respiciat, ut si sponsalibus, quæ Nuptiis præmittuntur, Spesque earum appellantur in *l.* 51. *puellæ tutores* 6. *ff. de Sponsalib.* legitimè contractis sancta fides sit inducta, ad consummationem morosi interque se dissentientes compellantur, quò Civitatis incrementum Connubiorum frequentiâ promoveatur; Nihil enim utilius est Civitatibus, quàm eas repleri hominibus liberis, §. *hæc nos Authent. d. Restit. & ea quæ parit.* Desponsationes autem sæpius solemni ritu, mediantibus votis & juramentis fiunt; Quamobrem (6) Judici sedulo perjuria sunt cavenda, nec iis danda est oc-

1 2 3 4 5 6

B casio

casio. *Carpzov. Jurispr. Tor. part.* 1. *const.* 2. *def.* 2. *num.* 3. Perju-
7 rii enim (7) vindex Deus Diphteram tandem inspicit pœnamque differt, non donat, seris quandoque Nepotibus luendam; Ad scelera quippe vindicanda horæ Dei tardæ sunt, at graves. *Dn. M. Hildebrand. ad lib.* 3. *Officior. Ciceron. p. m.* 363.
8 Hinc in Paganorum disciplina veteri ipsi Dii, (8) ut ad certa pacta aut promissa servanda se ita obligatos esse scirent, nec satis rite à se violari posse intelligerent, palude Stygia (Dii cujus jurare timent & fallere Numen) tanquam Superiori aliquo Numine, invocata adstringebantur, nec pœna aliqua à Diis hisce aberat, si quidquã se indignum designassent, Ambrosiæ & Nectaris Deorumque consortii temporalis interdictio, prout disserit *D. Rachelius in dissertat. de Ho-*
9 *nest. in gener. thes. ult.* Quanquam (9) perfidos causa nunquam deficiat, cur Pacto non stent; sed semper aliquam fraudi speciem Juris imponant. *Livius lib.* 9. *cap.* 11. Ast

Non mihi homines placent,
Qui cùm male fecerunt, purgant,
Nullus est tam parvi pretii.
Quin pudeat, quin purget sese.

Plaut. in Aulul. act. 4. *scen.* 10. Nec ulla totius injustitiæ capitalior est pestis, quàm eorum, qui tunc, cùm maximè fallunt, id tamen agunt, ut viri boni videantur. *Cicero lib.* 1. *of-*
10 *ficior.* Licet (10) autem quis in foro exteriori mendaciis, fraude, corruptelis ac pecunia, (quæ omnia vincit secundum proverbium: hat einer Geld/so ist er ein Held/und der mit güldenen Würffeln werffen kan/behelt das Feld) valeat se extricare, & glaucoma objicere oculis, ut alio in loco meliorem, prout ipsi videbitur, conditionem inhiet, Conscientiæ tamen & Honestatis ratio habeatur; Non enim semper quod licet, aut utile, sed quid honestum sit, spectandum est;   Si-

—— Sidera terrâ
Ut diſtant, & flamma mari, ſic Utile Recto,

apud Lucanum Pothinus inquit.

THESIS V.

Summaria.

1. *Judex modum circa Sponſalia probè trutinet.*
2. *Iſte antiquitus fuit varius & multiplex.*
3. *Quando Jure Civili Sponſalia cenſeantur contracta.*
4. *Huic actui Arrha ſolet accedere.*
5. *Arrhæ nomine datur Annulus.*
6. *Qui vocatur Pronubus & Annulus Fidei.*
7. *Apud Hebræos olim & hodie deſponſationes annulo confirmantur.*
8. *Perusii annulum Pronubum Deiparæ virginis à Joſepho datum aſſervari dicunt.*

9. & 10. *Traditiones Cornel. a Lapide & Joſephi referuntur.*

Ut autem Judex certò pronunciare poſſit, num fides adimplenda, num verò actus ſit diſſolvendus; Modum (1) circa Sponſalia celebrata probè trutinet neceſſe eſt; Iſte 1
(2) autem ratione rituum ſeu ſolennitatum, quas adhibere 2
antiquitus ſolebant, pro diverſitate temporum variis ac multiplex fuit, lege ſis de iis *Barban. Briſſonium de Ritu Nuptiar. & Carol. Sigon. lib. d. Antiqu. Jur. Civil. Roman.* Jure (3) 3
civili Juſtinianeo legitimè contracta Sponſalia cenſentur, ſi eorum, quorum intereſt, Conſenſus intervenerit *l. 4. ff. d. Sponſal. l. 2. ff. d. Rit. Nupt.* Huic actui in argumentum Nuptiarum & majoris probationis ergò, ut tam contrahentes ipſi, quàm qui teſtium loco adhibentur, certiores affirmare queant, Sponſalia verè contracta eſſe, idque ſe non tantùm auribus, ſed etiam oculis, hoc eſt, duobus ſenſibus hauſiſſe

& percepiſſe, *Cypræus tract. d. Sponſal. cap.* 11. §. *c.* 4. *num.* 5.
4 Arrha (4) quædam, quam vocant Sponſalitiam, **Mahl-ſchatz oder Handtreu**/ accedere ſolet §.3. *& l. mulier fin. C. d. Sponſal. l. ſi legibus* 16. *C. d. Epiſcop. audient.* Arrhæ iſtiusmodi
5 nomine utplurimum datur (5) ANNULUS. *Juvenal. ſat.* 6.

Conventum tamen & pactum, & ſponſalia noſtra
Tempeſtate paras, jamque à tonſore magiſtro
Pectoris & digito pignus fortaſſe dediſti.

6 Ille *Tertulliano lib. d. cult. fœmin.* & in *Apolog. cap.* 6. dicitur (6) PRONUBUS, vulgo **der Jaworts-Ring**/ Circa fœminas, *inquit*, etiam illa majorum inſtituta ceciderunt, quæ modeſtiæ, quæ Societati patrocinabantur, cùm aurum nulla norat, præter unico digito, quem ſponſus oppignoraſſet Pronubo annulo *in caus.* 30. *cap. Noſtrates quæſt.* 5. ANNULUS FIDEI vocatur **der Trau-Ring**: Ibi: Poſtquam arrhis ſponſam ſibi ſponſus per digitum fidei annulo inſignitum deſponderit. Et quid annulus eſt aliud, niſi ſinceræ fidei ſignaculum & expreſſio voluntatis. *B. Ambroſius in cap.* 15.
7 *Lucæ.* Apud *Hebræos* (7) & olim & hodie Deſponſationes Annulo, ſinceri amoris ſymbolo, confirmantur. Sic enim in *Sephir. hachinnuch fol.* 205. *col.* 2. habetur: Conſueverunt Iſraëlitæ deſponſare cum annulo, qui jugiter ſit in manu ipſius pro mnemoſyno, ut recordetur ſe eo eſſe comparatam Viro ſuo; Sponſusque ſponſæ digito Annulum inſerit, ac dicit: En deſponſata mihi es per hunc Annulum, ſecundum ritum Moſis & Iſraëlis: *in Col.* 60. *fol.* 86. *Col.* 4. Iſti annulo communiter inſculpunt: Fortuna Bona (adſpiret) Fauſtum felixque ſit; teſtante id *Joh. Buxtorffio in diſſert. d. ſponſal. & divort.*
8 *th.* 57. *Peruſii* (8) annulum pronubum Deiparæ Virginis à Joſepho datum religioſiſſimè aſſervari refert *Johann. Baptiſta laur. Peruſian. teſte D. Botſacco in Moral. Gedaniens. tit. Annulus.*

Cor-

Cornelius à Lapide Jesuita in commentar. in cap. 2. Luc. verſ.19. fabulatur, S. Catharinam (9) in deſponſationem cum Servatore Annulum dediſſe. 9
Joſephus (10) Scriptor Judaicus, neſcio qua fide, narrat, *Moſen & Salomonem* annulos amoris & odii confeciſſe, ſicuti hujus rei mentionem facit *D. Hieronym. Jordan. lib. de eo quod divinum eſt in morbis cap.* 23. 10

THESIS VI.

Summaria.

1. *Aureus erat Annulus.*
2. *Sicuti aurum eſt metallum perfectum, ita amor ſit defœcatus.*
3. *Sententia Scaligeri, quare abſuerit gemma.*
4. *Mittebatur etiam domum Annulus Ferreus.*
5. *Sicuti ferrum eſt metallum durum, matrimonii tempora ſunt dura.*
6. *Dictum Senecæ d. Sapiente huc applicatur.*
7. *Plinii loca & Tertulliani diſtinctione temporum conciliantur.*
8. *Hodie annuli quandoque exigui pretii dantur.*

Aureus (1) erat iſte *annulus*, qui in fidem atque argumentum promiſſi matrimonii dabatur *Tertull. d. l.* Et Sponſus, docente *Clem. Alexandrino lib. 3. Pædagog. cap. 11.* dabat ſponſæ Annulum Aureum, nec eum quidem ad ornatum, ſed ut ea obſignet, quæ domi digna eſſent, quæ cuſtodirentur, propterea quod ſervandæ domus cura ad eam pertineret. 1
Quemadmodum (2) aurum eſt metallum perfectiſſimum & ponderoſiſſimum, quod in igne durat, *Kinderling. diſp. Phyſ. d. Corpor. perf. mixt. inanim. ſive mineral. th. 25.* & effato *Euripidis*: 2

Auro nil gratius, aut pulcrius eſt homini:

Ita amor conjugalis ſit defœcatus, puriſſimus, absque fraude,

de, in adversis constans, atque infirmitates tolerans: Ubi enim animorum unio viget, ibi est idem velle ac nolle, ubi est idem velle ac nolle, ibi non potest non vigere pacata & tranquilla cohabitatio *Gerhard. in tract. de Conjug. th.* 448. Annulus debet esse ex auro puro, sine inserta gemma, idque ne fraus aliqua intervenire possit, adulterinam scilicet gemmam pro vera, vilem pro pretiosa sponsæ offerendo, & hac ratione desponsatio fiat erronea & vana; verba sunt *Buxtorf-*
3 *fii d. l.* Et *Scalig.* (3) *lib. 3. d. re Poet. cap.* 101. ait: Gemma aberat, ut rei describeret simplicitatem; Materia ad constantiam spectabat: Forma ad perpetuam vinctionem. Missum etiam esse domum peracto sponsaliorum negotio *Annulum*
4 (4) *Ferreum* autor est *Plinius lib.* 33. *Nat. Histor. cap.* 1. qui scilicet prisca secula, & antiqui victus parsimoniam frugalesquè
5 mores designaret *Gerhard. d. Conjug. th.* 156. Sicuti (5) enim ferrum est metallum imperfectum durum; purgatissimum autem & durissimum appellatur Chalybs; indeque fit acies ensium & cultrorum *Kinderling. d. l. th.* 29. Sic durantis matrimonii tempora non semper aurea, hoc est, jucunda, sed ferro inprimis mixta h. e. tribulationibus obnoxia esse solent; unde iis, quos irrupta amoris tenet copula, infinitæ devorandæ sunt calamitates, atque durissima quævis perpetienda; & prætereà ferrum in conflictu robustius tolerabiliusque est auro, plusque efficit; Ita in conjugio dies vitæ nihil fortius temperat quàm constans fidelisque amantis animus;
6 Quod *Seneca* (6) *de Sapiente ep.* 83. hoc de Conjugibus dici poterit; Eorum scilicet animos in perpetuo esse gaudio. Et *Ambrosius*: Crebra, *ait*, munuscula, & sudariola, & fasciolas & vestes ori applicatas, & oblatos & degustatos cibos, blandasque ac dulces literas sanctus amor non habet, *in epist. ad Nepot.* Cogitanda sunt in Matrimonii stadio omnia, & animus

mus adversus ea, quæ possunt evenire, firmandos, *Senec epist.* 93. Unus est vitæ hujus fluctuantis & turpidæ portus, eventura contemnere, stare fidenter, aperte tela fortunæ adverso pectore excipere, non latitantem nec tergiversantem *Senec.*
ep. 104. Si igitur (7) distinguantur tempora, *Plinii* loca, ubi 7
ait annulum ferreum, *Tertulliani*, qui aureum fuisse asserit, sollide conciliantur, quod fecit *Junius in Notis ad Tertullian.* qui ait: Sponsus duos annulos sponsæ dabat, aureum alterum quo velut arrha sponsam sibi despondit, eamque de Nuptiis propediem futurus securam præstitit, & hunc Tertullianus Pronubum vocat, alterum ferreum gemmaque carentem ceu symbolum τῆς οἰκουρίας sponsus ad domum sponsæ mittebat. *vid. Joh. Michael. Dilherr. dissert. d. antiqu. ritu Nuptiar. Jenæ anno* 1638. *habit.* §. 21. *& seqq. D. Joachim Hildebrand. tract.*
de Nupt. Veter. Christianor. Hodie (8) inter plebejos annuli qui 9
sunt exigui pretii, inter nobiles autem & illustres pretiosi admodum & gemmis insigne invicem dantur.

THES. VII.

Summaria.

1. *In Ecclesia Christiana ubivis locorum sponsus sponsæ tradit annulum.*
2. *Neque interest cujus sit metalli.*
3. *In facie Ecclesiæ vicissim mutantur annuli.*
4. *Scoti annulum Connubialem pro re superstitiosa habuerunt.*
5. *Isti autem ritus Idololatricus non est.*
6. *Ceremoniam hanc Ecclesia primæva piè amplexa est.*
7. *In Sacra Scriptura actus dandi annulum non est probibitus.*
8. *Regula Augustini de Adiaphoris recensetur.*
9. *Piaculum non est, si Neonymphi annulos invicem tradere non valeant.*

1 In terris (1) Eccleſiæ Chriſtianæ, præſertim in Germania,
ubivis ferè locorum conſuetudinis introductæ eſt, ut ſponſus in teſſeram ſponſionis inter ſe de futuris nuptiis factæ
Annulum donet, atque ſponſa viciſſim Sponſo annulum
2 offerat atque tradat. Neque intereſt (2) pro conditione
contrahentium ferrei, plumbei, argentei aurove illiti, aureique gemmisque ſint ornati, iisve careant. Quando autem
3 (3) in facie Eccleſiæ coram Sacerdote, qui benedictiones
iſtos beat, conſpiciuntur, ut ipſum matrimonium perficiatur, itidem Annulos viciſſim mutant, qui absque gemmis
4 & planè ſimplices eſſe ſolent. Obiter nota: *Scotos* (4) in
confeſſione ſua anno 1638. libro Liturgico, quem *Rex Angliæ Carolus I. & Parlamentum* anno 1621. confirmaverant,
planè contradixiſſe, propterea quòd præter multa alia in
eo conceſſus eſſet Annulus Connubialis inter Neonymphos, quem inter Ceremonias ſuperſtitioſas & ſimul Idololatricas numerarent. *D. Hülſemann in Calvinianism. Irre-*
5 *conciliabil. th.* 14 Verùm ritum (5) iſtum circa annulum, qui
in facie Eccleſiæ datur Idololatriam ſapere non ſtatuendum eſt; neque enim craſſa eſt, quòd Idolis ſerviat, nec
in ἐθελοθρησκείᾳ conſiſtit, ut Deus aliter colatur, quàm præcepit, neque in nuda creatura poſita eſt. Ceremoniam
6 (6) hanc externam Eccleſia primæva ita piè & liberè amplexa eſt, ut ordinem potius, ac decorem juvare ac pro-
7 movere ſtuduerit. Cum itaque nec (7) in Sacra Scriptura
actus iſte dandi ſignum in conſpectu Eccleſiæ ſit prohibitus, neque etiam præceptus, pro Re media ſeu indifferenti, quam Adiaphoron vocant, habendus erit. Voluit pia Antiquitas, ut Conjuges meminerint fidem coram DEO tam religioſè datam ſanctè, etiam eſſe ſervandam, cujus promiſſi teſtis perpetuus ſit annulus. Neque etiam ſpe-

ctato-

ctatoribus rectè institutis ad cultum Idololatricum ansam præbet; Sin autem impius istum annulum tanquam Idololatriæ instrumentum habiturus sit, nihil obstat, quo minus & Orthodoxis eodem uti liceat: omnia quippe mundis munda, neminique quicquam immundum, nisi qui pro immundo judicat. *Roman.* 14. *vers.* 14. Hîc elegantissima (8) *D. Augustini* Regula *epist.* 119. *ad Januar. cap.* 18. locum 8
habeat; Quæ non sunt contra fidem, neque bonos mores, & aliquid habent ad exhortationem vitæ melioris, ubicunque ea institui videmus vel instituta cogniscimus, non solùm non improbemus, sed etiam laudando & imitando sectemur, si aliquornm infirmitas non ita impedit, ut amplius detrimentum sit: Sic (9) ex adverso piaculum aut casus
conscientiæ haud foret, neque Pastor alicujus loci sponsam 9
& sponsum coram altari ligare dubitabit, si Neonymphi ob extremam paupertatem annulos invicem tradere non valeant; Arrha enim de honestate est, non de necessitate *c. nostrates* 30. *quæst.* 5.

THESIS VIII.

Summaria.

1. *Annulus deminutivum est a voce Anus.*
2. *Unde Pronubus dicatur.*
3. *Nuptiæ rectius per* b *quàm* p.
4. *Nova nupta velo obnubi solebat.*
5. *Descriptio Annuli Pronubi.*

Priusquam autem longius progrediar, unde annulus dicatur, & quid sit dispiciendum est *Annulus* (1) itaque vel ut alii scribunt *Anulus* & *Anellus* diminutiva sunt, & a vo- 1

ce

te *Anus*, quæ circulum ſignificat, derivantur. Nam ut parvuli circuli *annuli*: Sic magni dicebantur *anni*, teſte *Varrone lib. d. lingv. latin. vid. Johann Kirchmannum in lib. ſingulari de Annulis cap. I.* Pronubus appellatur à præpoſitione *Pro* quæ hoc loco ſignificat ante, & vocabulo *Nuptiarum*; quòd ante Nuptias dari ſoleat. Sic in *l. ff. d. locat.* promutuum dicitur, quaſi pecunia prænumerata. Et obſervandum eſt, juxta plurium Criticorum ſententiam Nuptias (3) rectius
3 per *b* quàm *p* ſcribi; ex eo, quod à nubendo ſeu velando
4 deriventur, quoniam nova (4) nupta velo obnubi ſolebat, cùm ad virum deduceretur. *Tertullian. lib. d. Virginib. veland. add. Roſinum edit. Temſter. d. Antiquitat. Roman. lib. 5. c. 37. p. m. 959. lit. E.* Idque fiat in ſignnm pudoris *can. nec. illud 3. q. 5.* & ſubjectionis *1. Cor. 11. vers. 10. & c. 14. vers. 34.* ut ſe marito ſubditam, & humilem eſſe cogitaret *c. fœminæ d. q. 5.*
5 Annulum Pronubum (5) *deſcribimus*; Aunulus Pronubus nobis nihil aliud eſt, quàm Res mobilis, rotunda, ex metallo compoſita, in digito geſtari ſolita, qua evidentius probatur inter perſonas ad matrimonium contrahendum habiles deſponſationes ritè eſſe factas.

THES. IX.

Summaria.

1. *Olim & hodie annulus digito ſiniſtræ manus immittitur.*
2. *Locum in quarto digito ſibi vindicat.*
3. *Ratio in c. 30. q. 7. affertur, quòd in eo vena quædam ad cor perveniat.*
4. *Eandem rationem reddit Apion apud Gellium.*
5. 6. 7. *Referuntur opiniones Macrobii, Lemnii & Grülingii.*

8. *Fa-*

8. *Fabula eſt nervum quendam à corde ad hunc digitum transmitti.*

9. *Diſſeritur, unde præeminentia hujus digiti dicatur.*

10. *Sententia D. Frommani laudatur.*

Olim (1) *digito ſiniſtræ manus* Annulus immittebatur, quod 1
etiam & noſtra ætate obſervari cernimus. *vid. Agell. lib.* 10. *Noct. Atticar. cap.* 10. Ita ut locum (2) in quarto di- 2
gito, qui proximus eſt minimo ſibi vindicet, atque exinde ἐπιβάτης, παράμεσος, δακτυλιώτης ſive annularis appelletur. Quæ verò ſubſit ratio:

Doctores certant, & adhuc ſub judice lis eſt. *In c.* (3) 3
fœminæ 30. *quæſt.* 7. *ex Iſidoro Hiſpalenſi lib.* 2. *d. divin. offic. c.* 19 dicitur: Quod inprimis negotiis annulus à ſponſo ſponſæ datur, fit hoc nimirum vel propter mutuæ fidei ſignum, vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda jungantur. Unde & quarto digito annulus idem inſeritur: *quod in eo vena quædam, ut fertur, ſanguinis ad cor usque perveniat.* Eandem rationem (4) apud *Gellium lib.* 10. *cap.* 10. red- 4
dit *Apion*, ſcilicet inſectis apertisque humanis corporibus repertum eſſe nervum quendam tenuiſſimum, qui ab eo digito ad ima cordis penetret, propterea non inſcitum viſum eſſe eum potiſſimùm digitum tali honore decorare, quòd continens & quaſi connexus cum principatu cordis videretur. *Macrob.* (5) *lib.* 7. *Saturnal. c.* 13. quia ait: Adeo 5
verum eſt, quod dicis, o Diſſari, Ægiptios opinari, ut ego ſacerdotes eorum, quos Prophetas vocant, cùm in templo vidiſſem circa Deorum aras, hunc in ſingulis digitum confectis odoribus illinere: & ejus rei cauſas inquiſiviſſem, & de nervo, quod jam dictum eſt, principe eorum, narrante didiciſſem: inſuper de numero quoque qui per

ipſum ſignificatur: complicatus enim ſenarium numerum
digitus iſte demonſtrat, qui omnifariam plenùs, perfectus
atque divinus eſt. Ob quem nervum, novum nuptum huic
digito tanquam cordis vicario, ſponſæ annulum imponere
idem contendit *Macrobius*. Quæ opinio Medicos non ul-
6 timæ cavæ ſeduxit. *Lemnius*(6)ſanè de *occult. nat. mirac. lib. 2.*
c. 11. hac ex causâ, quòd ſcilicet per hunc digitum vis quæ-
dam refocillatrix ad cor dimanet, vitæque fontem recreet,
animi collapſos erigere ſolebat vellicato hoc articulo, au-
rique cum momento croci attritu. Sic Clariſſimus quon-
dam in Aulâ Stolbergenſi Medicus *Dn. Philippus Grülingius*
7 (7) *piæ memoriæ lib.* 1. *part.* 4. *pag. mihi.* 131. efficaciam quan-
dam dicto digito ineſſe ſe in Praxi Medicâ obſervaſſe ſcri-
bit: Dedimus, *inquit*, aliquando cretæ albæ fruſtum digito
annulari continendum, è regione narium ſanguinem fun-
dentium, donec incaleſceret, & ſtatim ſanguis ſupprime-
batur, ut poſtea diverſis vicibus ſpectavimus. Verùm
ut taceam, externi auri uſum hominem corporis viribus
deſtitutum neque quicquam reficere poſſe, niſi forſan mo-
ralem & civilem animoſitatem, ſi multo auro pollebis, in-
telligas: Ita omnis Ægyptiorum anatomica ejusmodi do-
ctrina riſum potius meretur, quàm confutationem, ceu ti-
ronibus rei anatomicæ eſt notum, ſicuti de poſteriore hoc
D. Conringius Noſter cap. 10. *d. hermet. Medic. p.* 91. diſſerit; fa-
8 bula (8) enim eſt nervum quendam à corde ad digitum
hunc immediatè transmitti, inquit *Adrian. Spigelius d. human.*
corpor. fabr. lib. 1. *cap.* 5. *p.* 15. Neque eſt quòd ullum nervo-
rum principium vel originem, præter cerebrum ejusque
ſpinalem medullam agnoſcamus; Imò nullum vaſorum
genus, ſive vena, ſive arteria in annulari digito ſit, majo-
rem conjunctionem vel ſympathiam cum corde habet,
quàm

quàm quæ cum illo in brachio vel manu eſt. Si quæris, (9) unde igitur præeminentia & dingitas hujus digiti ducenda? Num inde eſt, ut lævæ manûs otio, annulus minus quàm dextræ uſu attereretur? cui ſententiæ faviſſe videtur *Alexander ab Alexandr. lib. 2 genial. dier. cap.* 19. Certè ratio, quæ ex *Macrob. lib. 7. ſat.* petitur, nulla eſt: Pollex quia per ſe ſatis pollet, nec indiget externo vel accerſito honore: Index verò quia ex una parte ſolus eſt, & ut ita dicam deſertus, indignus eſſe videtur honore. Medius autem longisſimus eſt, ita ut ſatis etiam per ſe honoris habere exiſtimetur. Minimus autem omnium indigniſſimus. Annularis verò ille, qui inter minimum & longiſſimum eſt, maximè indiget aliquo honore, quo à cæteris illuſtrior fiat. An verò, cum ex mirâ ſapientiâ divinâ non parem longitudinem digiti omnes invicem ſortiti ſint, quòd ita decori magis reſpondeant, & ad motum apprehenſionemque aptiores reddantur, nullus omnium commodior, minusque in peragendis rebus impedimento ſit, quàm hicce digitus, ſi nimirum auro gemmisque oneratus & diſtinctus ſit. Quocum etiam facit Celeberrimus Vir (10) *Dn. Conradus Frommann* Medicinæ Doctor, in Imperiali Nordhuſa Conſul Magnificus, ac Phyſicus ibidem experientiſſimus, Fautor & Amicus ſingularis, uti ſententiam ſuam tàm in diſcurſu privato, quàm per literas expoſuit; add. *Fulvius Pacianus lib. 2. de probation. cap. 42. per tot.*

9

10

THES. X.

Summaria.

1. *Apud veteres ſingulis digitis annulum gerere mos fuit.*
2. *Poſtea pollici proximo induerunt.*

 Unde

3. *Unde & hodie in nonnullis digitus pollici proximus hoc annullo ornatur.*
4. *Judæi non annulari sed digito Indici immittunt annulum.*
5. *Quare Judæi non medio imponant.*
6. Hîc *non tam demonstrationes desiderandæ, quam spectandus est usus.*
7. *Non omnium dari potest râtio.*
8. *JCti non est antiquis insidere.*

1 Apud veteres (1) singulis digitis, teste *Plinio lib.* 23. *Naturæ Histor. c.* 11. annulum gerere mos fuerat, qui sunt minimis proximi, ut in *Numæ* & *Servii Tullii* Statuis videmus. Postea
2 (2) pollici proximo induerunt etiam Deorum simulacris: deinde juvit & minimo dare; Galliæ Britanniæque in medio dicuntur usæ, quanquam hic nunc solus excipitur, cæteri o-
3 mnes nunc onerantur. Moris (3) etiam nonnullis in locis esse, ut annulo isto pronubo digitus pollici proximus ornetur, testes sunt *Obrecht disp. d. donat.* 5. *thes.* 40. *& seqq.*
4 *Colleg. JCt. Argentor. tit. d. sponsalib. th.* 10. *Judæi* (4) verò non annulari, sed *digito Indici* immittunt annulum pronubum; de quibus *Buxtorff. c. l.* Insigendus est, *inquit*, Annulus digito indici, qui juxta pollicem est. *Victor de Carben.*, Judæus baptizatus, scribit in opere suo aureo contra Judæos *cap.* 11. (quod editum Coloniæ anno 1509.) Judæus sponsus sponsæ, tempore nuptiali (vel desponsationis) annulum oblaturus, diligenter animadvertere debet, an indicem exporrigat
5 sponsa, cui annulus immitti debet, ne scilicet (5) annulus medio imponatur digito, in quo scribunt, *Mariam* Viro Josepho, desponsatam, annulum suscepisse & gestasse: unde nulla Judæa annulum in medio digito in hunc diem portat. Hæc ille. Addit tamen *Buxtorff.* Ego id hactenus in ipso-
6 rum libris non inveni. Cæterùm (6) circa hunc ritum gestan-

di-

di annulum non tam demonstrationes desiderandæ sunt, quàm spectandus usus, consuetudo & Mores gentium. Et quis (7) omnium quæ à Majoribus posita sunt, rationem 7
reddat *l. 20. ff. d. legib.* Nec Icti (8) est, antiqui Juris sepul- 8
chris planè insidere, obliterata scrutari, consueta fastidire, & in antiquissimæ cujusdam consuetudinis ratione & explicatione anxiè desudare, illâque non statim obviâ præ nimio mærore aut curiositate vel capillos ut evellere nostros, vel omnes planè ungues demordere velimus. *Frider. Hortleder in præfat. oper.* von Ursachen des teutschen Krieges. Qui tamen morbus, teste *Thom. Lansio Orat. pro German.* plerisque hominibus de Schola solet esse familiaris. Satis sit jam disseruisse de Origine Annuli Pronubi; Progrediamur porro ac videamus, quinam istum annulum rectè dare possint, & quinam prohibeantur, considerando effectum Juris.

Thesis XI.

Summaria.

1. *Dant & accipiunt hunc Annulum, qui possunt contrahere sponsalia.*
2. *Nuptias contracturi non cæco impetu in tàm arduum opus ferantur.*
3. *Causa matrimonialis gravis est.*
4. *Cum arrhabone sponsalitia non est ludendum æquè ac cum nucibus.*
5. *Lingua non sit præceps ad pollicendum.*
6. *Historia, dubium an Fabula, de Justiniano & Bellisario narratur.*

Dare autem *& accipere possunt* Annulum Pronubum, (1) *qui possunt contrahere sponsalia.* Nolumus autem requisita circa contrahendas Nuptias longius referre, videantur ea, quæ in Jure ejusque interpretibus latius dicuntur. Ante omnia 1
au-

2 autem Annulum Pronubum (2) daturi Nuptiasque contra-
cturi non temerè aut cœco impetu ferantur in opus tam ple-
num aleæ, ſed providè, felicitatem exſpectaturi, circum-
ſpectè & deliberato animo Negotium iſtud auſpicentur; fe-
licitas quippe, effato *Saavedræ ſymbol. Polit.* 30. è Prudentia
naſcitur. Neque hic de re nihili, aut de glande legenda
3 agitur, ſed de causâ matrimoniali (3) quæ gravis & ardua eſt,
ſtatum hominis afficiens, cùm nec vir, ſive benè, ſive malè
cedat, habeat poteſtatem ſui corporis, ſed mulier, è contra-
rio. *c. non debet* 8. *d. Conſang. & Affinit.* Ubi itaque periculum
majus intenditur, ibi plenius conſulendum eſt, *c. ubi pericul.*
4 3. *in pr. d. Elect. in ſexto.* Neque (4) cum Arrhabone ſpon-
ſalitia æquè ac cum nucibus eſt ludendum. Multo melius
eſt non vovere, quàm poſt votum promiſſa non reddere
5 *Eccleſ. c.* 5. *v.* 4. Ne ergo (5) præceps ſit lingua ad pollicen-
dum, antequam certò conſtet præſtari poſſe quod promitti-
tur. *Saavedr. ſymb. polit.* 11. Hîc lubet poſt *Kirchmann. d. tract.
cap.* 18. *ex Æimonio lib.* 11. *d. geſtis Francor. cap.* 5. hiſtoriam le-
„pidam, quæ potius pro fabula eſt habenda, referre; Quo-
6 „dam die, (6) *ait, Juſtinianus* & *Beliſarius* cum coævis ſibi lu-
„panar ingreſſi, conſpiciunt duas mulierculas ex gente Ama-
„zonum, ſorte captivitatis abductas, inibi eſſe proſtitutas.
„Eas illi rapiunt atque ad proprias domos deducunt: una
„earum *Antonia*, alia vocabatur *Antonina*. Et Antoniam
„quidem Juſtinianus, Antoninam verò accepit Beliſarius:
„earumque ambæ ſorores. Una ergo dierum, Juſtiniano
„meridianis horis ſub die qvieſcere, cum caput in ſinum
„ſuæ reclinaſſet amatæ, adveniens aquila, alis expanſis ab
„ardore ſolis eum conabatur defendere. Intellexit mulier
„auſpicium, quod Juſtiniano protendebat imperium, &
„experrectum tali voce compellat virum: Oro inquit, a-
man-

„ mántissime Juvenis, ut dum regni potitus fueris Sceptris,
„ non me indignam judices gratissimæ amplexibus conjugis.
„ Illo dicente impossibile hoc esse, ut ipse ad culmen prove-
„ heretur Imperiale, rogat mulier, ut quod illa pro certo
„ sciebat, ne se inexoratum ei præberet. Quo tribuente as-
„ sensum, factaque annulorum commutatione, utrinque est
„ discessum. Sane Belisarius eique copulata Antonina ea-
„ dem inierunt connubii fœdera, ut quia non dubitabat Be-
„ lisarius adepturum se potioris honoris gradum, si imperio
„ potiretur Justinianus, sociam sui eam adsciseeret stratus.
„ Et aliquantò post cum Aimonius narraslet, quomodo Ju-
„ stinianus imperium esset adeptus, subjungit. Justinianus
„ quoque Augustus cum magno triumpho Constantinopo-
„ lim est ingressus; Tunc Antonia ejus quondam amata,
„ sui quondam oblita, sumptis quinque aureis palatium est
„ ingressa: E quibus duos dedit Janitoribus; uti sibi pateret
„ introitus, tres verò tenentibus cortinam, ut suam permit-
„ teretur enarrare causam: & stans ante principem, hunc
„ apud eum habuit honorem: Cum Scriptura dicat, Honor
„ Regis judicium dilligit: & item; Rex qui sedet in solio judi-
„ cii, disipat omne malum introitu suo, Ego, clementissimè
„ Imperator, hæc dicta esse de te inteligens, fiduciam sumsi
„ te adeundi tibique propriæ necessitatis causam exponendi.
„ Est denique in hac civitate juvenis, qui mecum permuta-
„ tis annulis fidem pepigit alterni amoris, professus, quod
„ me sibi jungeret sub nomine legitimæ conjugis. Ob id Se-
„ renitatis tuæ præsentiam adii, tui super hac re exposcens
„ sententiam judicii. Cui Imperator, si inquit, fides est pa-
„ cta, non debet fieri irrita. Quo audito illa annulum suo
„ detrahens digito ostendit Augusto: Videat ait, Dominus
„ meus, cujus iste fuerit annulus. Agnoscit Princeps eum,

D quem

„ quem dederat, annulum: Jubet eam introduci in cubicu-
„ lum, ornamentisque regalibus indutam, de cetero vocari
„ & esse Augustam.

THES. XII.

Summaria.

1. *Consensus Annulum tam dantium quàm accipientium debet esse expressus.*
2. *Veteres sibi desponderunt uxores.*
3. *Vis, Metus & Error ab hoc negotio debent exulare.*
4. *Annulus recusatus signum est dissensus.*
5. *Furiosus inutiliter dat annulum.*
6. *Annulus datus ab eo, quem supervenit furor, à curatore non potest repeti.*

1 Debet autem (1) Annulum tam dantium quàm accipientium *Consensus* esse *expressus* & declaratus per ejusmodi idonea signa, & liber atque determinatus à ratione, quòd contractum esse velint matrimonium: Consensus enim actus est voluntatis, à sano & integro judicio profectus. Vete-
2 ribus (2) moris fuit stipulari & spondere sibi uxores futuras *l. 2. ff. d. sponsal.* sic apud *Plaut. in Aulul. act. 2. ibi*:

Me. Quid? nunc & mihi spondes filiam?
Eu. Illis legibus,
Cum illa dote, quam tibi dixi. *Me.* spondes
Ergo? *Eu.* Spondeo.

3 Unde (3) *Vis, Metus & Error*, quæ tria quàm maximè voluntati & consensui sunt inimica, ab hoc negotio exulare debent. Si ergo convenirent Juvenis ac puella, deque matrimonio contrahendo præsentibus aliquot hominibus agerent, alterque eorum annulum alteri detraheret, Pronubus tamen
seu

ſeu Conjugalis, hoc eſt, ſignum contractorum ſponſaliorum, non erit; requiritur enim traditio. Neque Jus noſtrum patitur proprio motu & authoritate, utut contractus perfectione ſua prima ſit abſolutus, poſſeſſionem alicujus rei apprehendere, textus eſt elegans *in l. 5. ff. d. acquir. vel amitt. poſſeſ.* Annulus (4) recuſatus ſignum eſt diſſensûs, & licet 4
procus annulum clam virginis digito immittat, hoc tamen ſponſalia contracta non cenſentur per tradita *Erneſt. Cothmann. vol. 3. reſp. 34. num. 52. & 168.* cùm contrariorum contraria ſit ratio & effectus. *Everhard. in Topic. legal. loc.* 75. Furioſus, (5) cui nulla eſt mens & voluntas §. 9. 5
Inſtit. d. inutil. ſtipulat. l. 5. & l. 4. d. Reg. Jur. Franc. d. fidei. cap. 2. num. 6. & inutiliter dat annulum, nec ſponſalia contrahit. Sponſalia tamen tempore ſanæ mentis contracta propter furorem animi dirimi num poſſint, Judicis arbitrio committendum eſt, qui inſpectis & probè perpenſis circumſtantiis ſententiam ferat. *Carpzov. Juriſpr. Conſiſt. part. 2. def. 182. & ſeq.* Annulus (6) tamen datus ab eo, quem ſupervenit fu- 6
ror, à curatore non poteſt repeti.

Thesis XIII.

Summaria.

1. *Matrimonium etiam ſine verbis contrahitur.*
2. *De ſubſtantia matrimonii verba non ſunt.*
3. *Per certa ſigna conſenſus declarandus eſt.*
4. *Cypræi aſſertio.*
5. *Nutus voluntatem inducit.*

Fit tamen aliquando, ut conſenſus (1) iſte verbis tam claris 1
non exprimatur, & matrimonium *ſine verbis* contrahatur: De ſubſtantia (2) enim Matrimonii verba non ſunt, quod 2
in muto & ſurdo, qui rectè matrimonium contrahunt, patescit,

tescit, ubi non voce, sed præsentiâ opus est, tunc mutus, si intellectum habet, potest videri respondere, idem est in surdo; hic enim respondere potest *l. ubi.124. ff. d. Reg. Jur.* per (3)
3 certa signa dummodo consensus exprimatur, *vid. Schneidvv. ad tit. de Nupt. Requis. 4. ibique Gothofr. in notis.* Hinc si puella propter verecundiam non loquatur, sed annuet potius, vel porrigat manum, & patiatur se subarrhari per immissionem Annuli, consensus satis declaratus esse censetur, *Schneidvv.*
4 *d. l.* Et *Cypræus* (4) *cap. 3. d. sponsal.* §. 2. asserit, neque in sacris literis, nec in prophanis ullum vestigium aut exemplum extare, unde colligi possit, in sponsalibus constituendis mulierem viro repromisisse, vel puellas, quæ in potestate essent parentum, suis verbis sese petentibus addixisse, etiamsi de eorum consensu tacito vel expresso sponsalia contraherentur: in tantum, ut puellam inter despondendum arrham accipere, loqui autem non debere censuerint. *c. 1. d. matrim.*
5 *contr. interd. Eccles. contr. Beust. d. Nupt. c.* 42. Nutus (5) etiam voluntatem & consensum inducit, hinc patet, mutum ipsum, qui factô talis, non natura, confiteri posse, de quo testatur *Bl. in l. 1. C. d. confess.*

Thesis XIV.

Summaria.

1. *De consensu contrahentium plenè constet.*
2. *Declaratio hæc est e numero Correspectivorum.*
3. *Annulus, si non fit mentio sponsaliorum, non Pronubus, sed donatio simplex erit.*
4. *Ex solo annulo non probatur contractum matrimonium.*
5. *Donationes ex liberalitate profectæ non inducunt obligationem.*
6. *Munerum datio est signum æquivocum*

7. *Ado-*

7. *Adolescentes mittunt puellis donaria ad conciliandum affectum* ἐρωτικόν.
8. *Ad aucupandum amorem lascivum.*
9. *Annulus sæpius per lasciviam detrahitur.*
10. *Ex joco quandoque datur annulus.*
11. *Hodie annulus ex levissimis causis datur*, zur *discretion.*
12. *D. Lauterbachii Elogium.*
13. *Si tractatus honesti amoris præcesserit, Annulus signum est Desponsationis.*
14. *Intentio Contrahentium attendenda est.*
15. *Ex verbis contrahentium judicandum, num annulus sit signum sponsaliorum de præsenti, vel de futuro.*
16. *Sponsalia per solum annulum non contrahuntur.*

De consensu Contrahentium ultro citroque (1) *Plenè* con- 1
stet; quod fit, si sponsus Annulum offerat, Sponsa verò acceptet *l. 3. & 5. C. d. sponsal. Gutierez. tract. d. Matrim. c. 18. n. 5.* Si igitur à partè viri consentiretur, mulieris autem voluntas deficeret, actus iste nullius foret efficaciæ; Est enim hæc
declaratio (2) è numero Correspectivorum, quorum natu- 2
ra est, ut unum sine altero non consistat, sed deficiente uno, corruat etiam alterum *l. 81. §. 1. ff. d. hered. Instit. l. 31. §. 1. ff. d. adim. & transf. legat.* nec debent diverso jure censeri, *Cravett. consil. 393. num. 2. l. 29. §. 1. ff. d. Minorib.* Quando autem
(3) unà cum datione Annuli non fit mentio & promissio 3
matrimonii, talis annulus *non pro Pronubo, sed pro simplici donatione* habendus erit. *c. illud. IIX. de Præsumtion. ibi*: Et quibusdam testibus, qui viderant annulos deferentem ipsam, probavit uxorem: sed mulier *de more illarum, quæ panes vendunt, se annulos detulisse* dicebat. Quo infertur, (4) ex solo An- 4
nulo non probari contractum matrimonii. *Arnis. d. Jur. Connub. cap. 3. sect. 1. num. 8. Sanchez d. sponsal. disp. 35. num. 1.*

5 Meræ donationes (5) ex liberalitate profectæ nullam obligationem inducunt *l.* 10. *ibi*: donavit liberalitatis ratione *ff. d. donat. ant. nupt.* Et potius habenda est ratio verborum, quæ subarrhationem antecesserunt, quàm ipsius subarrhationis, *Jac. Thoming.* 2. *Consil.* 52. *n.* 30. & 2. *Consil.* 12. *num.* 24. Sola
6 munerum ejusmodi datio signum est æquivocum (6) ad plura, neque ob incertitudinem vel naturâ sui semper probat Matrimonium. *Mascard. vol* 2. *conclus.* 1032. *num.* 4. sed regulatur secundum ea, quæ expresse aguntur, vel secundum ea, quæ præcesserunt. *Panormitan. in c. duæ nobis* 11. *n.* 7. *d.*
7 *desponsat. impub.* Usitatum enim est (7) adolescentes puellis adamatis, vicissim has illis jocularia & donaria mittere ad fovendum & consolidandum affectum ἐρωτικὸν, ut sit amoris aucupium. Namque juxta *Ovid. lib.* 2. *d. Art. amand.*

Munera, crede mihi, placant hominesque Deosque;
Placatur donis Jupiter ipse datis.

Et *Martial. lib.* 9. *ad Russum*:

Dum me captabas, mittebas munera nobis,
Postquam cepisti, das mihi, Ruffe nihil.
Ut captum teneas, capto quoque munera mitte,
Ut cavea fugiat ne malè pastus aper.

8 Sic apud *Plautum in Milite act.* 4. *scen.* 1. *vers.* 11. (8) ad lascivum amorem aucupandum annulus missus legitur:

Pal. Hunc arrhabonem amoris primum à me accipe.
Pyrg. Quid hic? unde est? *Pal.* à luculenta atque festiva fœmina
Quæ te amat, tuamque expetisset pulcram pulcritudinem:
Ejus nunc mihi annulum ad te ancilla; porrò ut deferrem, dedit.

9 Et annulos sæpius (9) per lasciviam esse detractos percepimus ex *Terent. in Hecyr. act.* 4. *Sc.* 1. *d. Pamphylo*;

Ipse

Ipſe eripuit vi, in digito quem habuit, virgini abiens
annulum.

Vid. Kirchman. tr. de annul. cap. 18. Imo (10) ex joco quando- 10
que datur annulus: Jocus autem conſenſui, qui ad matrimonium requiritur, eſt adverſus, *arg. l.* 31. *ff. d. Oblig. & Action.* Hic enim agitur de actu magni momenti, qui non poteſt eſſe absque intentione efficaci *Kizel in ſylv. Nupt. c.* 4. *theor.* 7. *Hurtad. diſp.* 3. *diff.* 2. Et noſtris (11) præſertim moribus annu- 11
lus fœminis, ex levisſimis etiam cauſis, & uti vulgo dicitur zur diſcretion, offertur. (12) *vide D. Wolff. Adam Lauterbachs*, 12
JCti & Anteceſſoris Tubingenſis incluti (cujus ſcripta apud Eruditos, eò quòd omnium expectationi ſatisfaciant, in ſumma admiratione habentur) accuratiſſimum tractatum *d. Arrhath.* 84. Subarrhatio itaque (13) deſponſationis ſignum 13
& futurarum nuptiarum ſymbolum quidem eſt, modo tamen præceſſerit tractatus honeſti amoris, & verba promisſionem continentia. *c. noſtrates* 30. *quæſt.* 5. *Covarruv. p.* 2. *d. Matrimon. cap.* 3. §. 17. *n.* 8. *& ſeq. Thom. Trevic. de ſponſal. & eor. privileg. priv.* 6. *n.* 9. *&* 10. Aliàs, uti loquitur *Zaſius inter matrimonial. varior. part.* 2. *conſil.* 11. *num.* 6. in annulo ab aliquibus 25. & à quibusdam 50. florenis æſtimato, matrimonium promiſſum præſumi non poteſt. Nam ſicuti (14) in aliis 14
negotiis, ita in ſponſalibus intentio ac propoſitum contrahentium attendi potiſſimum debet, ex quo de ipſa ſponſaliorum vi & efficacia eſt judicandum. *Carpz. Juriſpr. Eccleſiaſt. lib.* 2. *tit.* 2. *def.* 19. Unde ſi (15) quæratur, num annulus ſit 15
ſignum ſponſaliorum de præſenti, vel de futuro? ex verbis contrahentium debet id æſtimari, *Menoch. d. præſumtion. lib.* 3. *præſ.* 2. *num.* 3. Verba enim principium & finem actus denotant, *Anton. d. Butrio in c. literis* 1. *num.* 2. *&* 3. *d. ſponſal. cap.* 5. Concludimus hic cum *Joachim. Beuſt. tract. d. ſponſal.*

qui

6 1 qui ait: ſponſalia (16) per ſolum annulum datum non contrahuntur, niſi vocibus lingua figuratis hoc exprimatur, ut ſcilicet ſignificetur, annulum mulieri expreſſo ſponſaliorum nomine dari, tunc demum pro vero indicio ſeu ſigno contractorum ſponſaliorum erit habendus. Vide tamen infra THES. XXX.

THESIS XV.

Summaria.

1. *Si conſenſus eorum in quorum poteſtate dantes & accipientes ſunt, intervenerit, annulus erit pronubus.*
2. *Liberi non niſi prævio conſenſu Parentum annulum pronubum rectè dant.*
3. *Hoc volunt jura divina.*
4. *Jus Civile.*
5. *Conſtitutio Saxo-Coburgica.*
6. *Conſtitutiones Principum Mecklenburgicorum.*
7. *Datio annuli Parentum conſenſu omiſſo nulla erit.*
8. *Inanis eſt voluntas, niſi adſit poteſtas.*
9. *Datur annulus, ſi Parentes conſentiant.*
10. *Sponſalia ſine conſenſu Parentum celebrata pro clandeſtinis habentur.*

Nec tamen datione annuli, etſi in hoc conſentiant, quod Pronubus eſſe debeat, dantes & accidentes Sponſalia ce-
1 lebrant, *niſi conſenſus, eorum* (1) *in quorum ſunt poteſtate, inter-*
2 *veniat.* Sic Liberi (2) non niſi prævio conſenſu Parentum, imò mandato ipſorum annulum rectè dant. Jura enim & Divina & Humana hoc ipſum volunt, jubent. Quod Divi-
3 na (3) attinet, vel ex ſolo *quarto præcepto*: Honora Patrem tuum & Matrem tuam, ſufficienter probari poteſt, conſenſum Parentum ad validitatem matrimonii, quod Liberi contrahunt requiri; Imò ex *Exod. 22. verſ. 17.* conſtat, ne vitiatam qui-

quidem filiam potuisse duci, patre non consentiente. De
Jure (4) civili res in aprico est; Sic enim imperator §. 1. *Inſtit. d. Nupt.* Justas, inquit, nuptias &c. ibi: tum tamen, si fi- 4
lii familiarum sint, consensum habeant Parentum, quorum
in potestate sunt. Nam hoc fieri debere & civilis & natura-
lis ratio svadet, in tantum, ut jussus Parentis *præcedere debeat.*
Et si votum Deo factum absque consensu patris invalidum
est, quanto magis promissio homini facta patre præterito
valere non poterit. *Num.* 30. *v.* 67. Quod etiam Consti-
tutio (5) Saxo Coburg. expresse sancit; §. Sondern ein iedes 5
Kind/Sohn oder Tochter sol sich mit Wissen/Rath und
Einwilligung seiner Eltern verheyrathen. *Ernestus Coth-
mannus ICtus lib.* 1. *Respons. Jur.* 1. testatur Principum (6) Me- 6
cklenburg. Constitutionibus caveri: Conjugia utut sint con-
tracta, insciis tamen & invitis Parentibus pro irritis & nul-
lis habenda esse & declarari. Ideoque (7) Datio ista Annu- 7
li, quem signum esse volunt sponsaliorum celebratorum,
consensu Parentum omisso, nulla erit; quia, potestatem hoc
est, facultatem agendi liberam non habent; Inanis (8) autem 8
est voluntas, nisi etiam adsit potestas. *c. super.* X. *d. off. deleg.*
Nisi (9) forsitan datus sit Annulus & acceptus, si Parentes 9
consentiant; Consensu enim tunc subsequuto, contractum
censebitur matrimonium; expediti quippe juris est, Spon-
salia ab iis, qui sunt in potestate Parentum, celebrata, ob
consensum Parentum, resolvi juris interpretatione in Spon-
salia de futuro. *arg. cap. unic. d. Sponsal. in* 6. Et Sponsalia (10) e- 10
jusmodi quæ sine consensu Parentum celebrantur, pro clan-
destinis habentur, etiamsi cum subarrhatione concurrerint
& adfuerint mille testes. *c. non omnis* 32. *q.* 2. *c. nostrates. c. qua-
lis* 30. *q.* 5. *D. Luther. in tract. d. Conjugio tom.* 6. *Wittebergens. pag*
258. *D. Richterus Decis.* 8. *num.* 50. 51.

THESIS XVI

Summaria

1. *Quid? si Pater solus consentiat, num ob defectum materni consensus matrimonium sit nullum?*
2. *Quod Jus civile attinet, Negativa verior est.*
3. *Jura nostra Ecclesiastica Consensum etiam matris requirunt.*
4. *Jus Divinum matrem Patri conjungit.*
5. *Eadem reverentia utrique jure civili est præstanda.*
6. *Salomonis dictum allegatur.*
7. *Patris voluntas, si mater dissentiat, est præferenda.*
8. *Si pater sciens prudens annulum det filio, ut sponsalia contrahat Filius, dissensus Matris actui isti non officit.*
9. *Sententia D. Gerhardi refertur.*

1 Quid? (1) *si* Pater *solus*, nec simul Mater consentiat, potestatemque det Filio filiæve annulum pronubum dandi vel accipiendi, postea verò pœniteat filius vel filia, dissensusque ratio concurrat, num etiam ob defectum materni consensus, matrimonium sive sponsalia de præsenti à filio contracta, nulla pronunciari possint? *Jus Civile*
2 quod attinet, (2) *Negativa* verior est, quoniam Pater, non Mater habet potestatem in libros, secundum *allegat* §. *Instit.* & muliebre consilium inconstans sit ac flebile, dum nimio plus affectibus indulgeant, & quæ plures sunt rationes, quæ ad
3 ducuntur. Verùm si (3) *Jura nostra Ecclesiastica*, inprimis Saxonica attendas, juxta illa statuendum est, Consensum quoque Matris hoc casu requiri, quod in *Constitutione Ecclesiastica Electorali tit.* von Ehegelöbnüssen expresse cautum reperitur, verbis: Es sollen sich keine Kinder/Söhne oder Töchter/wes Alters sie seind/ohne Vorwissen und Einwilligung ihrer Eltern/ als des Vaters/der Mutter/ und da die nicht vorhanden/des Groß-Vaters und der Groß-Mutter/ verloben

loben: Und wenn gleich solches geschehe/sol ein solch Verlöbnüs/ungeachtet/ ob dasselbe in anderer Leute / als Gezeugen/Beysein geschehen für heimlich gehalten/und für unbündig erkant / und die Personen in unsrem Lande nicht getrauet werden; Quæ lex ratione haud caret; Jus (4) quippe Divinum Patri matrem verbis satis claris conjungit. *Exod. 20. vers. 12. Deut. vers. 16. add. D. Gerhard. tr. Conjug. th. 86. p. m.* 160. Eademque (5) reverentia utrique secundum naturam Jure etiam Civili præstanda est *l. 1 §. 1. ff. d. Obs q. Parent. & Patron. præst.* Nam pietas, eleganter ait *Ulpianus in l. furiosæ matris 4. ff. d. Curat. furios.* Parentibus, etsi inæqualis est eorum potestas, æqualis debetur. Et sapienter *Salomo*: Audi fili disciplinam Patris, & directionem Matris ne repellas. *VVurmser. Nucl. Controvers. disp. 2. th. 9. Sithman. Nucl. Jur. Civil. ad tit. d. Nupt. Bronchorst. centur. Miscell. 1. ass.* 100. legatur omnino *D. Richter in part. 2. Consil. 4. per tot.* Non autem diffitendum est, Patris (7) voluntatem, si Mater dissentiat in nuptiis liberorum, præferendam esse voluntati Matris; idque propter fragilitatem sexûs. Nam juxta *cap. forus* 10. *X. d. Verbor. Signific.* varium ac mutabile semper fœmina, quò pertinent loca sacræ scripturæ probè allata à *D. Gerhard. th. 87.* inprimis *Tob. 6. v. 13.* ubi Angelus Tobiæ consulit, ut à Patre Raguele filiam in uxorem petat, & teste *Philosopho in Polit.* Mas est principalior, quàm fœmina; Inde *Ausonius*:

4 5 6 7

Sexus utrique potens, sed prævalet Imperio Mas.

Si itaque (8) Pater sciens prudens Annulum vel Arrham dederit filio, ut ipsum in fidem Sponsaliorum fœminæ donet, dissensus Matris, rebus sic stantibus, actui isti non officiet. *Schneidvv. d. Nupt. licit. n. 38. Harprecht. in pr. d. Nupt.* Hæc tamen, (9) ait *D. Gerbard. l. c.* in thesi rectè disputantur, sed 8 9

 si ad

ſi ad hypotheſin & ſpeciales caſus deſcendatur, prudentis *Abigailis* conſilium ſtolidi *Nabalis* voluntati quandoque præferendum eſſe nemo dubitabit.

THES. XVII.

Summaria.

1. *Proponitur Quæſtio.*
2. *In ſpiritualibus conſenſus matris non requiritur.*
3. *Jusjurandum eſt ſervandum.*
4. *Contraria allatorum argumentorum ſententia laudatur.*
5. *Explicatur, quo ſenſu matrimonium dicatur ſpirituale.*
6. *Non omnia promiſſa ſunt ſolvenda.*
7. *Pactum turpe nullam obligationem inducit.*
8. *Ad impoſſibile nemo obligatur.*
9. *Quænam res dicatur impoſſibilis.*
10. *L. 20. C. d. Nuptiis verba recenſentur.*
11. *Talis obligatio vitiat contractum.*
12. *Improbatur levitas eorum, qui facilè ſe ad jurandum offerunt.*
13. *Satius eſt juramentum non implere, quàm facere turpia.*
14. *Adoleſcens propter temerarium juramentum puniendus eſt.*
15. *Limitantur dicta.*
16. *Separatio domicilii menſæque locum emancipationis obtinet.*
17. *Conſenſus maternus tunc de honeſtate erit adhibendus.*

Non injucunda quæſtio eſt: (1) Si adoleſcens *mortuo patre*
1 arrham puellæ in præſentia hominum fide dignorum dederit, contraxeritque Sponſalia, addendo verba: Se promiſſionem à ſe factam, cujus teſtem eſſe velit hunc annulum, conſtanter ſervaturum, *etiamſi diſſenſerit mater*, confirmans votum ſuum juramento: Num poſtea ob diſſenſum Matris Sponſalia tam ſanctè contracta ſint nulla? Et quamvis in Spi-

Spiritualibus, (2) quale juxta Canones eſt Matrimonium, 2
ſecundum *cap. 5. X. d. Bigam.* conſenſus Matris non requiratur *cap. ult. d. Judic. in 6.* & Juramentum actus ſit religionis, finisque ejus confirmatio veritatis infallibi teſtimonio, quantum ab homine fieri poteſt, quæ infallibilis autoritas in ipſo ſolo Deo eſt, *Marant. p. 6. d. Jur. Jur. num.* 43. & omne jusjurandum, (3) quod ſine diſpendio ſalutis æternæ ſervari 3
poteſt, ſit ſervandum *cap. 18. X. de jurejurand.* Nihilo tamen minus contraria ſententia (4) rationi convenientior eſt at- 4
que legibus. Neque argumenta in contrarium allata validè patrocinantur aſſertoribus; Quod enim Matrimonium (5) dicatur ſpirituale, fit non quoad ſubſtantiam, ſed quoad 5
ſignificationem; imo non ſtatim ſpirituale eſt, quod cum ſpirituali quodam comparatur, vid. πολιτικώτατος *Felwingerus diſs. d. Matrimon. th.* 34. Neque omnia (6) promiſſa ſunt 6
ſolvenda *can. 8. cauſ. 22. quæſt.* 4. aut quodlibet juramentum ſervandum. Namque juxta legitimas ſanctiones pactum (7) turpe, vel rei turpis aut impoſſibilis de jure, vel de fa- 7
cto, nullam obligationem inducit, textus eſt expreſſus *in cap. ult. X. d. pact. in 6. & Socin. in reg.* 206. Et ſatis manifeſtum eſt (8) ad impoſſibile neminem obligari, *l. impoſsibi-* 8
lium ff. d. Reg. Jur. Res autem (9) dicitur impoſſibilis & tur- 9
pis de Jure, cui Jus, pietas, exiſtimatio, verecundia, boni mores impedimento ſunt *l. 9. 14. l. 15. ff. d. Condition. Inſtitut.* vel propter incidens aliquod impedimentum, vel maximam ob difficultatem effici & obtineri non poteſt, ſed neceſſariò relinquenda & omittenda eſt, *Bechſtad. tract. d. Condit. Sponſal. cap. 6. n.* 1. Cùm itaque jura præcisè velint matris conſenſum requiri, per ea, quæ th. præcedente dicta ſunt, & in (10) 10
l. 20. C. de Nup. habentur, ibi: Si patris auxilio deſtituta: matris & propinquorum & ipſius quoque requiratur adul-

tæ judicium, conſtat, Juvenem eo caſu planè contra jura ſpopondiſſe, atque ſe ad rem impoſſibilem, dum eam rem ad-
11 implere ipſi non liceat, obligaſſe; Qualis obligatio (11) vitiat & annullat contractum *l. impoſſib. ff. d. Verbor. Obligat.* atque excuſit ab excommunicatione, *gloſs. in c. quæſtio d. Ap-*
12 *pellat.* Improbanda (12) potius eſt quorundam levitas, qui facilè, inconſideratè & incircumſpectè jurant, & ſe ultrò ad juramentum offerunt *c. etſi Chriſtus 26. §. fin. X. d. jurejur. gloſs.*
13 *ad d. c.* Tolerabilius itaque erit, Juramentum (13) non implere, quàm facere, quod turpe ſit *d. c. 8. cauſ. 22. quæſt. 4.* Sponſalia ergò, licet juramento fuerint confirmata, propter defectum tamen conſenſus materni ſunt nulla, *Daniel Moller Semeſtr. lib. 1. cap. 47.* qui ex *Beuſtio* hunc caſum latius deducit,
14 atque adjicit: Adoleſcentem (14) propter hujusmodi temerarium juramentum à Magiſtratu arbitrariè puniri poſſe.
15 Quæ autem (15) jamjam dicta ſunt, locum habere videntur in filio, qui patre mortuo adhuc in Matris domicilio commoratur, ejusq; vivit quadra, aut ejus ſumptibus alibi ſuſtentatur; ut iſto demum caſu conſenſus Matris ſit de neceſſitate. Sin autem Filius, modò majorennis ſit, à Parentibus ſe per
16 domicilii menſæque mutationem ſeparaverit, cùm iſta (16) ſeparatio locum obtineat emancipationis *D. Hahn ad VVe-*
17 *ſenbec. ff. d. Adoptionib. num. 5.* ad maternum conſenſum (17) impetrandum de honeſtate obſtrictus cenſebitur. *De iis latius vid. Bechſtadt. d. Conditio. Sponſal. part. 1. cap. 2. num. 22. & 23.*

Thesis XVIII.

Summaria.

1. *Sponſalia, quæ inſciis vel invitis Parentibus fiunt, irrita ſunt.*
2. *Legibus & pietati contrariantur.*
3. *Temeritas iſta contrahentium eſt coercenda.*

4. *An-*

4. *Annuli eo casu invicem sunt restituendi.*
5. *Ubi non est principale, ibi accessorium esse nequit.*
6. *Restitutio in integrum locum habet.*
7. *Dolus præsumtus est lata culpa.*
8. *Hanc restitutionem expressè vult l. 5. C. d. sponsalib.*
9. *In Consistoriis ita esse pronunciatum probatur ex Carpzovio.*
10. *Aliter moribus nostris observatur.*
11. *Annulus fisco cedit.*
12. *Et spectat ad Cameram.*
13. *Judicio ut sportula non cedit.*
14. *Nisi aliter sit introductum.*

Sponsalia ista, (1) quæ insciis vel invitis etiam Parentibus 1
ut & ista, quæ clam, nullis adhibitis testibus, fiunt, irrita
sunt atque pro nullis habentur; Propterea dati ab ipsis An-
nuli frustra erunt, nec matrimonium stabilient; Tum (2) 2
quod expressè legibus & pietati contrarientur, tum quod
turpitudinis suspicione aut careant, & dolo præsumantur
inita, *Rittershus. differ. Jur. Civil. & Canon. c. 3. n. 3. in fin.* Ut
taceam, quòd temeritas (3) ista contrahentium per Magi- 3
stratum meritò corrigenda & pro renatâ arbitrariè punien-
da sit; Annuli tamen (4) ceteræque res arrhæ nomine da- 4
tæ, invicem sunt restituendæ, per rationes quas allegat *D.
Carpzov. Jurispr. Ecclesiast. lib. 2. tit. 3. defin.* 51. Quoniam e-
nim eo casu matrimonium nullum est, datio annuli etiam
erit nulla. Namque ubi (5) non est principale, accesso- 5
rium per rerum naturam esse non potest. *Petr. Royc. dec.
Litua.* 3. *n.* 564. nec accessorium potest continere quid ma-
jus quàm principale *l. cum nurum §. ult. ff. d. aur. & argent. leg.*
atque hîc (6) restitutio in integrum locum habet, cujus ef- 6
fectus est, ut qui læsum se probaverit, (quod heic Parentes
facilè possunt) recuperet Jus pristinum, rem scilicet vel do-
lo-

lo adversarii, vel suâ imprudentiâ, vel absentiâ, aliisque mo-
7 dis amissam *l. 28. 29. ff. d. administr. tut.* Dolus (7) etiam præsumtus, qui nihil aliud est, quàm lata culpa *l, 226. ff. d. verb. Sign f.* negotio isti illicito inesse censetur; Atque hanc resti-
8 tutionem expresse vult (8) *l. mulier sui Juris 5. C. d. Sponsal. & Arrh. sponsalit.* Ibi: Quæ ita custodiri censemus, si non propter personam, vel condicionem, vel aliam causam legibus vel generalibus constitutionibus interdictum, futurum matrimonium constare prohibetur, tunc enim quasi *nullo facto*, utpote sine causa easdem arrhas præstitas tantummodo red-
9 di consequens esse præcipimus. Atque (9) sic in consistoriis pronunciari testatur *D. Carpzov. d. l.* Ob wohl G. B. und gemeldte A. einander die Ehe versprochen haben mögen; dieweil aber G. B nicht beweisen kan / daß solches mit der Annen Eltern / und insonderheit des Vaters Vorbewust und Einwilligung geschehen / die Eltern auch / derer Gehorsam die Tochter sich unterwirfft / in diese Verehligung ihren Consens zugeben nochmals bedencken tragen; So wird angeregte zusage der Ehe vor heimlich und unbündig billich erkennet / derowegen sie einander die Ringe und andere Geschencke wiederumb aus zuantworten
10 pflichtig. Aliter tamen, (10) prout scitè notat *D. Lauterbach d. tr. th.* 153. nostris moribus observatur; Ut scilicet eo casu
11 Annuli vel Arrha data (11) *Fisco* cedant, quemadmodum *D. Carpz. ibidem* pronunciatum fuisse refert; Daß sie beyderseits die einander gegebene Mahlschätze / wieder auszuantworten / und in das Ober-Consistorium einzuschicken schuldig / *add. Wehner. Observ. pract. voc.* Wein-
12 kauff. Annuli autem isti, qui pœnæ loco dantur (12) spectant *ad Cameram s. Fiscum* istius loci, ubi consistorium est, idque
13 ob fructus Jurisdictionis; neque Judicio (13) ut sportulæ ce-
dunt

dunt; nisi Consuetudine aliter (14) sit introductum, semper 14
enim illa retinenda est *l. quod si nolit 31. §. quia assidua ff. d. Ædil. Edict. l. ult. C. d. fidejussor. Glos. in l. 38. autores ff. d. pœnis.*

Thesis XIX.

Summaria.

1. *Annulus Pronubus datur vel Purè vel sub Conditione.*
2. *Datio Annuli pertinet ad formam accidentalem sponsaliorum.*
3. *Quomodo detur Purè?*
4. *Quomodo sub conditione?*
5. *Quid sit conditio?*
6. *Sponsalia sub conditione celebrari posse totus titulus est in Jur. Canonic.*
7. *Exempla referuntur.*
8. *Conditiones variæ dividuntur.*
9. *Quædam Honesta s. Possibilis; Quædam Inhonesta s. Impossibilis.*
10. *Juvenis annulum dans puellæ sub conditione honesta, sponsalia verè sunt conditionalia.*

Annulus Pronubus datur vel (1) *Purè* vel *sub Conditione*, non 1
aliter ac sponsalia ipsa fiunt; datio quippe annuli (2) dun- 2
taxat ad formam accidentalem seu ad ritum pertinet, annotante *D. Hahn. in not. ad VVesenb. tr. ad tit. ff. d. sponsal. num. 5.*
Purè datur, (3) quando promittens matrimonium vult istum 3
annullum esse indicem conjugii, absque expressà ullius conditionis adjectione, ut statim, non demum post aliquod temporis intervallum nascatur obligatio & actio, ut alter promittentium ad petitionem alterius partis ad consummandum matrimonium compelli possit, secundum *Panormitan. in c. super eo 5. X. d. Condit. apposit.* Sub conditione (4) 4
datur annulus, ut indicet Conjugii promissionem collatam

esse

esse in casum dubium, & fit per conjunctionem *si, nisi, postquam, quod, donec* &c. vid. *Galganett. p. 1. c. 89.* Ich gebe euch diesen Ring zum Zeichen der zwischen mir und euch versprochenen Ehe/wofern euer Vater euch 1000 Rtl. zur Ehesteuer
5 mitgeben wird. Conditio enim nihil (5) aliud est, quàm qualitas actûs negotium in futurum & incertum eventum seu casum differens, prout eam describit ICtissimus *D. Caspar. Ziegler in dissertat. Inaugural. d. Conditionib. th. 7.* Et Sponsalia
6 sub conditione celebrari posse (6) totus titulus est X. *d. Condition. apposit. add. Mozzius d. Contractib. tit. d. Divis. matrim: num. 9.*
7 Exemplorum abunde est; Sic *Saul.* (7) filiam suam *Michol. Davidi* sub conditione despondit 1. *Samuel.* 18. 25. Et *Laban*
8 filiam sub conditione. Conditionum (8) autem variæ sunt divisiones, de quibus vid. *Bechstad. d. Condit. Sponsal. part. 1.*
9 *cap. 1.* Inter alia dicitur quædam (9) *Honesta seu possibilis*, quædam *Inhonesta seu Impossibilis.* Illa est, quæ potest impleri, cuique non repugnat sive natura sive facultas hominis, quo minus existat. Hæc, quæ planè impleri nequit, quæque eo ipso dum impossibilis est, sui existentiam impedit *D. Ziegler d. l. th. 60.* Si itaque Juvenis annulum pronubum de-
10 derit (10) puellæ sub honesta & possibili conditione, sponsalia verè sunt conditionalia, eaque ante conditionis eventum firma non sunt; consensus licet per verba de præsenti in iis exprimatur, ex quo tamen conditio apponitur, non habet effectum de præsenti; conditionis enim natura est, ut actum differat, & nihil ponat inesse *l. 213. d. Verbor. Signif. Luther.* von Ehe-Sachen. *Beust. d. Sponsal. cap. 7. Mauser ad tit. Instit. d. Nupt. pag. 312.*

Thesis XX.

Summaria

1. *Contractis Sponsalibus de futuro ligatæ sunt Sponsorum manus atque animi.*

2. Co

2. *Casus ponitur.*
3. *Sponsalia posteriora purè contracta sponsalibus prioribus conditionalibus præferri nonnulli statuunt.*
4. *Matrimonium conditionale vim habet sponsalium de futuro.*
5. *Quòd purè contractum est, præfertur ei, quod sub conditione.*
6. *Impia & periculosà prior sententia pronunciatur.*
7. *A contrahentibus expectari debet eventus conditionis.*
8. *Non licet pœnitere altera parte invitæ.*
9. *In causis matrimonialibus non datur locus levitati.*
10. *Studiosus tali casu ad aliam animum salva conscientia appellere non potest.*
11. *Obligatio retrotrahitur ad tempus promissionis.*
12. *Conditio ejusmodi interposita ad tempus initi contractus retrotrahitur.*
13. *Contractus conditionatus pendente conditione dicitur perfectus contractus.*
14. *Juvenis ob levitatem pœnæ subjiciendus est.*
15. *Non juratur lapidi, sed proximo.*
16. *Licet Juvenis duplicatas velit restituere arrhas, non audiendus.*
17. *Pro prioribus sponsalibus pronunciandum est.*
18. *Patris arbitrio hîc plurimum tribuendum est.*
19. *Prudens Judex hîc colligat, quænam sponsalia præferenda sint.*
20. *Quædam sponsalia impediunt contrahenda.*

Simul ac tamen Sponsalia de futuro seu Conditionata sunt contracta, ut ipsa per annulum pronubum vel alia indicia verè constent, ligatæ(1) sunt Sponsorum manus atq; animi, in 1
tantum, ut neutri liberum sit pendente conditione alia Sponsalia de præsenti celebrare, sed exspectare debeant eventum conditionis. *Sit itaque casus:* (2) Studiosus puellæ in Acade- 2
mia annulum in fidem matrimonii dat, sub conditione ista honesta ac possibili: Si Pater ipsius consentiat; Scribit ergò

ad Patrem, aperitque ipsi mentem suam ac negotium. Interim dum exspectantur literæ, mutat Juvenis mentem, ac alii iterum dat annulum, & pure contrahit Sponsalia; hisce contractis paulò post sequuntur literæ, in quibus Pater prioribus conditionibus consentit. *Quæritur*: quænam Sponsa-
3 lia de Jure valeant? Et posteriora Sponsalia de præsenti (3) utpote purè contracta præferri prioribus conditionatis statuunt egregii Icti, inter quos *Mauser. ad Instit. d. Nupt. pag.* 313. *Schneidvv. add. t. Inst. d. Nupt. num.* 37. ubi *ex Panormitano* assignat rationem: quia tale matrimonium conditionale
4 (4) vim habet sponsalium de futuro, quæ per sequentia sponsalia de præsenti tolluntur. *cap. sicut ex literis* 22. *X. d. Sponsalib.* nec in prioribus videatur purus & absolutus consensus, & licet retrotrahi videatur conditio *l. necessario.* 8. *ff. d. pericul. & commod. rei vendit.* fieri tamen id non posse, cùm hic obex incurrat, qui priorem obligationem tollat, ut ad id quo sublatum sit, conditione nequeat retrotrahi, *Gothofred. ad Schneidvvin. d. l. lit. a. qui lit. c.* addit: semper rationem esse spectan-
5 dam, ut quod purè (5) contractum sit, præferatur ei, quod sub conditione; quoniam faveatur conjunctioni & matrimo-
6 nio jam consummato. Verum istam assertionem (6) impiam & periculosam vocat *D. Carpzov. Jurispr. Eccles. lib.* 2.
7 *tit.* 2. *defin.* 21. ut potius sit dicendum, à contrahentibus (7) exspectari debere conditionis eventum, priusquam ad alia convolent, tum quod in aliis contractibus sub conditione
8 conceptis non liceat pœnitere (8) altera parte invita, neque condicione pendente recedere à contractu *l.* 11. *ff. qui potior. in pign.* ibi enim in §. 1 ubi semel conditio extitit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine
9 conditione facta esset; tum ne (9) in causis matrimonialibus, ubi de re spirituali & conscientiam concernente ullus locus de-

detur levitati & conſtantiæ hominum. Vid. *D. Gerhard. tr. d. Conjug. th.* 138. Et quî Studioſus, (10)dum exſpectat conſen- 10
ſum ſui patris, ſalvâ conſcientiâ ad aliam, cauſis non adductus prægnantibus, animum appellere poterit? exiſtente potius conſenſu Parentis, atque ſic inpletâ in prioribus Sponſalibus conditione, obligatio (11) omnino retrotrahitur ad 11
tempus promiſſionis, non aliter, ac ſi ipſo conventionis momento efficax fuiſſet, *arg. §. ſub condition. 4. Inſtit. d. Verbor. Oblig.* eoque magis conditio (12) hujusmodi interpoſita ad 12
tempus initi contractus retrotrahitur, quod inter hoc & exiſtentis conditionis tempus aliquod adſit, quod negotium quodammodo vivificat & & ſuſtentat, dum alter contrahentium, altero invito pœnitere nequid *l. 42. pr. ff. de Oblig. & Action.* juncta *l. 54. d. Verbor. Signific. Bachovius ad Treutl. vol. 2. diſp. 27. th. 6. lit. c. Gæddeus d. ſtipulat. cap. 9. n.* 175. Contractus enim conditionalis, quantum ad effectum, ut non liceat ab eo recedere pendente condicione, (13) dicitur perfectus contra- 13
ctus, nec reſolvitur, niſi purificato eventu conditionis *Geraph. Oliphar. Razzal. part. 2. decis.* 1157. *num.* 4. Et ſi qua in cauſa conſulatur conſcientiæ, ne ipſi macula inuratur, quam nec undarum pater Oceanus eluere poteſt, res ſanè matrimonialis eſt. Quò ſeſe vertit Juvenis, (14) ut ſi vel priora 14
vel poſteriora ſponſalia conſumſerit, ob levitatem hoc caſu pœnæ ſubjiciendus eſt, ut cæteri ſuo exemplo ab iſtis variationibus abſtinere diſcant. Non enim (15) quando pro- 15
mittis aut juras, tibi aut lapidi juras, ſed proximo. Non audit lapis loquentem, ſed punit Deus te fallentem *c. ecce 22. q. 5. c. & ſi Chriſtus. verſ. & quamvis X. d. Jurejur.* Ideoque (16) li- 16
cet Juvenis Annulum atque arrhas duplicatas reſtituere velit, non audiendus eſt. *Carpzov. Juriſp. Eccleſ. lib. 2. def.* 21. Ni circumſtantiæ altioris indaginis occurrant, quæ velint

si ad hypothesin & speciales casus descendatur, prudentis *Abigailis* consilium stolidi *Nabalis* voluntati quandoque præferendum esse nemo dubitabit.

Thes. XVII.

Summaria.

1. *Proponitur Quæstio.*
2. *In spiritualibus consensus matris non requiritur.*
3. *Jusjurandum est servandum.*
4. *Contraria allatorum argumentorum sententia laudatur.*
5. *Explicatur, quo sensu matrimonium dicatur spirituale.*
6. *Non omnia promissa sunt solvenda.*
7. *Pactum turpe nullam obligationem inducit.*
8. *Ad impossibile nemo obligatur.*
9. *Quænam res dicatur impossibilis.*
10. *L. 20. C. d. Nuptiis verba recensentur.*
11. *Talis obligatio vitiat contractum.*
12. *Improbatur levitas eorum, qui facilè se ad jurandum offerunt.*
13. *Satius est juramentum non implere, quàm facere turpia.*
14. *Adolescens propter temerarium juramentum puniendus est.*
15. *Limitantur dicta.*
16. *Separatio domicilii mensæque locum emancipationis obtinet.*
17. *Consensus maternus tunc de honestate erit adhibendus.*

Non injucunda quæstio est: (1) Si adolescens *mortuo patre*
1 arrham puellæ in præsentia hominum fide dignorum dederit, contraxeritque Sponsalia, addendo verba: Se promissionem à se factam, cujus testem esse velit hunc annulum, constanter servaturum, *etiamsi dissenserit mater*, confirmans votum suum juramento: Num postea ob dissensum Matris Sponsalia tam sanctè contracta sint nulla? Et quamvis in

Spi-

Spiritualibus, (2) quale juxta Canones eſt Matrimonium, 2
ſecundum *cap.* 5. *X. d. Bigam.* conſenſus Matris non requira-
tur *cap. ult. d. Judic. in* 6. & Juramentum actus ſit religionis, fi-
nisque ejus confirmatio veritatis infallibi teſtimonio, quan-
tum ab homine fieri poteſt, quæ infallibilis autoritas in ipſo
ſolo Deo eſt, *Marant. p. 6. d. Jur. Jur. num.* 43. & omne jus-
jurandum, (3) quod ſine diſpendio ſalutis æternæ ſervari 3
poteſt, ſit ſervandum *cap.* 18. *X. de jurejurand.* Nihilo tamen
minus contraria ſententia (4) rationi convenientior eſt at- 4
que legibus. Neque argumenta in contrarium allata vali-
dè patrocinantur aſſertoribus; Quod enim Matrimonium
(5) dicatur ſpirituale, fit non quoad ſubſtantiam, ſed quoad 5
ſignificationem; imo non ſtatim ſpirituale eſt, quod cum
ſpirituali quodam comparatur, vid. πολιτικώτατος *Felvvin-*
gerus diſs. d. Matrimon. th. 34. Neque omnia (6) promiſſa ſunt 6
ſolvenda *can.* 8. *cauſ.* 22. *quæſt.* 4. aut quodlibet juramentum
ſervandum. Namque juxta legitimas ſanctiones pactum
(7) turpe, vel rei turpis aut impoſſibilis de jure, vel de fa- 7
cto, nullam obligationem inducit, textus eſt expreſſus *in*
cap. ult. X. d. pact. in 6. *& Socin. in reg.* 206. Et ſatis manife-
ſtum eſt (8) ad impoſſibile neminem obligari, *l. impoſſibi-* 8
lium ff. d. Reg. Jur. Res autem (9) dicitur impoſſibilis & tur- 9
pis de Jure, cui Jus, pietas, exiſtimatio, verecundia, boni
mores impedimento ſunt *l.* 9. 14. *l.* 15. *ff. d. Condition. Inſtitut.*
vel propter incidens aliquod impedimentum, vel maximam
ob difficultatem effici & obtineri non poteſt, ſed neceſſariò
relinquenda & omittenda eſt, *Bechſtad. tract. d. Condit. Sponſal.*
cap. 6. *n.* 1. Cùm itaque jura præciſè velint matris conſen-
ſum requiri, per ea, quæ th. præcedente dicta ſunt, & in (10) 10
l. 20. *C. de Nup.* habentur, ibi: Si patris auxilio deſtituta:
matris & propinquorum & ipſius quoque requiratur adul-
 tæ ju-

tæ judicium, conſtat, Juvenem eo caſu planè contra jura ſpopondiſſe, atque ſe ad rem impoſſibilem, dum eam rem ad-
11 implere ipſi non liceat, obligaſſe; Qualis obligatio (11) vitiat & annullat contractum *l. impoſſib. ff. d. Verbor. Obligat.* atque excuſit ab excommunicatione, *gloſs. in c. quæſtio d. Ap-*
12 *pellat.* Improbanda (12) potius eſt quorundam levitas, qui facilè, inconſideratè & incircumſpectè jurant, & ſe ultrò ad juramentum offerunt *c. etſi Chriſtus 26. §. fin. X. d. jurejur. gloſs.*
13 *ad d. c.* Tolerabilius itaque erit, Juramentum (13) non implere, quàm facere, quod turpe ſit *d. c. 8. cauſ. 22. quæſt.* 4. Sponſalia ergò, licet juramento fuerint confirmata, propter defectum tamen conſenſus materni ſunt nulla, *Daniel Moller Semeſtr. lib. 1. cap.* 47. qui ex *Beuſtio* hunc caſum latius deducit,
14 atque adjicit: Adoleſcentem (14) propter hujusmodi temerarium juramentum à Magiſtratu arbitrariè puniri poſſe.
15 Quæ autem (15) jamjam dicta ſunt, locum habere videntur in filio, qui patre mortuo adhuc in Matris domicilio commoratur, ejusq; vivit quadra, aut ejus ſumptibus alibi ſuſtentatur; ut iſto demum caſu conſenſus Matris ſit de neceſſitate. Sin autem Filius, modò majorennis ſit, à Parentibus ſe per
16 domicilii menſæque mutationem ſeparaverit, cùm iſta (16) ſeparatio locum obtineat emancipationis *D. Hahn ad VVe-*
17 *ſenbec. ff. d. Adoptionib. num.* 5. ad maternum conſenſum (17) impetrandum de honeſtate obſtrictus cenſebitur. *De iis latius vid. Bechſtadt. d. Conditio. Sponſal. part. 1. cap. 2. num. 22. & 23.*

THESIS XVIII.

Summaria.

1. *Sponſalia, quæ inſciis vel invitis Parentibus fiunt, irrita ſunt.*
2. *Legibus & pietati contrariantur.*
3. *Temeritas iſta contrahentium eſt coercenda.*

4. *An-*

4. *Annuli eo casu invicem sunt restituendi.*
5. *Ubi non est principale, ibi accessorium esse nequit.*
6. *Restitutio in integrum locum habet.*
7. *Dolus præsumtus est lata culpa.*
8. *Hanc restitutionem expresse vult l. 5. C. d. sponsalib.*
9. *In Consistoriis ita esse pronunciatum probatur ex Carpzovio.*
10. *Aliter moribus nostris observatur.*
11. *Annulus fisco cedit.*
12. *Et spectat ad Cameram.*
13. *Judicio ut sportula non cedit.*
14. *Nisi aliter sit introductum.*

Sponsalia ista, (1) quæ insciis vel invitis etiam Parentibus 1
ut & ista, quæ clam, nullis adhibitis testibus, fiunt, irrita
sunt atque pro nullis habentur; Propterea dati ab ipsis Annuli frustra erunt, nec matrimonium stabilient; Tum (2) 2
quod expresse legibus & pietati contrarientur, tum quod
turpitudinis suspicione aut careant, & dolo præsumantur
inita, *Rittershus. differ. Jur. Civil. & Canon. c. 3. n. 3. in fin.* Ut
taceam, quòd temeritas (3) ista contrahentium per Magi- 3
stratum meritò corrigenda & pro renatâ arbitrarie punienda sit; Annuli tamen (4) ceteræque res arrhæ nomine da- 4
tæ, invicem sunt restituendæ, per rationes quas allegat *D. Carpzov. Jurispr. Ecclesiast. lib. 2. tit. 3. defin. 51.* Quoniam enim eo casu matrimonium nullum est, datio annuli etiam
erit nulla. Namque ubi (5) non est principale, accesso- 5
rium per rerum naturam esse non potest. *Petr. Roye. dec. Litua. 3. n. 564.* nec accessorium potest continere quid majus quàm principale *l. cum nurum §. ult. ff. d. aur. & argent. leg.*
atque hîc (6) restitutio in integrum locum habet, cujus ef- 6
fectus est, ut qui læsum se probaverit, (quod heic Parentes
facilè possunt) recuperet Jus pristinum, rem scilicet vel do-

lo-

lo adversarii, vel suâ imprudentiâ, vel absentiâ, aliisque mo-
7 dis amissam *l. 28. 29. ff. d. administr. tut.* Dolus(7) etiam præ-
sumtus, qui nihil aliud est, quàm lata culpa *l, 226. ff. d. verb. Sign f.* negotio isti illicito inesse censetur; Atque hanc resti-
8 tutionem expresse vult(8) *l. mulier sui Juris 5. C. d. Sponsal. & Arrh. sponsalit.* Ibi: Quæ ita custodiri censemus, si non propter personam, vel conditionem, vel aliam causam legibus vel generalibus constitutionibus interdictum, futurum matrimonium constare prohibetur, tunc enim quasi *nullo facto*, utpote sine causa easdem arrhas præstitas tantummodo red-
9 di consequens esse præcipimus. Atque (9) sic in consistoriis pronunciari testatur *D. Carpzov. d. l.* Ob wohl G. B. und gemeldte A. einander die Ehe versprochen haben mögen; dieweil aber G. B nicht beweisen kan / daß solches mit der Annen Eltern / und insonderheit des Vaters Vorbewust und Einwilligung geschehen, die Eltern auch / derer Gehorsam die Tochter sich unterwirfft / in diese Vereheligung ihren Consens zugeben nochmals bedencken tragen; So wird angeregte zusage der Ehe vor heimlich und unbündig billich erkennet / derowegen sie einander die Ringe und andere Geschencke wiederumb aus zuantworten
10 pflichtig. Aliter tamen, (10) prout scitè notat *D. Lauterbach d. tr. th.* 153. nostris moribus observatur; Ut scilicet eo casu
11 Annuli vel Arrha data (11) *Fisco* cedant, quemadmodum *D. Carpz. ibidem* pronunciatum fuisse refert; Daß sie beyderseits die einander gegebene Mahlschätze / wieder aus zuantworten / und in das Ober-Consistorium einzuschicken schuldig / *add. Wehner. Observ. pract. voc.* Wein-
12 kauff. Annuli autem isti, qui pœnæ loco dantur (12) spectant *ad Cameram s. Fiscum* istius loci, ubi consistorium est, idque
13 ob fructus Jurisdictionis; neque Judicio (13) ut sportulæ cedunt

ctunt; nisi Consuetudine aliter (14) sit introductum, semper 14
enim illa retinenda est *l. quod si nolit 31. §. quia assidua ff. d. Ædil. Edict. l. ult. C. d. fidejussor. Glojs. in l. 38. autores ff. d. pœnis.*

THESIS XIX.

Summaria.

1. *Annulus Pronubus datur vel Purè vel sub Conditione.*
2. *Datio Annuli pertinet ad formam accidentalem sponsaliorum.*
3. *Quomodo detur Purè?*
4. *Quomodo sub conditione?*
5. *Quid sit conditio?*
6. *Sponsalia sub conditione celebrari posse totus titulus est in Jur. Canonic.*
7. *Exempla referuntur.*
8. *Conditiones variæ dividuntur.*
9. *Quædam Honesta s. Possibilis; Quædam Inhonesta s. Impossibilis.*
10. *Juvenis annulum dans puellæ sub conditione honesta, sponsalia verè sunt conditionalia.*

Annulus Pronubus datur vel (1) *Purè* vel *sub Conditione*, non 1
aliter ac sponsalia ipsa fiunt; datio quippe annuli (2) dun- 2
taxat ad formam accidentalem seu ad ritum pertinet, annotante *D. Hahn. in not. ad VVesenb. w. ad tit. ff. d. sponsal. num. 5.*
Purè datur, (3) quando promittens matrimonium vult istum 3
annullum esse indicem conjugii, absque expressà ullius conditionis adjectione, ut statim, non demum post aliquod temporis intervallum nascatur obligatio & actio, ut alter promittentium ad petitionem alterius partis ad consummandum matrimonium compelli possit, secundum *Panormitan. in c. super eo 5. X. d. Condit. apposit.* Sub conditione (4) 4
datur annulus, ut indicet Conjugii promissionem collatam

esse

6 1 qui ait: ſponſalia (16) per ſolum annulum datum non contrahuntur, niſi vocibus lingua figuratis hoc exprimatur, ut ſcilicet ſignificetur, annulum mulieri expreſſo ſponſaliorum nomine dari, tunc demum pro vero indicio ſeu ſigno contractorum ſponſaliorum erit habendus. Vide tamen infra THES. XXX.

THESIS XV.

Summaria.

1. *Si conſenſus eorum in quorum poteſtate dantes & accipientes ſunt, intervenerit, annulus erit pronubus.*
2. *Liberi non niſi prævio conſenſu Parentum annulum pronubum rectè dant.*
3. *Hoc volunt jura divina.*
4. *Jus Civile.*
5. *Conſtitutio Saxo-Coburgica.*
6. *Conſtitutiones Principum Mecklenburgicorum.*
7. *Datio annuli Parentum conſenſu omiſſo nulla erit.*
8. *Inanis eſt voluntas, niſi adſit poteſtas.*
9. *Datur annulus, ſi Parentes conſentiant.*
10. *Sponſalia ſine conſenſu Parentum celebrata pro clandeſtinis habentur.*

Nec tamen datione annuli, etſi in hoc conſentiant, quod Pronubus eſſe debeat, dantes & accidentes Sponſalia ce-
1 lebrant, *niſi conſenſus, eorum* (1) *in quorum ſunt poteſtate, inter-*
2 *veniat.* Sic Liberi (2) non niſi prævio conſenſu Parentum, imò mandato ipſorum annulum rectè dant. Jura enim & Divina & Humana hoc ipſum volunt, jubent. Quod Divi-
3 na (3) attinet, vel ex ſolo *quarto præcepto*: Honora Patrem tuum & Matrem tuam, ſufficienter probari poteſt, conſenſum Parentum ad validitatem matrimonii, quod Liberi contrahunt requiri; Imò ex *Exod. 22. verſ. 17.* conſtat, ne vitiatam

qui-

quidem filiam potuisse duci, patre non consentiente. De Jure (4) civili res in aprico est; Sic enim imperator §. 1. *Inſtit. d. Nupt.* Justas, inquit, nuptias &c. ibi: tum tamen, si filii familiarum sint, consensum habeant Parentum, quorum in potestate sunt. Nam hoc fieri debere & civilis & naturalis ratio svadet, in tantum, ut jussus Parentis *præcedere debeat.* 4
Et si votum Deo factum absque consensu patris invalidum est, quanto magis promisſio homini facta patre præterito valere non poterit. *Num.* 30. *v.* 67. Quod etiam Constitutio (5) Saxo Coburg. expresse sancit; §. Sondern ein jedes Kind/Sohn oder Tochter sol sich mit Wissen/Rath und Einwilligung seiner Eltern verheyrathen. *Ernestus Cothmannus ICtus lib.* 1. *Respons. Jur.* 1. testatur Principum (6) Mecklenburg. Constitutionibus caveri: Conjugia utut sint contracta, insciis tamen & invitis Parentibus pro irritis & nullis habenda esse & declarari. Ideoque (7) Datio ista Annuli, quem signum esse volunt sponsaliorum celebratorum, consensu Parentum omisso, nulla erit; quia, potestatem hoc est, facultatem agendi liberam non habent; Inanis (8) autem est voluntas, nisi etiam adsit potestas. *c. super.* X. *d. off. deleg.* Nisi (9) forsitan datus sit Annulus & acceptus, si Parentes consentiant; Consensu enim tunc subsequuto, contractum censebitur matrimonium; expediti quippe juris est, Sponsalia ab iis, qui sunt in potestate Parentum, celebrata, ob consensum Parentum, resolvi juris interpretatione in Sponsalia de futuro. *arg. cap. unic. d. Sponsal. in* 6. Et Sponsalia (10) ejusmodi quæ sine consensu Parentum celebrantur, pro clandestinis habentur, etiamsi cum subarrhatione concurrerint & adfuerint mille testes. *c. non omnis* 32. *q.* 2. *c. nostrates. c. qualis* 30. *q.* 5. *D. Luther. in tract. d. Conjugio tom.* 6. *Wittebergens. pag* 258. *D. Richterus Decis.* 8. *num.* 50. 51.

Margin numbers: 5 (beside "tutio (5) Saxo Coburg."), 6 (beside "Principum (6) Mecklenburg."), 7 (beside "Ideoque (7)"), 8 (beside "Inanis (8)"), 9 (beside "Nisi (9)"), 10 (beside "Sponsalia (10)").

THESIS XVI

Summaria

1. *Quid? si Pater solus consentiat, num ob defectum materni consensus matrimonium sit nullum?*
2. *Quod Jus civile attinet, Negativa verior est.*
3. *Jura nostra Ecclesiastica Consensum etiam matris requirunt.*
4. *Jus Divinum matrem Patri conjungit.*
5. *Eadem reverentia utrique jure civili est præstanda.*
6. *Salomonis dictum allegatur.*
7. *Patris voluntas, si mater dissentiat, est præferenda.*
8. *Si pater sciens prudens annulum det filio, ut sponsalia contrahat Filius, dissensus Matris actui isti non officit.*
9. *Sententia D. Gerhardi refertur.*

1 QUid? (1) *si* Pater *solus*, nec simul Mater consentiat, potestatemque det Filio filiæve annulum pronubum dandi vel accipiendi, postea verò pœniteat filius vel filia, dissensusque ratio concurrat, num etiam ob defectum materni consensus, matrimonium sive sponsalia de præsenti à filio contracta, nulla pronunciari possint? *Jus Civile*
2 quod attinet, (2) *Negativa* verior est, quoniam Pater, non Mater habet potestatem in libros, secundum *allegat* §. *Instit.* & muliebre consilium inconstans sit ac flebile, dum nimio plus affectibus indulgeant, & quæ plures sunt rationes, quæ ad
3 ducuntur. Verùm si (3) *Jura nostra Ecclesiastica*, inprimis Saxonica attendas, juxta illa statuendum est, Consensum quoque Matris hoc casu requiri, quod in *Constitutione Ecclesiastica Electorali tit.* von Ehegelöbnüssen expresse cautum reperitur, verbis: Es sollen sich keine Kinder/Söhne oder Töchter/wes Alters sie seind/ohne Vorwissen und Einwilligung ihrer Eltern/ als des Vaters/der Mutter / und da die nicht vorhanden/ des Groß-Vaters und der Groß-Muter / verloben

loben: Und wenn gleich solches geschehe/sol ein solch Verlöbnüs/ungeachtet/ ob dasselbe in anderer Leute / als Gezeugen/Beysein geschehen für heimlich gehalten/und für unbündig erkant / und die Personen in unsrem Lande nicht getrauet werden ; Quæ lex ratione haud caret; Jus
(4) quippe Divinum Patri matrem verbis satis claris conjungit. *Exod. 20. vers. 12. Deut. vers. 16. add. D. Gerhard. tr. Conjug. th. 86. p. m. 160.* Eademque (5) reverentia utrique secundum naturam Jure etiam Civili præstanda est *l. 1 §. 1. ff. d. Obsq. Parent. & Patron. præst.* Nam pietas, eleganter ait *Ulpianus in l. furiosæ matris 4. ff. d. Curat. furios.* Parentibus, etsi inæqualis est eorum potestas, æqualis debetur. Et sapienter 6
Salomo: Audi fili disciplinam Patris, & directionem Matris ne repellas. *Wurmser. Nucl. Controvers. disp. 2. th. 9. Sitbman. Nucl. Jur. Civil. ad tit. d. Nupt. Bronchorst. centur. Miscell. 1. ass.* 100. legatur omnino *D. Richter in part. 2. Consil. 4. per tot.* Non autem diffitendum est, Patris (7) voluntatem, si Mater dis- 7
sentiat in nuptiis liberorum, præferendam esse voluntati Matris; idque propter fragilitatem sexûs. Nam juxta *cap. forus 10 X. d. Verbor. Signific.* varium ac mutabile semper fœmina, quò pertinent loca sacræ scripturæ probè allata à *D. Gerhard. th. 87.* inprimis *Tob. 6. v. 13.* ubi Angelus Tobiæ consulit, ut à Patre Raguele filiam in uxorem petat, & teste *Philosopho in Polit.* Mas est principalior, quàm fœmina; Inde *Ausonius*:

Sexus utrique potens, sed prævalet Imperio Mas.

Si itaque (8) Pater sciens prudens Annulum vel Arrham de- 8
derit filio, ut ipsum in fidem Sponsaliorum fœminæ donet, dissensus Matris, rebus sic stantibus, actui isti non officiet. *Schneidvv. d. Nupt. licit. n. 38. Harprecht. in pr. d. Nupt.* Hæc tamen, (9) ait *D. Gerhard. l. c.* in thesi rectè disputantur, sed 9

 si ad

si ad hypothesin & speciales casus descendatur, prudentis *Abigailis* consilium stolidi *Nabalis* voluntati quandoque præferendum esse nemo dubitabit.

THES. XVII.

Summaria.

1. *Proponitur Quæstio.*
2. *In spiritualibus consensus matris non requiritur.*
3. *Jusjurandum est servandum.*
4. *Contraria allatorum argumentorum sententia laudatur.*
5. *Explicatur, quo sensu matrimonium dicatur spirituale.*
6. *Non omnia promissa sunt solvenda.*
7. *Pactum turpe nullam obligationem inducit.*
8. *Ad impossibile nemo obligatur.*
9. *Quænam res dicatur impossibilis.*
10. *L. 20. C. d. Nuptiis verba recensentur.*
11. *Talis obligatio vitiat contractum.*
12. *Improbatur levitas eorum, qui facilè se ad jurandum offerunt.*
13. *Satius est juramentum non implere, quàm facere turpia.*
14. *Adolescens propter temerarium juramentum puniendus est.*
15. *Limitantur dicta.*
16. *Separatio domicilii mensæque locum emancipationis obtinet.*
17. *Consensus maternus tunc de honestate erit adhibendus.*

Non injucunda quæstio est: (1) Si adolescens *mortuo patre*
1 arrham puellæ in præsentia hominum fide dignorum dederit, contraxeritque Sponsalia, addendo verba: Se promissionem à se factam, cujus testem esse velit hunc annulum, constanter servaturum, *etiamsi dissenserit mater*, confirmans votum suum juramento: Num postea ob dissensum Matris Sponsalia tam sanctè contracta sint nulla? Et quamvis in Spi-

Spiritualibus, (2) quale juxta Canones eſt Matrimonium, 2
ſecundum *cap.* 5. *X. d. Bigam.* conſenſus Matris non requiratur *cap. ult. d. Judic. in* 6. & Juramentum actus ſit religionis, finisque ejus confirmatio veritatis infallibi teſtimonio, quantum ab homine fieri poteſt, quæ infallibilis autoritas in ipſo ſolo Deo eſt, *Marant. p.* 6. *d. Jur. Jur. num.* 43. & omne jusjurandum, (3) quod ſine diſpendio ſalutis æternæ ſervari 3
poteſt, ſit ſervandum *cap.* 18. *X. de jurejurand.* Nihilo tamen minus contraria ſententia (4) rationi convenientior eſt at- 4
que legibus. Neque argumenta in contrarium allata validè patrocinantur aſſertoribus; Quod enim Matrimonium (5) dicatur ſpirituale, fit non quoad ſubſtantiam, ſed quoad 5
ſignificationem; imo non ſtatim ſpirituale eſt, quod cum ſpirituali quodam comparatur, vid. πολιτικώτατος *Felwingerus diſs. d. Matrimon. th.* 34. Neque omnia (6) promiſſa ſunt 6
ſolvenda *can.* 8. *cauſ.* 22. *quæſt.* 4. aut quodlibet juramentum ſervandum. Namque juxta legitimas ſanctiones pactum (7) turpe, vel rei turpis aut impoſſibilis de jure, vel de fa- 7
cto, nullam obligationem inducit, textus eſt expreſſus *in cap. ult. X. d. pact. in* 6. *& Socin. in reg.* 206. Et ſatis manifeſtum eſt (8) ad impoſſibile neminem obligari, *l. impoſsibi-* 8
lium ff. d. Reg. Jur. Res autem (9) dicitur impoſſibilis & tur- 9
pis de Jure, cui Jus, pietas, exiſtimatio, verecundia boni mores impedimento ſunt *l.* 9. 14. *l.* 15. *ff. d. Condition. Inſtitut.* vel propter incidens aliquod impedimentum, vel maximam ob difficultatem effici & obtineri non poteſt, ſed neceſſariò relinquenda & omittenda eſt, *Bechſtad. tract. d. Condit. Sponſal. cap.* 6. *n.* 1. Cùm itaque jura præcisè velint matris conſenſum requiri, per ea, quæ th. præcedente dicta ſunt, & in (10) 10
l. 20. *C. de Nup.* habentur, ibi: Si patris auxilio deſtituta: matris & propinquorum & ipſius quoque requiratur adul-

 tæ ju-

tæ judicium, conſtat, Juvenem eo caſu planè contra jura ſpopondiſſe, atque ſe ad rem impoſſibilem, dum eam rem ad-
11 implere ipſi non liceat, obligaſſe; Qualis obligatio (11) vitiat & annullat contractum *l. impoſſib. ff. d. Verbor. Obligat.* atque excuſat ab excommunicatione, *gloſs. in c. quæſtio d. Ap-*
12 *pellat.* Improbanda (12) potius eſt quorundam levitas, qui facilè, inconſideratè & incircumſpectè jurant, & ſe ultrò ad juramentum offerunt *c. etſi Chriſtus 26. §. fin. X. d. jurejur. gloſs.*
13 *ad d. c.* Tolerabilius itaque erit, Juramentum (13) non implere, quàm facere, quod turpe ſit *d. c. 8. cauſ. 22. quæſt.* 4. Sponſalia ergò, licet juramento fuerint confirmata, propter defectum tamen conſenſus materni ſunt nulla, *Daniel Moller Semeſtr. lib.* 1. *cap.* 47. qui ex *Beuſtio* hunc caſum latius deducit,
14 atque adjicit: Adoleſcentem (14) propter hujusmodi temerarium juramentum à Magiſtratu arbitrariè puniri poſſe.
15 Quæ autem (15) jamjam dicta ſunt, locum habere videntur in filio, qui patre mortuo adhuc in Matris domicilio commoratur, ejusq; vivit quadra, aut ejus ſumptibus alibi ſuſtentatur; ut iſto demum caſu conſenſus Matris ſit de neceſſitate. Sin autem Filius, modò majorennis ſit, à Parentibus ſe per
16 domicilii menſæque mutationem ſeparaverit, cùm iſta (16) ſeparatio locum obtineat emancipationis *D. Habn ad VVe-*
17 *ſenbec. ff. d. Adoptionib. num.* 5. ad maternum conſenſum (17) impetrandum de honeſtate obſtrictus cenſebitur. *De iis latius vid. Bechſtadt. d. Conditio. Sponſal. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 22. *&* 23.

Thesis XVIII.

Summaria.

1. *Sponſalia, quæ inſciis vel invitis Parentibus fiunt, irrita ſunt.*
2. *Legibus & pietati contrariantur.*
3. *Temeritas iſta contrahentium eſt coercenda.*

4. *An-*

4. *Annuli eo casu invicem sunt restituendi.*
5. *Ubi non est principale, ibi accessorium esse nequit.*
6. *Restitutio in integrum locum habet.*
7. *Dolus præsumtus est lata culpa.*
8. *Hanc restitutionem expressè vult l. 5. C. d. sponsalib.*
9. *In Consistoriis ita esse pronunciatum probatur ex Carpzovio.*
10. *Aliter moribus nostris observatur.*
11. *Annulus fisco cedit.*
12. *Et spectat ad Cameram.*
13. *Judicio ut sportula non cedit.*
14. *Nisi aliter sit introductum.*

Sponsalia ista, (1) quæ insciis vel invitis etiam Parentibus 1
ut & ista, quæ clam, nullis adhibitis testibus, fiunt, irrita sunt atque pro nullis habentur; Propterea dati ab ipsis Annuli frustra erunt, nec matrimonium stabilient; Tum (2) 2
quod expressè legibus & pietati contrarientur, tum quod turpitudinis suspicione aut careant, & dolo præsumantur inita, *Rittershus. differ. Jur. Civil. & Canon. c. 3. n. 3. in fin.* Ut taceam, quòd temeritas (3) ista contrahentium per Magi- 3
stratum meritò corrigenda & pro renatâ arbitrariè punienda sit; Annuli tamen (4) ceteræque res arrhæ nomine da- 4
tæ, invicem sunt restituendæ, per rationes quas allegat *D. Carpzov. Jurispr. Ecclesiast. lib. 2. tit. 3. defin. 51.* Quoniam enim eo casu matrimonium nullum est, datio annuli etiam erit nulla. Namque ubi (5) non est principale, accesso- 5
rium per rerum naturam esse non potest. *Petr. Roye. dec. Litua. 3. n. 564.* nec accessorium potest continere quid majus quàm principale *l. cum nurum §. ult. ff. d. aur. & atgent. leg.* atque hîc (6) restitutio in integrum locum habet, cujus ef- 6
fectus est, ut qui læsum se probaverit, (quod heic Parentes facilè possunt) recuperet Jus pristinum, rem scilicet vel dolo-

ctunt; nisi Consuetudine aliter (14) sit introductum, semper 14
enim illa retinenda est *l. quod si nolit 31. §. quia assidua ff. d. Ædil. Edict. l. ult. C. d. fidejussor. Glos. in l. 38. autores ff. d. pœnis.*

THESIS XIX.

Summaria.

1. *Annulus Pronubus datur vel Purè vel sub Conditione.*
2. *Datio Annuli pertinet ad formam accidentalem sponsaliorum.*
3. *Quomodo detur Purè?*
4. *Quomodo sub conditione?*
5. *Quid sit conditio?*
6. *Sponsalia sub conditione celebrari posse totus titulus est in Jur. Canonic.*
7. *Exempla referuntur.*
8. *Conditiones variæ dividuntur.*
9. *Quædam Honesta s. Possibilis; Quædam Inhonesta s. Impossibilis.*
10. *Juvenis annulum dans puellæ sub conditione honesta, sponsalia verè sunt conditionalia.*

Annulus Pronubus datur vel(1) *Purè* vel *sub Conditione*, non 1
aliter ac sponsalia ipsa fiunt; datio quippe annuli(2)dun- 2
taxat ad formam accidentalem seu ad ritum pertinet, annotante *D. Hahn. in not. ad VVesenb. w. ad tit. ff. d. sponsal. num. 5.*
Purè datur,(3) quando promittens matrimonium vult istum 3
annullum esse indicem conjugii, absque expressâ ullius conditionis adjectione, ut statim, non demum post aliquod temporis intervallum nascatur obligatio & actio, ut alter promittentium ad petitionem alterius partis ad consummandum matrimonium compelli possit, secundum *Panormitan. in c. super eo 5. X. d. Condit. apposit.* Sub conditione (4)
datur annulus, ut indicet Conjugii promissionem collatam 4
esse

esse in casum dubium, & sit per conjunctionem *si, nisi, postquam,*
quod, donec &c. vid. *Galganett. p.* 1. *c.* 89. Ich gebe euch diesen
Ring zum Zeichen der zwischen mir und euch versproche-
nen Ehe/wofern euer Vater euch 1000 Rtl. zur Ehesteuer
5 mitgeben wird. Conditio enim nihil (5) aliud est, quàm
qualitas actûs negotium in futurum & incertum eventum
seu casum differens, prout eam describit ICtissimus *D. Caspar.*
Ziegler in dissertat. Inaugural. d. Conditionib. th. 7. Et Sponsalia
6 sub conditione celebrari posse (6) totus titulus est X. *d. Con-*
dition. apposit. add. Mozzius d. Contractib. tit. d. Divis. matrim: num. 9.
7 Exemplorum abunde est; Sic *Saul.* (7) filiam suam *Michol.*
Davidi sub conditione despondit 1. *Samuel.* 18. 25. Et *Laban*
8 filiam sub conditione. Conditionum (8) autem variæ sunt
divisiones, de quibus vid. *Bechstad. d. Condit. Sponsal. part.* 1.
9 *cap.* 1. Inter alia dicitur quædam (9) *Honesta seu possibilis*, quæ-
dam *Inhonesta seu Impossibilis.* Illa est, quæ potest impleri,
cuique non repugnat sive natura sive facultas hominis, quo
minus existat. Hæc, quæ planè impleri nequit, quæque
eo ipso dum impossibilis est, sui existentiam impedit *D.*
Ziegler d. l. th. 60. Si itaque Juvenis annulum pronubum de-
16 derit (10) puellæ sub honesta & possibili conditione, spon-
salia verè sunt conditionalia, eaque ante conditionis even-
tum firma non sunt; consensus licet per verba de præsenti
in iis exprimatur, ex quo tamen conditio apponitur, non
habet effectum de præsenti; conditionis enim natura est, ut
actum differat, & nihil ponat inesse *l.* 213. *d. Verbor. Signif.*
Luther. von Ehe-Sachen. *Beust. d. Sponsal. cap.* 7. *Mauser ad*
tit. Instit. d. Nupt. pag. 312.

THESIS XX.

Summaria

1. *Contractis Sponsalibus de futuro ligatæ sunt Sponsorum manus at-*
que animi.

2. Ex

2. *Casus ponitur.*
3. *Sponsalia posteriora purè contracta sponsalibus prioribus conditionalibus præferri nonnulli statuunt.*
4. *Matrimonium conditionale vim habet sponsalium de futuro.*
5. *Quòd purè contractum est, præfertur ei, quod sub conditione.*
6. *Impia & periculosà prior sententia pronunciatur.*
7. *A contrahentibus expectari debet eventus conditionis.*
8. *Non licet pœnitere altera parte invitæ.*
9. *In causis matrimonialibus non datur locus levitati.*
10. *Studiosus tali casu ad aliam animum salva conscientia appellere non potest.*
11. *Obligatio retrotrahitur ad tempus promissionis.*
12. *Conditio ejusmodi interposita ad tempus initi contractus retrotrahitur.*
13. *Contractus conditionatus pendente conditione dicitur perfectus contractus.*
14. *Juvenis ob levitatem pœnâ subjiciendus est.*
15. *Non juratur lapidi, sed proximo.*
16. *Licet Juvenis duplicatas velit restituere arrhas, non audiendus.*
17. *Pro prioribus sponsalibus pronunciandum est.*
18. *Patris arbitrio hîc plurimum tribuendum est.*
19. *Prudens Judex hîc colligat, quænam sponsalia præferenda sint.*
20. *Quædam sponsalia impediunt contrahenda.*

Simul ac tamen Sponsalia de futuro seu Conditionata sunt contracta, ut ipsa per annulum pronubum vel alia indicia verè constent, ligatæ(1)sunt Sponsorum manus atq; animi,in 1
tantum,ut neutri liberum sit pendente conditione aliaSponsalia de præsenti celebrare, sed exspectare debeant eventum conditionis. *Sit itaque casus:* (2) Studiosus puellæ in Acade- 2
mia annulum in fidem matrimonii dat, sub conditione ista honesta ac possibili: Si Pater ipsius consentiat; Scribit ergò

 ad

detur levitati & conſtantiæ hominum. Vid. *D. Gerhard. tr.*
d. Conjug. th. 138. Et quî Studioſus, (10)dum exſpectat conſen- 10
ſum ſui patris, ſalvâ conſcientiâ ad aliam, cauſis non adductus
prægnantibus, animum appellere poterit? exiſtente po-
tius conſenſu Parentis, atque ſic inpletâ in prioribus Spon-
ſalibus conditione, obligatio (11) omnino retrotrahitur ad 11
tempus promiſſionis, non aliter, ac ſi ipſo conventionis mo-
mento efficax fuiſſet, *arg. §. ſub condition. 4. Inſtit. d. Verbor.*
Oblig. eoque magis conditio (12) hujusmodi interpoſita ad 12
tempus initi contractus retrotrahitur, quod inter hoc & ex-
iſtentis conditionis tempus aliquod adſit, quod negotium
quodammodo vivificat & & ſuſtentat, dum alter contrahen-
tium, altero invito pœnitere nequid *l. 42. pr. ff. de Oblig. & Action.*
juncta *l. 54. d. Verbor. Signific. Bachovius ad Treutl. vol. 2. diſp.*
27. th. 6. lit. e, Gæddeus d. ſtipulat. cap. 9. n. 175. Contractus enim
conditionalis, quantum ad effectum, ut non liceat ab eo re-
cedere pendente condicione, (13) dicitur perfectus contra- 13
ctus, nec reſolvitur, niſi purificato eventu conditionis *Ge-*
raph. Oliphar. Razzal. part. 2. decis. 1157. *num.* 4. Et ſi qua in
cauſa conſulatur conſcientiæ, ne ipſi macula inuratur, quam
nec undarum pater Oceanus eluere poteſt, res ſanè matri
monialis eſt. Quò ſeſe vertit Juvenis, (14) ut ſi vel priora 14
vel poſteriora ſponſalia conſumſerit, ob levitatem hoc caſu
pœnæ ſubjiciendus eſt, ut cæteri ſuo exemplo ab iſtis varia-
tionibus abſtinere diſcant. Non enim (15) quando pro- 15
mittis aut juras, tibi aut lapidi juras, ſed proximo. Non au-
dit lapis loquentem, ſed punit Deus te fallentem *c. ecce 22. q.*
5. c. & ſi Chriſtus. verſ. & quamvis X. d. Jurejur. Ideoque (16) li- 16
cet Juvenis Annulum atque arrhas duplicatas reſtituere ve-
lit, non audiendus eſt. *Carpzov. Jurisp. Eccleſ. lib. 2. def.* 21.
Ni circumſtantiæ altioris indaginis occurrant, quæ velint

17 posteriora purè contracta sponsalia præferri prioribus (17) tunc pro prioribus potius sententionandum esse arbitramur. Patris arbitrio (18) hic plurimum est attribuendum, penes quem est, filii sponsalia rata vel irrata facere. Prudens & æquus Judex hic colligat, quænam sponsalia (19) sint præferenda; Uti enim multa impediunt matrimonium contrahendum, quæ contractum non dissolvunt, sic & sponsalia quædam (20) impediunt contrahenda, quæ tamen contracta non dissolvunt, pro ut sapienter differit *D. Gerhard. d. l. in fin.*

18

19

20

Thes. XXI.

Summaria.

1. *Honesta conditio censetur, si mulier promittat: Si præter Parentes Sempronius consentiat.*
2. *Casus figuratur.*
3. *Contrahentis consensus principalior est.*
4. *Matrimonia inter senem & juvenculam non adeo lætum solent habere exitum.*
5. *Mulier invita ad consummandum matrimonium non est adigenda.*
6. *Ex D. Bechstadio sententia profertur.*
7. *Pœna in hoc casu locum non habet.*

1 Honesta etiam (1) conditio censetur, si quæ mulier concurrentibus circumstantiis ita promittat: *Si præter Parentes Sempronius consentiat.* Ut casus sit: (2) Puella habens simplicis animi Parentes, perque octo annos apud Sempronium ejusque uxorem ancillæ loco fuit; Hanc ambit senex quidam benè nummatus, accedit ejus Parentes, & amore patefacto petit filiæ conjugium, & ut eo magis de animi propensione constet, annulum offert pronubum, rogatque ut

2

iis

iis nominibus tradant filiæ. Virgo accersitur, offertur occasio hæcce nubendi, ipsa non simplicitur renuit, accipit etiam annulum cum aliis ejusdem farinæ jocalibus, sed addit, se prius consulturam esse Herum, si ipse matrimonium suasurus sit, tunc ipsius consilium se velle sequi. Herus rem probè ponderans bona fide disuadet oblatum conjugium; quo consilio stat Virgo, annulum remittit, ac se amplius consentire nolle animum declarat. Ubi quæritur, cùm hoc in casu consensus Parentum adsit, & filia amorem mutuum quadantenus declaraverit, annon hæc recusatio vergat in contemtum atque ludibrium parentum, quorum suasio ac beneplacitum Tertio cuidam atque extraneo postponi velit, & mulier teneatur consummare matrimonium? Quoniam autem dicta mulier ab initio non simpliciter annulum accepit, sed sub conditione, si Herus suasurus sit hoc matrimonium, contrahentis (3) verô mulieris consensus hoc in negotio principalior sit. Parentumque consensus istum comitetur, quid? quod Parentes hîc pecuniam potius, quàm 3
personam decrepiti senis ex simplicitate visi sint amare, qualia matrimonia (4) inter senem & puellam non adeo lætum solent habere exitum, nisi quando senex impleat terram, quas 4
circumstantias pro suà prudentiâ Herus probè trutinavit, atque in commodum ancillæ potius consuluit; Propterea conditio admittenda, (5) nec mulier invita ad consummandum matrimonium est adigenda; quo in casu ex *D. Bechstad.* 5
d. tr. part. 1. *cap.* 9. sententiam (6) latam esse legimus verbis:
Ob wohl N. der N. ein Stück Goldes / und anders mit 6
Verwissen ihrer Eltern auf die Ehe geben / dieweil sie aber solches anderer Gestalt nicht angenommen / auch weiter keine Zusagung gethan / als wofern ihr Dienst-Herr darzu rathen würde / sich auch hernach dahin erkläret / er solte

solte zuforderst seine Händel im Consistorio ausführen/ welche condition aber N. nicht annehmlich gewesen/dergleichen ermeldte N. seiner nunmehro nicht begehret/so werden sie auch dahero der Ehe halber von einader absolviret und ledig gezehlet/inmassen wir sie hiermit von einander ledig und los sprechen/und der N. sich sonsten Christlichen zuverheyrathen nachgeben und zulassen. Annulus verò vel arrha (7) tantummodo restituitur, neque pœna locum habet, ut cedat fisco; quoniam non contra Jura aut honestatem sponsalia sunt contracta, vid. infr. *th. XXIIX.*

Thesis XXII.

Summaria.

1. *Num conditio, si certam pecuniæ summam intuleris, sit honesta?*
2. *Amor honestus non auro æstimatur.*
3. *Hodie pecunia primùm quæritur.*
4. *Studiosi eruditionem volunt divitiis compensari.*
5. *Nullum onus gravius dotata uxore.*
6. *Philosophi plerumque imperiosis multantur mulieribus.*
7. *Dote non soluta annulus conditione causà datâ, causâ non secutâ repetitur.*
8. *Si propter infortunium jacturam bonorum patiatur sponsa, sponsus, dote promissâ, non soluta, à contractu resilire potest.*
9. *Secus est in sponsa divite, quæ nihil promisit.*
10. *Annulus tunc restituitur.*
11. *Semper subintelligitur clausula: Rebus sic stantibus.*
12. *In ipso actu Sponsaliorum nominetur conditio.*
13. *Quando quis falsò sibi persuaserit, Parentes esse divites, à contractu postea resilire non potest.*
14. *Error fortunæ non dirimit matrimonium.*
15. *Fallaciæ splendido victu sæpe absconduntur.*

Si

Si quis sub conditione, si certam (1) pecuniæ summam intuleris, Sponsalia contrahat, inque fidem eorum det annulum, dubitarunt nonnulli, num ista conditio sit honesta & admissibilis, an potius pro non adjectâ habenda; propterea quod Amor honestus (2) solis animis æstimetur non auro & argento *l. 3. pr. ff. d. donat. int. vir. & uxorem* atque optima dos sit Pudicitia; Sic Juvenis apud *Senecam lib. 1. controvers. 6.* inquit: Ubi verò quis quæret uxorem, videat an nuptias suas amet, an nihil pluris faciat marito, an misericors sit, an fortis sit, an possit, si quid verò inciderit mali, una tolerare; si his bonis fuerit instructa, dotata est nec minus pia est; uxor quæ venit cum annexis optatis corollariis, quàm quæ sine eis, ait *Gruger. disp. polit. th.* 72. Verùm hac tempestate pecunia (3) primùm quæritur, Virtus post nummos; Studiosi imprimis teste (4) *Arnisæo d. Jur. Connubior. cap. 3. n. 27.* volunt eruditionem & dignitatem divitiis uxoris compensari; quemadmodum divitias uxoris formâ pauperis mariti compensari consuluit *Alexan. in consil.* 209. unde plerisque qui eruditionis & scientiæ causa impensas fecere, ita ut patrimonium ferè consumserint, illud subinde in ore versatur: **Ein reiches Weib bringet alles wieder.** Et tum (5) si duxerint dotatam, nullum sentiunt onus gravius, quàm mulierem, quæ fert dotem copiosam, uti refert *Scobæ. ex Antiphane*, ut hodie in proverbium ferè abierit; Philosophos & viros doctos plerumque imperiosis multari mulieribus. *Tiraquell. d. Retract. Convention. ad fin. tit. num.* 70. fœmina olim nuptura asses tres ad maritum veniens afferre solebat, atque unum quem in manu tenebat, tanquam emendi causa merito dare, ex *Tiraquell. d. LL. Connubial. Arumæ. lib. 1. Decision. 3. num.* 11. Adeoque Sponsus, qui sub conditione, si tot vel tot aureos intuleris

G pro-

promisit matrimonium dote tanta non solutâ, annulum & arrham adipisci prout nunqnam ipsi abfuissent, & à Sponsa
7 recuperare valet, & quidem (7) *Conditione causâ datâ causa non secuta. tot. tit. d. condict. c. dat. c. n. sec.* Similiter dicta actio competit eo casu, quando v. g. Seja promisit certam sum-
8 mam, at verò accidat, ut propter infortunium (8) quoddam, puta incendium aut furtum ipsa jacturam patiatur, atque sic ante Nuptias perfectas ad inopiam redigatur, Sponsus à contractu Sponsaliorum resilire potest, *arg. cap. d. illis 3. X. de condit. apposit. Covarruv. epit. d. Sponsal. c. 5. n. 4. Morr. tract. d. Sponsal. n. 10. & seqq. Cypraeus d. Jur. Connub. p. 1. d. Sponsal. c. 13. §. 81. n. 3. Harprecht Comment. ad Instit. tit. de Nupt. n. 64. & seqq. Kizel. Synops. matrim. cap. 8. theoremat. 14. lit.*
9 *b.* Secus est, si à sponsa (9) divite nihil sit in dotem promissum, ut tunc Sponsalia firma maneant, nec propter facultatum jacturam possint rescindi. *Gloss. Andr. Anton. Imol. aliique communiter in cap. 25. X. d. Jur. tur.* Eo casu Annulus, & ea quæ
01 nomine Arrhæ data sunt, restituuntur (10) *arg. l. 3. C. d. spon-*
11 *sal.* In qualibet enim dispositione subintelligitur clausula (11) illa; *Rebus sic stantibus, modò nihil interveniat, ac promissum impediat l. 83. pr. ff. d. solut.* Quæ autem de conditione inferenda pecuniæ dicuntur, cum grano salis sunt intelligenda; Tum demum scilicet Sponsalia conditionata intelligi, quando in
21 ipso actu (12) & negotio Sponsaliorum mentio facta est; prævia commemoratione & expressa nominatione condi-
31 tionis; Aliàs si quis sibi persvaserit, (13) audiveritve forsitan, quòd Virginis Parens sit dives agris, dives positis in fœnore nummis, & nemo non illum in re lauta atquè benè auctâ constitutum esse deprædicet, ea opinione inductus ambiat alicujus filiam, sibique despondeat, postea ære alieno, quod hactenus latuerat, patefacto, resilire ipsi haud fas erit, etiam-

si

si Arrham perdere velit; Error enim fortunæ, (14) qualis 14
hic est, & qualitas quædam accidentalis, non facit, ut matrimonium dirimatur, textus est in *c. 1. 29. qu. 1. Joh. d. Imola in capit. cum dilect. X. quod met. caus.* Sibi potius imputet incautus juvenis, atque approbriosum sibi dicere existimet, non putaram, quodque erraverit, nec curiosius aut inquisiverit, aut prudentius tractaverit hoc negotium, præsertim cùm prudentes (15) non lateat fallaciam & fraudes splendido victu sæ- 15
pius abscondi, ast conturbatis signis personam diu non sustinere, & veritate palam factâ ficta citò recidi in naturam suam.

Thesis XXIII.

Summaria.

1. *Nil interest Annulum dent ipsi contrahentes, vel Alii ipsorum nomine.*
2. *Pater & Mater pro filia, Avus pro Nepte dare possunt.*
3. *Pater promittens filiam in matrimonium, ipsa verò planè nolens, non tenetur ad duplum.*
4. *Ultra posse nemo obligàtur.*
5. *Difficultas excusat Patrem.*
6. *Diabolicum Jus est, quando Parentes liberos cogunt ad matrimonia.*
6. *Quid, si Juramento Pater filiam in matrimonium se Juveni daturum obstrinxerit?*
8. *Promissor amplius non tenetur, quàm præstare operam.*

Nihil autem interest, Annulum (1) dent accipiantve ipsi 1
contrahentes, vel Alii ipsorum nomine. *l. 5. C. d. Sponsal.* Quod enim quis per alium facit, ipse facere videtur *l. 180. d. Reg. Jur. c. 72. d. Reg. Jur. in 6. l. 11. §. ult. d. pignor. action.* Sic
Pater (2) & Mater, pro filia, Avus pro Nepte eundem da- 2
re possunt. *d. l. 5. C. d. spons.* Quando autem Pater (3) filiæ 3
sumit

sumit annulum à Juvene, eique sanctè promittit, filiam suam se ipsi locaturum matrimonio, filia autem planè non vult, ita ut nec persuasionibus neque metu reverentiali, quem Parenti debet, ad amandum Juvenem adduci possit, annulum tantùm prædicto Juveni restituit, non autem tenetur ad duplum, tanquam ad pœnam, per rationes, quas adducit *D. Lauterb. d. tr. d. Arrha. th.* 161. Fecit enim pro sua dili-
4 gentia, quod potuit. (4) ultra autem nemo obligatur, modo nihil patri nomine negligentiæ possit imputari; *Bartol. in Consil.* 236. rem decidit: Quod si, *ait*, Martinus promisisit se facturum, ut Berta contraheret matrimonium cum B. cum essent ætate puberi, sub certa pœna, & deinde iste Martinus faciat, quicquid potest, ut fiat contractus, sed facere non possit, quod excusetur à pœnali stipulatione vel restitutione arrharum per *l. si vehenda §. penult. & fin. ff. ad. L. Rhod. d. jact.* ita ut hic locum habeat vulgatum istud: Ibant qua poterant, qua non poterant, ibi stabant, *arg. §. si quis alium 2. ubi Dd. commun. instit. d. Inutil. stipulat. Panormitanus in c. ex literis X.*
5 *d. Sponsal.* Difficultas, (5) quæ est in facti obligatione impossibilitas, excusat Patrem à pœna; & cessante culpa, cessabit etiam pœna *l. 22. C. d. pœn.* quam sententiam in terminis, uti vocant habere *Trentacinq. lib. 3. resol. 2. d. matrimon. num.* 16. *Sanchez. d. matrimon. lib. 1. disp. 36. num 12. & 13. Gutierez. d. matr. c. 18. n. 22. testatur D. Lauterbach. d. l.* Neque pater filiam invitam & dissentientem cogere potest ad nubendum personæ, quam non amat *l. filiofamilias 13. ff. d. Sponsal. l. non cogi-*
6 *tur 21. ff. d. Rit. Nup. l. 12. ff. d. Sponsal.* Diabolicum enim Jus est, (6) si Parentes liberos cogant ad matrimonia, à quibus innato quasi odio planè abhorrent, secundum *Martial.*

Non amo Te, Volusi, nec possum dicere, quare;
Hoc tantùm possum dicere; non amo Te.

Re-

Recte statuunt Theologi, vid. *D. Luther. in rescript.* daß die Eltern die Kinder zur Ehe nicht zwingen / *Tom 5. Jenens.* von Ehesachen *art. 5. ibi*: dann Gott hat Mann und Weib also geschaffen / daß sie mit Lust und Lieb von Hertzen gerne zusammen kommen sollen / *add. c. cum locum. 4. requisivit X. d. Sponsal.* Quid si (7) juramento Pater filiam in matrimo- 7
nium se Juveni daturum obstrinxerit? Neque eo casu filia Parentis factum præstare tenetur, per ea quæ modò dicta sunt; Nec à filia vel ejus Patre exigetur pœna *c. gemma. 29. d. Sponsal. & l. Titia 130. ff. d. Verbor. Oblig.* nec perjurium incurrit Pater; Tacitâ enim inesse censetur conditio, *si filia velit.* Si enim quis juraverit alium daturum vel facturum, intelligitur virtute juramenti promisisse, omni meliori modo, quo potest; neque (8) promissor amplius tenetur, quàm præstare 8
operam, & non aliud, sicuti deducit *D. Hieron. Schurff. cent. 1. consil. 15.*

THESIS XXIV.

Summaria.

1. *In matrimonio contrahendo sæpius Fœminæ & Viri adhibentur.*
2. *Genus Mulierculαrum, quæ connubia quasi miscent, male audiunt.*
3. *Stolidè agunt, qui rem tam gravem per tales personas tractant.*
4. *Possunt tamen Viri Fœminæque ad honestum amorem conciliandum adhiberi.*
5. *Viri dicuntur Auspices.*
6. *Consultum est per interpositas personas tractari.*
7. *Magnatum matrimonia per Legatos conciliantur.*
8. *Mediatores debent officio viri boni fungi.*
9. *Casus proponitur.*
10. *Annulum invito Domino in rem suam alienans furtum committit.*

11. *De modo injuriam vindicandi in aliud tempus discursus reservatur.*

Experientia porro discimus in negotio matrimonii, prout est contrahendum, sæpius Fœminas, (1) itemque Viros
1 adhiberi. Quod fœminas attinet, Proxonetrias & Promnestrias vocari testis est *Alciatus lib. 1. disput. c. 22. Ovidius epist. 6.* Pronubas appellat.

Non ego sum furtim tibi cogita, Pronuba Juno
adfuit.

Germanicè Kuplerin dicuntur, quòd matrimoniis copulandis adhibeantur, daß sie die Leute zusammen koppeln/
2 atque propterea (2) id genus muliercularum, quæ connubia quasi miscent, hodie malè audit. Hujus vitæ statum in-
3 gressuri stolidè agunt, (3) si rem tam seriam tamque gravem per tales personas tractent, *Petr. Peck. ad Reg. nullus ex consilio 62. num. 2. D. Reg. Jur. in 6.* Si causæ matrimoniales à precibus & nominis divini religiosâ invocatione non inchoantur, sed per vetitas copulationes, & per vetulas mulieres pretio vel promissis ad id conductas tractentur, non mirum est, quod plerunque negotium non succedat, neque ad exitum optatum & speratum deducatur. Nam

Nullius est felix conatus & utilis unquam
Consilium, si non detque juvetque Deus.

Joan. 15. v. 5. D. Cothman vol. 3. respons. 34. num. 98. & seq. Pos-
4 se tamen (4) imò quandoque debere Viros Fœminasque honestas ad amorem licito modo conciliandum intervenire,
5 quis dubitet? Viri isti dicti sunt (5) *Auspices, Hotomann. lib. d. Rit. Nupt. c. 2. ex Ciceron. lib. 1. d. divin.* qui, quod etiam nunc, *inquit*, Auspices Nuptiarum declarant, qui re omissa
6 nomen tantùm tenent. Et consultum est, per (6) interpositas personas conditiones (per quas pactiones & conventiones

nes *arg. l. 1. C. de Sponsal.* intelliguntur) expediri *l. ult. ff. d. Sponsal.* Sæpiùs enim ea, quæ aliàs tam liberè non proponerentur, puta ob pudorem, quando de vitio, vel quantitate dotis sermones conferri debeant, felicius tractantur; apud Magnates (7) Matrimonia per legatos conciliantur, vid. *D. Myler Gamologiam Perso. Illustr. cap. 3. §. 4. 5. 6. Limn. Notit. Regn. Gall. lib. 2. cap. 15. sub. lit.* K. L. Debent autem (8) Mediatores isti, quibus id negotii concreditur, officio viri boni fungi, atque omni dolo abstinere, seque ab iis, quæ sunt prohibita, temperare, ut ICtus vult *in l. 1. §. 9. d. offic. præf. urb.* Hinc si Cajus (9) amicum suum Sempronium roget, amorem apud Pomponiam ut conciliare, atque Annulum in fidem conjugii tradere velit, Sempronius quoque operam se locaturum promittat, Pomponiamque adeat. Quoniam autem Virgo ob naturæ bonitatem & egregias divitias Proxenetæ placet, oblitus Caji se suaque officia commendat, Virginis favorem ambit, eundem annulum quem bona fide alterius nomine tradendum secum habet, non mandantis, sed suo ipsius nomine offert; quis dubitet Sempronium contra bonam fidem egisse; cùm non tantùm fines mandati sibi præscriptos planè non servaverit, verùm etiam partes amici omnino deseruerit, quid? Quod annulum invito Domino in rem suam fraudulenter (10) alienans furtum commisisse sit dicendus §. 1. *Instit. d. Oblig. quæ ex delict. nasc.* Hîc cùm *Comico* quæ temporis saltem nostri labes est, quis fortè exclamet,

—— —— quos cum censeas
esse amicos, reperiuntur falsi falsimoniis,
Lingua factiosi, inertes operâ, sublestâ fide.

De modo autem (11) vindicandi injuriam ejusmodi, (injuriam enim subesse quis non videt?) ac ratione, quâ id quod interest, (si enim Virgo in bonis verb. gr. 20000. Imperiales

ha-

haberet, cæteraque Cajus Amicâ, cujus benevolentiam, priusquam miserat Sempronium, satis perspexerit, hic autem ipsum mellitis forsitan verbis superaverat & suadelâ, ut in suas casses traxerit petitam prædam, facilè potuisset potiri, si ipse fuisset præsens, lucrum certe cessat, emergitque damnum haud mediocre) quæri possit, alio tempore dicendi locus est.

Thes. XXV.

Summaria.

1. *Incidenter thema ponitur.*
2. *Dolus causam dans bonæ fidei contractui, ille ipso Jure nullus est.*
3. *Dolus unde appareat.*
4. *Quis in Jure dicatur dolus.*
5. *Cùm Parentes & Proxenetæ non dixerint veritatem dolosè egisse constat.*
6. *Dolus & fraus nemini debet patrocinari.*
7. *Fraus in omni pacto excepta censetur.*
8. *Ad formam Sponsaliorum pertinet, liberum esse consensum.*
9. *Distinctio inter Errorem qualitatis & Dolum.*
10. *Item Dolum apertum & latentem.*
11. *Si Dolus manifestus est, Pœnitentiæ locus erit.*
12. *Promittens grandem dotem, nec ipsam præstare valens ad pœnam tenetur.*
13. *Conjugium propter dolum non est rescindendum.*
14. *Puniendi tamen sunt Deceptatores.*
15. *Dictum Plutarchi allegatur.*
16. *Proxenetæ actione ad interesse conveniri possunt.*
17. *Actio ista ultra supplementum dotis extenditur.*
18. *Dicta intelliguntur de fallacia & calliditate Proxenatarum.*
19. *Officium nemini sit damnosum.*
20. *Dolus semper est probandus.*

In-

Incidenter autem, *quando Parentes vel* (1) *Proxenetæ coram juvene, matrimonii Candidato, cui locupletem uxorem ducendi est animus, quique mentem suam de captandâ dote, expressis verbis & claris exponit, aureos montes jactent, ita ut promissis divitiis aut spe hæreditatis ad matrimonium contrahendum Juvenem invitent, talis autem opum cumulus post datum annulum pronubum & contracta sponsalia non appareat, contrariumque potius elucescat, Juvenem scilicet vanâ spe planè esse preceptum, sponsalia posse recindi verius videtur*; Quando enim dolus causam (2) bonæ fidei contractui præbet, tunc contractus ille ipso jure nullus est, *per l. 7. ff. d. dolo l. 16. l. 3. §. ult. ff. pro Socio. l. 4. C. d. hered. vel act. vend. Mynsing. Observat. cent. 4. Observ. 73. Sichard. ad l. 7. C. d. dol. mal.* Hic autem (3) dolum esse inde apparet, quòd Parentes aliud præ se tulerint, aliud occultè intenderint, atque sic in fraudem alterius omnia fuerint moliti; Et dolus in Jure (4) dicitur, si non facit quis, quæ scit se facere debere *l. dolus ff. mandati. l. Julianus. §. 51. tibi decem ff. ad exhibend.* & dolus committitur, si taceo illud, quod scio. *Alex. in Consil.* 14. *vol.* 5. *num.* 6. & cum Parentes & Proxenetæ non dixerint veritatem, sed calliditate & nequitiâ istam (5) suppresserint, dolosè ipsos egisse manifestè constat; dolus autem (6) & fraus nemini debent patrocinari. *cap. cum haberet, de eo qui duxit in matr. quam pollu. per adulter. c. ex liter. d. dol. & cont.* Imo regula communis. est in jure: Quod in omni peccato (7) & contractu semper censeatur excepta omnis fraus & dolus *l. Creditor. §. Lucius ff. mandati Perez ad C. tit. de Spons. num. 21.* Et cùm hîc dolo Juvenis sit inductus ad matrimonium contrahendum, sine quo aliàs non contraxisset, manifestum est, dolum hunc attingere essentialia matrimonii; ad formam enim Sponsaliorum (8) pertinet, ut liber sit consensus; Ubi autem dolus est, ibi libertas esse nequit. Unde probe di-

Margin notes: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

 stin-

9 ſtinguendum eſt *inter errorem qualitatis*, (9) de quo intelli-
genda ſunt dicta in Theſ. XXII. & *dolum*: *Hunn. Variar. Re-
ſolut. lib.* 1. *tract.* 3. *q.* 11. *D. Gerhard. d. Connub. th.* 117. Item in-
10 ter *dolum apertum* (10) & *latentem*, hunc vocamus ſi qui bo-
nis verbis ineſcare noverint Juvenem, officii & urbanitatis
gratiâ omnia ſua bona pollicentes, ut ejusmodi complemen-
tis, ſeu potius completis mendatiis, illaqueetur & irretietur
bonus iſte vir, ſuæ facilitati potius acceptum referat, quod
rem tam ſeriam & gravem ſtultè tractaverit, quàm ut re-
ſciſſionem poſſit prætendere. Sin autem res, quoad dolum
11 manifeſtum ſ. apertum, adhuc ſit integra, Pœnitentiæ (11)
omnino locus erit, & Sponſalia dirimi poterunt *Alberic. Gen-
til. d. Nuptiis l.* 3. *c.* 4. *Joan Papon.* 6. *arreſt.* 4. atque ſic in Sca-
binatu Leydenſi pronunciatum eſſe refert *Simon à Leeuwen
Centur. Forens. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 33. Eo caſu tamen pars grandem
12 dotem promittens nec ipſam præſtare valens ad pœnam (12)
tenetur, ita ut Annnlum eaque omnia quæ accepit duplicatâ
reſtituat. Quando verò res non eſt integra, ita ut concu-
bitus acceſſerit, vel matrimonium ſit conſummatum, &
poſtea demum dolus appareat, conjugium propter dolum
13 quidem (13) non reſcindendnm eſt, *Covarr. d. Matrimon. p.* 2.
c. 3. §. 7. *n.* 5. licet ſpecies raptus magis, quàm conjugium
14 ſit, *Arnis. d. tr. cap.* 3. *num.* 36. Puniendi tamen ſunt (14) de-
ceptores ob mendacium, quòd infelicium nuptiarum, qua-
les eſſe ſolent, quæ dolo concinnantur, autores extiterint &
conglutinatores. Nihil enim ſtruxere aliud, quâm ſcalas
ad Gehennam, cumque inter illos, qui decepti ſunt, iræ, rixæ,
odia, minæ ac quodvis ſcandalorum genus audiatur ab utro-
que conjugum, pax ibi nulla eſt, ibique neuter, inſtar he-
cticæ febris, poteſt avelli, niſi morte; Hinc ſcitè *Plutarch.*
15 (15) *d. praecept. Connubior.* Piſcatio, *inquit*, quo ſit medica-
men-

mentis, compendiosè & subito capit piscem, sed insipidum & pravum reddit: Ita quæ viros voluptate capiunt, aut dolo malo inescant, etsiamsi in cassam facilè eos pertrahant, pertractos tamen intractabiles sentiunt, & decipularum memores. Ne autem Proxenetæ, qui de summâ, ac qnantitate dotis, modo & solutionis tempore egerunt, scientes promissa fuisse vana, talem machinationem & imposturam impunè aufferant, (quod sæpe Proxenetarum proprium est, ut pecuniâ corrupti, non minus ut pictores ex ranâ Dianam faciant, *Dn. Job. Sigm. Findekeller in Disp. Inaug. Argentorat. in ann.* 1669. *habita sect.* 2.) Eos, cùm sint (16) in culpâ, posse 16
conveniri *actione doli ad consequendum id, quanti nostra interest*, hac promissione dotis non fuisse circumventum, verior est sententia, *arg. l.* 2. *d. Proxenet. l.* 1. *pr. l.* 7. §. 10. *l.* 8. *l.* 18. §. 4. *ff. d. dol. mal. l.* 52. §. 21. *l.* 43. §. 3. *ff. d. furt. D. Schröter in Not. ad Sutbold. Dissertat.* 15. *aph.* 64. Ut hîc verum sit: malum consilium consultori esse pessimum; idque optimò Jure, quid enim perfidiâ atrocius? Et Proxeneta conventus, si in morâ sit solvendi præter id, quod promissum est, & sic ultra supplementum dotis, ad interesse (17) actio ista extenditur, 17
per ea, quæ tradit *Mævius comment. ad Jus Lubecens. tit.* 10. *Reusner. lib.* 3. *Consil.* 20. *num.* 9. *Strach. tr. d. decoctor. p.* 2. *q.* 7. *pr. num.* 33. & 34. Quæ rectè, uti dictum, intelliguntur de fallaciâ (18) & calliditate Proxenetarum; regulariter enim ex 18
negotio, in quo sine fraude intervenerunt, quasi mandatarii non tenentur per *l.* 2. *ff. d. Proxenet. arg. l.* 10. *ff. mandat. l.* 20. *ff. de his qui notant infam.* Quis enim eo modo, si alterius facta temeretur præstare in matrimoniis conjungendis, officium suum unquam interponat? cum illud nemini (19) sit damno- 19
sum *l.* 7. *ff. quemadm. testam. aper. l.* 61. §. 5. *ff. d. furt. l.* 26. *d. ad ministr. tutel. vid. Stracha tr. d. Proxenet. part.* 2. *num.* 24. *Cavalcan. part.* 1.

deciſ. 34. *Petr. Peck. ad Reg. nullus ex conſilio* 62. *num.* 2. *d. Reg. Jur. in 6to. Decius, Hippol. à Collib. Bronchorſt. Gothofred. ad l.* 47. *ff. d.*
20 *Reg. Jur. Cardinal. Tuſchus. pract. concluſ.* 1071. *num.* 3. *lit. P.* 94. *tit. 0. & Surd. Conſ.* 19. *num.* 12. Dolus autem (20) ſemper eſt probandus, quia in negotio per ſe licito, quale hoc eſt, non præſumitur, cum ſit delictum *l.* 51. *ff. pro Socio. l.* 15. §. 36. *d. Injur.* Quomodo autem probetur vid. *l.* 1. *C. d. dolo l.* 23. §. 1. *d. Probat. l.* 10. *C. d. reſcind. vendit. Barbos. Locuplet.* 4. *c.* 44. *voc. Dolus.*

Thesis XXVI.

Summaria.

1. *Per literas offertur annulus.*
2. *Non figurâ literarum, ſed oratione, quam exprimunt literæ, obligamur.*
3. *Documenta literaria probant matrimonium.*
4. *Iſta quippe diuturnitate ſuâ alias probationes ſuperânt.*
5. *Quandoque majorem autoritatem obtinent.*
6. *Modò literæ eâ intentione mittantur; quòd velint matrimonium pangere.*
7. *Virgo propter taciturnitatem obligatur.*
8. *Literæ amatoriæ nihil probant.*
9. *Probant tantùm matrimonium contrahendum, non tamen contractum.*

1 Etiam *mediantibus literis* (1) Annulus iſte Pronubus offerri, ſponſaliaque contrahi poſſunt; Non quidem, ut ait *Ictus*
2 *in l.* 38. *ff. d. Oblig.* figurâ literarum, (2) ſed oratione, quam exprimunt literæ; obligamur, quatenus placuit, non minus valere quod Scripturâ, quàm quod vocibus linguâ figuratis exprimitur. Scriptura enim & ſigna iſta tertii generis, non voces tantùm, aut vocabula, ſed res quoque & conceptus

ptus quoque denotant. *Aristot. lib. 1. d. Interpr. c. 4.* Sic ad probandum matrimonium contractum documenta (3) literaria 3
præprimis faciunt, quoniam ex instituto & impositione hominum tantum valent literæ, quantum ipsæ voces, atque in negotiis & conventionibus cum oratione eundem vigorem & efficatiam habent. *Hering. d. fidejussor. c. 11. num. 29. Vasqu. d. successíon. tom. 1. lib. 2. §. 25. req. 16. num. 55.* Imo diuturnitate (4) suâ omnis generis probationes superant, & in exer- 4
cendis litibus non solùm eandem cum testibus vim atque autoritatem *l. 15. C. d. fid. Instrum.* sed quandoque etiam (5) ma- 5
jorem iis ontinere dicuntur *l. 10. ff. d. probat & præsumpt.* Modò literæ unâ cum Annulo eâ intentione verbisque ad eam conceptis mittantur, quod velint connubium (6) pangere. 6
Qualia verba apud *Zasium lib. 2. Consil. 3. num. 7.* extant. **Ich schicke Euch hiermit einem Ring zu einen gewissen Zeichen meiner rechten und redlichen Lieb / und damit Euch und keine andere zu meinem Eheweib zu haben / und Euch hiermit zuvermählen / und zu nehmen.** Et virgo annulum accipiens, licet nihil responsi dederit, (7) propter ta- 7
citurnitatem, quæ æquiparatur consensui, obligabitur, vid. supra *Thes. XIII.* Literæ (8) autem, si amatoriæ saltem sint, 8
quamvis annulus adsit, ad probationem promissi matrimonii nihil valebunt. Notum enim est ejusmodi literas (**Buhlen Brieffe**) inter (9) amantes tantùm probare matrimoni- 9
um contrahendum, non tamen contractum, *Francisc. Vivius decis. 241. num. 19. p. 2.*

Thes. XXVII.

Summaria.

1. *Annulum pronubum hodie & Vir dat & Fœmina.*
2. *In ipso benedictionis sacerdotalis actu traduntur annuli.*

1 Nec solus *Vir* (1) sed etiam *Fœmina* annulum dat pronubum quod consuetudine ita est receptum. *Bocer. class. 1. Disp. 9. th. 23. lit. E.* De Jure quidem civili solus sponsus sponsæ, non autem contra, annulum dabat; *arg. l. 38. in fin. d. Rit. Nupt. l. 5. C. d. Spons. Colleg. ICtor. Argent. tit. d. Sponsal. th. 10.* Hodie in quibusdam Ecclesiæ nostræ locis usitatum est, in ipso
2 (2) benedictionis sacerdotalis actu Neonymphos tradere annulos Pastori, qui eâ de causâ porrigit librum, ex quo verba solemnia præleguntur, ut super ipso ponantur; tunc iste annulum, quem sponsa obtulit, sponso, & quem sponsus, Sponsæ tradit, sicque invicem commutat.

Thes. XXIIX.

Summaria.

1. *Ritè dato annulo, contracta sunt Sponsalia.*
2. *Nec pœnitentiæ locus est sine gravi causâ.*
3 *Rescissio Sponsaliorum non debet fieri propriâ autoritate.*
4. *Causæ rescindentes relinquuntur Judicis arbitrio.*
5. *Annulos temerè remittentes nihil agunt.*
6. *Magistratus istas personas ad consummationem tegere potest.*

1 Dato rite Annulo Pronnubo contracta (1) esse Sponsalia constat, per ea, quæ supra & *Thes. XX.* dicta sunt, nec pœni-
2 tentiæ (2) sine gravi causâ locus est. Ut proinde vesana sit opinio eorum qui cùm Sponsalia cnntraxerint, Annulosque invicem dederint, id quod promiserunt, Annulos remittendo] cupiant dissolvere; quasi consensu utriusque partis placitum dissolvi possit; In dantium & contrahentium Potestate non est, ut vinculum matrimonii, quod ex voto ligarunt, pro lubitu solvant, quos enim Deus conjunxit, homo ne separet, per *c. super eo X. d. eo qui cogn. cons. c. fin. X. d. transaction.*

Re-

Rescissiò enim (3) in Sponsalibus, si forsan ob causas prægnantes liceat pœnitere, non debet fieri autoritate propriâ sed Judex Ecclesiasticus, causæ cognitione desuper institutâ Sponsalia dissolvit. *l. 1. C. d. Sponsal. D. Struve exerc. 29. th. 14.* & cùm omnes causæ examussim enumeri non possint, Judicis arbitrio (4) relinquuntur. *Harprecht. ad rubr. Instit. d. Nupt. D. Carpzov. lib. 5. tit. 16. Respons. 108.* in fin. pronunciatum esse testatur: Ob nun wohl sonst in andern Contracten die Reue/wenn solche bey beyden theilen vorhanden/ zu gelassen/ und der einmahl geschlossene Contract wohl wiederumb auffgehaben und dissolviret werden mag/ dieweil es aber dennoch mit dem Ehegelöbnüs viel eine andre Gelegenheit hat/ und dasselbe/ wenn beyde Theile in beyseyn der Gezeugen/ ihr redliches und beständiges Ja-wort von sich gelassen/ durch Göttliche Ordnung der massen verbündlich gemachet wird/ daß es von den Contrahenten nicht auffgehoben noch dissolvirt werden mag &c. Ideoque annulos temerè remittentes (5) nihil agunt, nec propterea, quod mutuo sine causâ pænituerint, à promissis supplendis liberantur; Magistratus istas personas ad coasummationem matrimonii cogere debet; Sponsalia (6) enim hodie adeo obligatoria sunt, ut etiam sine Annulo vel arrhis coutracta mutuo contrahentium dissensu dissolvi non possint. *Beustius d. Sponsal. part. 1. cap. 58.*

3

4

5

6

THESIS XXIX.

Summaria.

1. *Semper dispiciendum est, quis pœniteat.*
2. *Si fornicatio alterius partis superveniat, pars innocens licitè pœnitet.*
3. *Reus duplicatas arrhas restituit.*

4. Dans

4. *Dans ansam litigio pænâ istâ luit.*
5. *Pœnalis stipulatio in Sponsalibus valet.*
6. *Causa, pænitentiæ si sit superveniens, impedimentum aliquod Juris Arrhæ in simplo restituuntur.*
7. *L. 5. c. d. Sponsalib. generaliter loquitur.*
8. *Distinctio Glossæ affertur.*
9. *Quænam sententia in Consistoriis sit recepta.*
10. *Justum est personas istas, quæ contra Legum sanctiones agunt; pænâ quâdam affici.*
11. *In odiosis leges tam restringuntur quàm extenduntur.*
12. *Bina sponsalia contrahens arrham datam restituere tenetur.*
13. *Pœna prævaricatori arbitraria decernitur.*
14. *Rescriptum ex D. Carpzovio*

Eo casu, quo pœnitentia in Sponsalibus contractis locum habet, si de restituendò Annulo cum aliis rebus, quæ arrhæ loco datæ sunt quæstio moveatur, dispiciendum erit, quis pœniteat (1) & quisnam causam pœnitentiæ dederit. Sic
1 si fornicatio alterius (2) contrahentium partis superveniat,
2 fit, ut pars innocens licitè pæniteat, atque recedat à Sponsalibus *c. de illis 2. X. d. Condit. appos. C. frustra 76. d. Reg. Jur. in 6to.* quoniam in promissione nuptiarum conditio castitatis & pudicitiæ subintelligitur *Sanchez. d. Matrim. lib. de Sponsf. d. 48. & seq.* Tunc pars (3) rea duplicatas arrhas restituat
3 necesse est. Idem dicendum erit, si inimicitiæ (4) capita-
4 les oriantur, ut nullo modo reconciliatio possit obtineri; ibi dans ansam litigio Pœnâ istâ luit. Leges enim pænales volunt tunc præstari duplum, si per accipientem stet, quo minus promissum sequatur, 17. *c. d. fide instrum. princ. Instit, d. Empt. & vendit, l. 3. l. fin. C. de Sponsal. l. 1. C. si nupt. ex rescript. petant. Franc. Duar. d. Sponsal. ad tit. solut. matrim. §. 4. in fin.* Ubi observetur, quòd contra (5) prohibitionem Juris civi-
5 lis

lis contrariâ lege âtque observantiâ pœnalis stipulatio in Sponsalibus valeat, utpote si sponsus vel sponsa sine legitimâ causâ de facto à Sponsalibus recedere velit, pœnam promissam præstare teneatur *Laiman. in Theolog. Moral. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 1. *c.* 1. *num.* 8. *D. Lauterbach. d. tract. th.* 50. *& seqq.* Sin autem causa (6) pœnitentiæ sit superveniens aliquod impedimentum Juris, ut si intervenerit naturalis procreandi imbecillitas *l.* 10. *cum auth. seq. C.d.repud.l.*39.*d.Jur. dot.* Item furor, à cujus consuetudine omnes abhorrent. *Cypræ. d. Sponsal. c.*13. §. 59. Morbus contagiosus & desperatus, ut & sanitatis & vitæ periculum subsit, *Carpzov. Jurispr. Eccles. lib.* 2. *defin.* 176. Annulum & arrhas non duplicatas, sed in simplo restituunt, quæ nec Fisco cedunt *d l.*5. *C d.Sponsal.* Ex quâ lege (7) utpote quæ generaliter & sine distinctione loquitur. *D. Lautherbach d. tract. th.* 150. *& seqq.* concludit, quando duo ratione consanguinitatis vel affinitatis in gradu prohibito juncti sponsalia contraxerint, prohibitionem sciverint nec ne, quòd arrhas duplicatas restituere non teneantur, neque iis privari, aut ipsæ Fisco vindicari debeant; quia nulla lex id velit, & pœnæ non sint extendendæ, sed restringendæ *l. pen. ff. d. pœn. cap. odios.*15. *d. Reg. Jur. in 6to.* Non attentâ distinctione (8) *Glossæ in d. l.* 5. *C.d. Sponsal.* Quæ vult, ut si sponsa, quæ arrham dedit, matrimonium inter ipsam & sponsum sciverit esse prohibitum, nihilo tamen minus sponsalia contraxerit, sponso duplicatam restituere teneatur, sin autem ipse sponsus unà hoc noverit, arrhas Fisco; quando uterque ignoraverit, invicem restituendas, si sponsà quidem nesciverit, sponsus autem noverit, non sponso sed Fisco præstandas esse. Cui opinioni suffragatur *Sichard. ad d. l. num.* 8. *&* 9. ex rationibus, quas solidè affert *D. Lauterbach d. l.* Prior sententia in Jure firmo quidem stat talo; ast in Consistoriis hodie (9) posteriorem fuisse arreptam, juxtaque

6 7 8 9

ipsam

3. *Cum distinctione tamen.*
4. *Probatur per literas.*
5. *Per testes.*
6. *Unius dictum non sufficit.*
7. *Proxenetæ pro matrimonio non simpliciter repelluntur.*
8. *Plenissima & semiplena fides raro ipsis tribuitur.*
9. *Requiruntur perfectæ probationes.*
10. *Conjecturæ non sufficiunt.*
11. *Demosthenis dictum allegatur.*
12. *Clandestinatas per se aliud ex opinione sinistrâ adhærens habet.*
13. *Contra contractum clam initum militat suspicio fraudis.*
14. *Rem sanctissimam in angulo tractari non est ferendum.*
15. *Datus annulus pro matrimonio non inducit præsumptionem.*
16. *Statuunt nonnulli annulum immissum mulieri esse signum pro matrimonio.*
17. *Signum æquivocum, qualis est annulus, nihil præcisè probat.*
18. *Ad proverbium respondetur.*
19. *Si circumstantiæ concurrant, annulus præsumptivè probat*
20. *Ut Juramentum possit imponi.*
21. *Præsertim si stuprata ostendat annulum, fidemque sibi de matrimonio datam asserat.*
22. *Magis pro matrimonio, quàm contra illud pronunciandum est.*

Probatur Annulum esse Pronubum, hoc est, in fidem matrimonii datum per (1) *Confessionem.* Quæ probatio dicitur 1
plenissima, nullaque est ipsâ melior *l. unic. C. d. confess. l.* 13. *C. d. non numer. pec.* Et in Consistoriis (2) nostris nihil refert. 2
absente num præsente parte fiat confessio. *Heig. q.* 22. *num.* 42. Ubi tamen *distinguendum* est, (3) num personæ, quæ matri- 3
monium contractum fatentur, habeant Parentes vel non *Priori* casu sponsaliorum celebratorum signum non erit annulus, nisi Parentes consenserint, vid. *Thes. XV. & seqq. Posteriori,*

ac fraudulenter, per clancularios ejusmodi congressus per-
petrari queant, qvæ præcavere boni est legislatoris *D. Carp-
zov. part. 4. Const. 20. def.* 8. Datus (15) ergo annulus pro ma- 15
trimonio vix inducit præsumptionem, magis enim censetur
præcedens ad Venerem & ad illicitum amorem quàm ad con-
jugalem *Paris. consil.* 59. *num.* 20. *per gloss. & Bart. in c.* 5. *d. adult.*
vid. supr. Thes. XIV. Quamvis plurimi statuant, solam immis-
sionem & gestationem annuli inducere præsumptionem
pro Matrimonio, ut *Lapus allegat.* 57. *circ. fin. num.* 16. *verb. &*
licet annuli immissio &c. dicat, quod Annulus immissus (16) 16
per virum mulieri sit actus notus, & vulgare signum ad ju-
dicandum pro matrimonio prout fumus arguat ignem; ita
ut in proverbium abierit: Ist die Jungfer beringet/ so ist
sie gnug bedinget. Verùm signum æquivocum, (17) qua- 17
lis est annulus nihil præcisè probat, imò ne quidem præsum-
ptionem inducit *c. in præsentia* 8. *d. probat.*; quod cum aliis la-
tius deducit *D. Stuck. consil.* 5. *num.* 56. *& seqq.* Ad allegatum (18) 18
proverbium respondent JCti, illud præsumptivè procede-
re in locis, ubi talis viget consuetudo; ut quando Juvenis tra-
dit virgini annulum, præsumatur sponsalia esse celebrata seu
promissum matrimonium, prout in Italia & Paduæ hoc ob-
servari refert *Menoch. tract. d. præsumpt. lib.* 3 *pr.* 2. *num.* 6. con-
tra quam consvedudinem disputat *Cypræ. d. Sponsal. c.* 11. § 5.
num. 3. Sin autem aliæ circumstantiæ (19) Concurrant, utpo- 19
te quando tractatus de matrimonio contrahendo præcesse-
runt, vel matrimonium esse promissum semiplenè vel mi-
nus quàm semiplenè sit probatum, sive suspicione pars rea sit
gravata, tunc annulus præsumtivè probat. *Mascard. d. pro-
bat. conclus.* 1023. *num.* 2. *vol.* 2 & ipsi Juramentum purgato-
rium (20) injungi potest. *Besold. part.* 3. *consil.* 140. *D. Hahn* 20
in Observat. ad Wesenbec. tit. d. Sponsal. num. 5. præsertim si stu-

 prata

21 prata (21) ostendat annulum à stupratore datum, fidemque sibi de matrimonio esse datam asserat, deferendum erit jam jam dictum juramentum; cùm præsumptio sit contra stupratorem *Br. in l. 3. ff. d. jurejur.* semper enim magis
22 (22) pro matrimonio, quàm contra est præsumendum *Carpzov. pract. crimin. part. 2. q. 68. num.* 97. siquidem actus dubius ita est interpretandus, ne ex eo resultet delictum *l. merito ff. pro socio.*

THESIS. XXXI.

Summaria.

1. *Casus proponitur.*
2. *Actrice promissionem matrimonii non probante, reus absolvitur.*
3. *Ex amatorio sermone aliquid arguitur.*
4. *Quæ efficacia sit osculorum secundum Aristænetum.*
5. *Amantes non præsumuntur inter se semper dixisse pater noster.*
6. *Punitur reus conventus pœnâ arbitrariâ; ubi responsum inseritur.*

1 C*asus est*: (1) Pamphylus amat Lydiam, & quò verba cum ipsâ eò commodius conferre possit, virginis Parentes comiter observat, honorisque causâ istos sæpius visitat, ut cum virgine confabulandi, præsertim cùm absint, detur occasio. Parentes revera si etsi sæpius *Pamphylum* cum *Lydia* inveniant, conversationem tamen istam ægre haud ferunt, sibi forsitan persvadentes, politum istum Juvenem brevi fore suum generum. Amore indies crescente munera affectionisque signa sequuntur, interque talia etiam est annulus pretiosus rarique artificii; fit autem nescio quid, quod amatoris animus moveatur, & nimia conversatio intermittatur, imo *Pamphylus* cum *Pomponia* contrahat sponsalia, *Lydia* amore *Pamphyli* perditus inflammata & amorem & fidem

fidem urget, imò promissionem sibi esse factam connubii palam affirmat, ostendens annulum, quem ait esse pronubum seu arrhæ loco datum. Quæritur quid statuendum? Et Resp. nisi quid actrix (2) probare possit, promissionem matrimonii 2 præcessisse, reum esse absolvendum; per ea, quæ Thes. præcedenti & supra dicta sunt. Quoniam autem ex amatorio sermone literisque ultro citroque missis aliquid (3) arguitur 3
arg. l. fin. ff. d. Sponsal. & l. 5. ff. d. Rit Nupt. & dum oscula figunt amantes, signum putantur unionis; nam ut *Aristænetus lib. 2. epist.* 19. de osculis, (4) quæ amantes invicem mutant, ait, non 4
admotis solùm pectoribus, sed ipsis etiam animis per conjuncta oscula; hoc enim osculum potest, hoc petit; festinant invicem ad se animæ per ora, concurruntque circumlabia, fitque ibi coitus animarum dulcissimus *D. Romanus dissert. d. oscul. th.* 3. Fit sæpe, ut homines aliquid sinistri, neque munera simplicis affectionis ergo data esse judicent, aut amantes (5) inter se semper dixisse pater noster præsumant, (uti 5
Baldus loquitur,) & propterea virgo maculam quandam famæ contraxisse videatur, cui ansam amicabili conversatione dedit iste Pamphylus, reus conventus de Jure non repetit annulum aliaque munera, quæ penes accipientem manent, punitur (6) tamen á Magistratu pæna pecuniaria, prout 6
pronunciatum memini á Dnn. Consistorialibus in Imperiali Nordhusa ann. 1655. uff erhobene Klage / Summarische angestellte Verhör und gethane Antwort in Ehe und verlöbnüs Sachen M. M. vor sich und wegen seiner Tochter Maril. Kläger an einem, gegen und wieder S. N. Beklagten am andern Theil / gegen von E. E. Rathe des H. Reichs-Statt Nordhauß wir zum Consistorio verordnete den Bescheid / weil Beklagter die angegebene Ehe und Verlöbnüs / wie dieselbe von Klägern verbracht in allen

puncten mit Nein sagen beantwortet / und Er derselben nicht geständig seyn wollen / Kläger auch dagegen den Inhalt seiner Klage / wie dieselbe vorbracht und in facto negiret worden / zu beweisen sich aber angemasset / mit den vorgestalten Zeugen nicht erhärtet / so wird Beklagter von der angestalten Klage zwar absolviret und Ihm mit C. L. die anderweit vorhabende Ehe vermittelst üblicher proclamation und copulation zu vollziehen verstattet / weil aber Kläger dabey so viel bescheiniget / und Beklagter dessen nicht in Abrede seyn können / daß Er bey Klägern vielfältig aus- und eingangen / bey dessen Tochter eine und andere Freundschafft gesuchet / mit Ihr den Ring gewechselt / ihr Schue verehret / und also die Dirne darüber in ein Geschrey und Beschimpffung gebracht / so ist Er / daß Er von Ihr anders nichts als liebes und gutes wisse / auch sie vor ein Ehrliches Mensch hielte / sich offentlich zu declariren schuldig / und wird darüber gestalten Sachen nach in 20. Rthl. Straffe verdammet. Uhrkundl. &c.

Thes. XXXII.

Summaria.

1. *Annulus & quæ arrhæ nomine data sunt, de Jure Civili sunt restituenda.*
2. *Hodie contrarium observatur.*
3. *Donatione perfectâ Jus statim donatario quæritur.*
4. *Arrha in Jure dicitur dare.*
5. *Dare est Dominium transferre.*
6. *Dispositioni d. l 3. per contrariam observantiam est derogatum.*
7. *Consuetudo dicitur imitari legem.*
8. *Responsum ex D. Carpzovio.*
9. *D. Hahnii distinctio.*
10. *JCtorum Helmstadiensium Responsum.*

11. *Di-*

11. *Dicta l. 3. indistinctè loquitur.*
12. *Si Annulus penes accipientem pereat, cujus sit periculum?*
13. *Num Filius Patri succedens in communem hæreditatem Annulum & Arrham conferre debeat?*
14. *Nisi de Patris voluntate aliter constet, vel consuetudine aliter sit introductum.*

Tandem notetur; quamvis Annulus Pronubus atque ea quæ arrhæ nomine data sunt nuptiis secutis (1) de Jure civili 1
sint restituenda *arg. l. 3. C. d. Sponsal.* Hodie tamen in plerisq;
Germaniæ ditionibns (2) vulgo contrarium observari teste 2
Laimann. in Theol. Moral. lib. 5. tr. 10. part. 1. c. 1. num. 5. ita ut accipientis maneant. *Christinæ vol. decis. 127. num. 12.* Licet nuptiæ non sequantur; puta quando verb. grat. Sponsa ante nuptias moriatur, Sponsus data non repetit; quoniam ea quæ hodie ipso Sponsaliorum die dantur, animo donandi fiunt. Donatione autem (3) perfecta Jus statim donatario i. e.
dominium quæritur, *l. ultim. §. Lucius d. donation.* quod ei in- 3
vito adimi non debet l. *id. quod nostrum* 11. *d. Reg. Jur. Giphan. p.* 153. nec quod semel placuit displicere amplius post, per Jura & vulgata. Et arrha, cujus species est (4) Annulus no-
ster, in jure nostro dari & data dicatur *l. 35. pr. ff. d. contrah.* 4
empt. & vendit. l. 11. §. 6. *d. Action. Empt. pr. Inst. d. Empt. & Vendit.* Dare (5) verò in hac formula significat dominium
transferre §. 14. *Inst. d. action. l. 75. §. fin. d. verb. obl.* Ut sic 5
Dispositioni *d. l. 3.* per contrariam (6) consuetudine & ob-
servantiam derogatum sit; Consuetudo autem Jus est, & 6
perinde uti lex obtinet §. 9. *Instit. d. Jur. Natur. Gent. & Civil.* & imitari (7) dicitur legem *d.* §. 9. *l. fin. C. d. consuet.* Atque ita
pronunciatum esse testatur (8) *D. Carpzov. part 3. const. 19.* 7
def. 13. Ob wohl euer Bräutigam vor der Hochzeit verster- 8
ben rc. So seyd ihr doch das jenige/was ihr ihme bey dem Verlöbnüs geschencket/oder zu dessen Außrichtung auf-

 gewen-

gewendet / von seinen Freunden wieder zu fordern nicht berechtiget/in massen denn auch Ihr hinwiederum das jenige so Euch vom Bräutigam zum Ehe und Mahlschatze beym Verlöbnüs verehret worden / seinen Freunden wieder auszuantworthen / nicht angehalten werden möget V.R.W. Item definitio. 14. So verbleiben Euch beydes die 17. Rthl. welche Euer Verstorbener Bräutigam an statt des Ringes gegeben billig/ Equidem insignis ICtus *D. Hahn.*
9 *in Observat. ad VVesenbec. d. Sponsal. num.* 5. Distinguit (9) inter Sponsalia de futuro & de præsenti; ita ut si sponsal. d. futuro facta sint, & Sponsus decesserit, Restitutioni arrharum locus sit, posteriori casu non item; atque sic etiam in an.
10 *1626.* Goslarium Hieronymo Bethman esse (10) pronunciatum ab Amplissimâ Facultate Helmstadiensi refert ibi: hat euer Sohn Martinus Bethman ohngefehr vorm Jahre sich mit einer Jungfrauen/auf Einwilligung derselben Freunden / und Anverwandten ehelich verlobet und eingelassen/auch darauf unterschiedliche viehle stücke Goldes und Ringe aus euer als des Vaters Hand entlehnet/und dieselbigen itzterwehnter seiner Braut auf bekräfftigung der Ehe zugestellet/und seind folgends beyde Personen so wohl Braut als Bräutigam/mit tode abgangen/und also die Hochzeit nicht volnbracht/ weniger die Ehestifftung volnzogen worden. Ob denn wohl dahero sichs ansehen lesset/als wenn albie *juxta l. 3. C. d. Sponsalib.* die restitutio arrharum, quæ sponsaliorum nomine datæ sunt, stadt habe; weil dannoch aus angeregtem Bericht nicht anders erscheinet/ denn daß in gegenwertigen Fall zwischen berührten beyden contrahenten nicht sponsalia de futuro (in quibus dicta lex. 3. locum habet) sondern sponsalia de præsenti contrahiret/auch die letzt verstorbene Sponsa

dazu/

dazu/daß matrimonii consummatio, ipsa oder Nuptiæ sive Nuptiarum festivitas nicht erfolget/keine Ursach gegeben; so seyd ihr das jenige/was euer Sohn Mart-nus seiner Braut auf die Ehe gegeben/von deroselben hinterlassenen Erben wieder abzufordern nicht befugt; Es wäre denn erweißlich/daß zwischen itzterwehnten beyden Personen nur sponsalia de futuro contrahiret, möchten alsdenn angeregte arrhæ wieder abgefodert werden/V.R.W. Verùm, si secundum *d. l.* 3. sit pronunciandum,(11) indistinctè illud 11
fieri debere, cùm lex in genere loquatur, quod pluribus monstrat *D. Lauterbach. d. tr. th.* 142. 143. 144. 145. ubi aliorum objectionibus masculè satisfacit, quæ omnia huc transferre supervacaneum videtur. Ex prædictis constabit, si Annulus vel Arrha apud accipientem, pereat, (12) cujus sit periculum? 12
Et cum res pereat suo Domino *l. 9. C. de pignor. act.* periculum accipientis erit. vid. tamen distinctionem apud *D. Lauterbach. l. c. th.* 134. Qui etiam *th. ult.* laudatissimi tractatus quæstionem: Num annulum vel arrham filiua patri succedens (13) in communem hæreditatem conferre teneatur distin- 13
ctione dirimit. Et *Fachineus* 5. *controvers.* 82. vult, donationem filio à Patre factam, ut uxorem nobiliorem aut ditiorem ducat & inveniat, non esse conferendam; quoniam simplex est donatio, proindeque Jure simplicis donationis *regulariter* conferri debet *l. 18. famil. hercisc. Brunner. d. collat. bonor. cap.* 4. *num.* 823. Et datio ista liberalitatis species est, & Pater spontaneo motu, non coactus, ex benivolo erga filium animo, donasse ejusmodi annulum præsumitur. Necessitatem enim subesse quis asserat? Cum etiam absque annulo matrimonium firmitudinem suam habere possit, neque Sponsa tam munusculum quàm sincerum Amatoris animum æstimatura sit; collatio ergo cessabit, (14) 14

 Nisi

Nisi de voluntate patris expresse aliter constet, *vel consvetudine* alicujus loci aliter observetur, ptout *Domini* Lipsienses pronunciasse refert *D. Carpzov. p. 3. constit.* 11. *def.* 12. Annulus Pronubus pertinet ad Geradam, per *artic.* 24. *lib.* 1. Land R. *verb.* Fingerlein Armgeld / Weichbild *artic.* 23. *verb.* alle Fingerlein Vorspan *&c. D. Burch. Berlich tract. d. Jur. Novercar. acquir. art.* 7. *sect.* 1. *num.* 502.

Thes. XXXIII & Ultima.

Summaria.

1. *Annulus Pronubus pro re admodum levi non est æstimandus.*
2. *Diabolus Spiritus est nocendi cupidissimus.*
3. *Notabilis historia narratur.*
4. *Ligationes* Dei *permissu maleficæ peragunt.*
5. *Exemplum viri literati allegatur.*
6. *Probibita est ejusmodi recuperatio valetudinis.*
7. *Superstitiosi homines aurum annulo pronubo abradunt, atque in Epilepsiâ adhibent.*
8. *Aurum in se & suâ substantia parum aut nihil præstat.*
9. *Aurum istud per inaugurationem sponsorum benedictionem non recipit.*
10. *Superstitio est mingere per annulum ad solvendam ligaturam.*
11. *Ligula ista à causâ supernaturali provenit.*
12. *Remedium istud curativum est non præservativum.*

Corollarii instar heic meminisse lubet; annulum pronubum pro re admodum levi (1) non esse æstimandum, ast
1 sollicitè asservandum; Diabolus (2) enim Spiritus est no-
2 cendi cupidissimus, & habet multos ac infinitos modos fallendi homines. Placet post *Kirchmannum d. lib. c.* 18. ex *VVilhelm. Malmesburiensi lib.* 2. *d. gestis Regum Anglorum cap.* 13. *pag.* 86. de novo quodam marito, qui annulo hujusmodi male asservato, fascinatus legitur, historiam adferre; Ut Romam,

ait

„ (3) *ait*, revertar, ejuſdem urbis civis ephebus ætate, locu- 3
„ ples opibus, genere ſenatorio ſublimis, uxorem noviter
„ duxerat, ſodalibus ſuis accitis, convivium frequens para-
„ verat. Poſt cibum cùm minutioribus poculis hilaritatem
„ invitaſſent, in campum prodeunt, ut oneratos dapibus ſto-
„ machos vel ſaltu vel jactu, vel aliquo exercitio attenuarent.
„ Ipſe Rex convivii, ludi ſignifer, pilam popoſcit, interim
„ annulnm ſponſalitium digito extento ſtatuæ æreæ, quæ
„ proximè adſtabat, impoſuit. Sed cùm penè omnes ſo-
„ lum impeterent, ſuſpirioſus extis incaleſcentibus, primus
„ ſe à luſu removit; annulum repetens invenit ſtatuæ digi-
„ tum usque ad volam curvatum. Diu ibi luctatus, quòd nec
„ annulum ejicere, nec digitum valeret frangere, tacitè dis-
„ ceſſit, re ſodalibus celata, ne vel præſentem viderent, vel ab-
„ ſentem annulo privarent. Ita nocte intempeſtà, cum famu-
„ lis rediens, digitum iterum extentum & annulum ſubre-
„ ptum miratus eſt. Diſſimulato damno novæ nuptæ blandi-
„ tiis delinitus eſt. Cumq; hora cubandi veniſſet, ſeque juxta
„ uxorem collocaſſet, ſenſit quiddā nebuloſum & denſum
„ inter ſe & illam volutari, quod poſſet ſentiri nec poſſet vide-
„ ri. Hoc obſtaculo ab amplexu prohibitus, vocem etiam au-
„ divit: Mecum concumbe: quia hodie me deſponſaſti. Ego
„ ſum venus, cujus digito appoſuiſti annulum, habeo illum,
„ nec reddam. Territus ille tanto prodigio, nihil referre au-
„ ſus eſt, nec potuit: inſomnem illam noctem duxit, tacito ju-
„ dicio rem examinatus. Elapſum eſt in hoc multum tempus,
„ ut quacunque ille horâ gremio vellet conjugis incumbere,
„ illud idem ſentiret & audiret: aliàs ſane valens, &, domi
„ aptus & militiæ. Tandem querelis uxoris commonitus,
„ rem parentibus detulit. Illi habito conſilio, Palumbo cui-
„ dam ſuburbano presbytero negotium pandunt. Erat is
„ Necromanticis artibus inſtructus, magicas excitare figu-

„ ras, dæmonas territare, & ad quodlibet officium impellere.
„ Pactus ergò grande mercimonium, ut si amantes conjun-
„ geret, multo ære fulciret marsupium, in omne se ingenium
„ novis artibus excitavit, compositamque epistolam juveni
„ dedit: Vade, inquiens, illà horà noctis in compitum, ubi se
„ findit in quadrivium, & stans tacitè considera; transient ibi
„ figuræ hominum utriusque sexûs, omnis ætatis, omnis gra-
„ dus, omnis postremò conditionis, quidam equites, quidam
„ pedites, alii vultum in terram dejecti, alii tumido superci-
„ lio elati, & prorsus quicquid ad lætitiam vel tristitiam per-
„ tinet, in eorum videbis & vultibus & gestibus: nullum eorũ
„ compellabis, etsi loquantur tecum: sequetur illam turbam
„ quidam reliquis staturâ procerior, formâ corpulentior,
„ curru sedens: huic tacitus epistolam trades legendam; fiet
„ è vestigio quod voles. Fac tantùm præsenti animo sis. Ag-
„ greditur ille iter præceptum, & nocte sub divo astans, fi-
„ dem dictorum presbyteri visu explorat. Nihil enim fuit,
„ quod minus promissis desideraret. Inter ceteros quoque
„ transeuntes vidit mulierem ornatu meretricio mulam ine-
„ quitantem: crinis solutus humeris involitabat, quem vitta
„ aurea supernè constrinxerat: in manibus aurea virga,
„ quâ equitaturam regebat, ipsa pro tenuitate vestium
„ penè nuda, gestus impudicos exequebatur. Quid plu-
„ ra? ultimus, qui dominus videbatur, oculos terribiles in
„ juvenem exacuens, ab axe superbo smaragdis & unionibus
„ composito causas adventûs exquirit. Nihil ille contrà, sed
„ protentâ manu porrigit epistolam. Dæmon notum sigil-
„ lum non ausus contemnere, legit scriptum, moxque brachi-
„ iis in cœlum elatis: Deus, inquit, omnipotens, in cujus con-
„ spectu omne peccatum est fœtor, quamdiu pateris nequitias
„ Palumbi presbyteri? Nec mora, satellites à latere suo misit
„ Diabolus, qui annulum extorquerent à Venere, illa multum

ter-

„ tergiversata, vix tandem reddidit. Ita juvenis voti com-
„ pos, sine obstaculis potitus est diu suspiratis amoribus. Sed
„ Palumbus, ubi Dæmonis ad Deum de se clamorem audi-
„ vit, finem dierum sibi præsignari intellexit. Quocirca
„ omnibus membris ultrò truncatis, miserabili defunctus
„ est pœnitentiâ, confessus Papæ coram populo Romano in-
„ audita flagitia addit Kirch. hæc accidisse temporibus Gre-
„ gorii VI. Pontific. Et tantas nodationes, (4) ligationes ac 4
incantationes permissu Altissimi Dei maleficas posse peragere experientia proh! satis attestatur. Ut unum adhuc ex *Paul. Girlando tract. d. Sortil. quæst. 6. num.* 15. exemplum viri egregiè literati (5) recenseam; iste à sagâ quadam adeò for- 5
titer ligatus fuit, ut nullâ arte Medicâ dissolvi posset, & urgente uxore juvenculâ matrimonii separationem non sine dolore & verecundia consentiret. Antequam autem hoc fieret, consuluit ipsi quidam senex, ut Magum quendam celebrem consuleret, qui etiam vocatus suis artibus nodatum unica nocte solvit. Quo factò, membrum virile cœpit erigere vultum (verba sunt præfati Autoris) subitò saliit, & apprehensa uxore, reddidit debitum satis pingue, cum maxima dulcedine & delectatione, atque suscepit optimam utriusque sexus prolem. Sed quid de hoc curandi modo judicandum? audiamus Magnum Tubingensem Theologum *D. Theod. Thummium in tract. Theolog. d. Sagar. Impietat. nocend. imbec. &c. quæst. 7. in fin.* Prohibita est *(6) inquit*, & inexcusabilis hæc 6
rècuperandæ valetudinis ratio. Et semper Dæmon lucrum aliquod sibi ex suis curationibus venatur; semperque animæ, interdum etiam corpori nocet: quia semper aliquid admiscet, quo fiduciam homo in ipsum proviteatur, vel quò eos à Deo ad creaturas avertat, & à cœlestibus curis ad terrenas sordes, à seriis ad nugatoria deducat, *vid. D. Conringii dissert. d.*
In-

ncantatione. Et prout est humanarum mentium ludibrium
7 homines (7) superstitiosi aurum annulo pronubo abradunt, atque in morbo Epileptico illud, imò corollam nuptialem, quam gestavit Sponsus, adhibent. Verùm quemadmodum
8 aurum (8) in se & suä substantiâ in ejusmodi morbis parum aut nihil præstat, ita prærogativam quandam aurum annuli pronubi sibi præ alio non vendicabit; annulus enim sive sit aureus sive argenteus signum tantum est congujalis amo-
9 ris, neque per inaugurationem (9) sponsorum benedictio-
10 nem recipit illud aurum. Mera itidem superstitio est, (10) quando Sponsus ad solvendam ligaturam, daß Nöstel ver-knüpffen/ mingit per annulum pronubum. Ligula ista (11) ex vi incantionis quadam, atque sic à causa supernaturali provenit, quam mictio per annulum ex sese solvere haud valebit. Sicuti quoque ajunt fieri, si ligatus urinam mittat in os lupi piscis, huncque in fluvium quendam projicit, quapropter *Mizald. lib. 2. centur. memorabil. ait.* Quod hoc reme-
21 dium (12) per annulum sit curativum, non autem præservativum. De ejusmodi curationibus nervosius disserat Medicus. Hæc de Annulo Pronubo collegisse ac bona mente evulgasse sufficiant. Sic

GLORIA DEO!

DE

MODO AC USU COMPUTATIONIS GRADUUM DISSERTATIO

HUJUS materiæ tractationem utilissimam esse, nemo sanæ mentis negabit; itaque absque verborum ambage illam σὺν Θεῷ aggredior.

1. Computatio graduum nihil aliud est, quàm numeratio seu investigatio, quàm latè à se invicem personæ in CONSANGVINITATE & AFFINITATE distent.

2. CONSANGVINITAS est vinculum personarum ab eodem stipite provenientium, carnali propagatione contractum.

Hostiens. *in summa de consang. q.* 1. *& ibid. CC. com.*

Ab aliis aliter definitur, vide Georg. Schultzen *in tr. de arb. consang. & affin. c.* 1. *n.* 3.

Vinculum dico occasione *l. non facilè.* 4. §. *cognationis.* 2. *ff. de gradibus & affin.*

Ab eodem stipite, intellige propinquo non remoto, quia provenientes ex eodem stipite remoto non sunt consanguinei; alioquin omnes homines, utpote ex eodem stipite Adamo & Evâ provenientes, consanguinei forent. Covarr. *de matrimon. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 1.

Stipes est illa persona, à quâ cæteræ, de quarum conjunctione quæritur, proveniunt & originem ducunt. Breder. *in Inst. de Nupt. rubr. de consang.* Vocatur aliàs stemma & stirps à JCtis, quasi origo, radix & progressio personarum ejusdem gentis. Val. Förster. *de success. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 13.

3. Accipitur hîc pro iis personis, quæ reverâ inter se sanguine legitimè vel illegitimè, quoto etiam gradu distent, junctæ sunt.

Non pro adoptivis & cæteris cognatis, de quibus impræsentiarum nihil dicam; quod in vestibulo statim disputationis præmonendum esse, omninò duxi necessarium.

4. Dicitur à con, quod est cum, & sanguine; quasi sanguinis unitas.

5. Proponitur LINEIS & GRADIBUS.

6. LINEA est collectio earum personarum, quæ inter se consanguineæ sunt, gradus continens & numeros discernens.

A qui-

A quibusdam describitur, quòd sit series cognatorum & ordo, quo stemmata cognationis dignoscuntur, & via, quâ, quoto gradu quæque persona sit, ostenditur. *l. 1. & seq. l. pen. & ult. ff. de grad. & affin.* Ambr. Schür. *in suo tr. de grad. consang. & affin. loc.* 5. ubi plures, quàm duodecim lineæ definitiones facilè inveniri posse, attestatur. Homonymiam lineæ vide apud Val. Först. *de success. lib. 3. c. 6. n. 14. & seqq.*

Per lineam hîc intelligo seriem consanguineorum, secutus usum hodiernum, & Paulum *in l. stemma 9. ff. de grad. & affin. & l. JCtus.* 10. §. *sunt & ex.* 8. *ff. eod.* A Gajo vocatur ordo in *l. 1. ff. d. tit.* quam appellationem Græci Interpretes in ll. prædictis Pauli retinuerunt, rejectâ lineæ dictione, advertente Val. Först. *in d. tr. de success. lib. 3. c. 6. n.* 19. A Justiniano appellatur gradus in *fin. princ. Nov.* 118.

7. Distinguitur in rectam & obliquam.

Hæc aliàs transversa & collateralis; illa perpendicularis dicitur.

8. Recta linea est, in quà ab unà personâ de cujus cognatione quæritur, ad alteram rectâ vel descendimus, vel ascendimus.

Georg. Schultze *in d. tr. c. 1. n. 22.*

9. Estque vel descendens, vel ascendens.

Hæc superior; illa inferior nominatur *in pr. Inst. de grad. cognat. in l. 1. in pr. & l. stemmata. 9. ff. eod.*.

10. Descendens est, quæ deorsum versùs rectâ tendit, & in quâ rectâ descendimus à personâ generante ad personam generatam.

Ut à patre & matre ad filium & filiam, inde ad nepotem & neptem, pronepotem proneptem &c. Georg. Schultze *d. l. n* 25.

11. Ascendens est, quæ sursum versùs rectâ tendit, & in qua rectâ ascendimus à personâ generatâ ad personam generantem.

Ut à filio & filiâ ad patrem & matrem, inde ad avum aviam, proavum proaviam &c, Georg. Schultze *d. l. n.* 24.

12. Obliqua linea eſt, quæ non rectà deorſum vel ſurſum, ſed obliq; tendit, & in quâ ab unâ perſonâ, de cujus cognatione quæritur, ad ſtipitem communem aſcendimus, & ab eodem in altero latere, rurſus ad perſonam alteram deſcendimus.

per *l. fin.* §. *quinto gradu.* 16. *verſ. ideò autem ibidemq;* Gothofr. Sic ſi quæratur, quoto gradu inter ſe diſtent fratres; à fratre aſcenditur ad communem ſtipitem, nempe patrem, & ab illo rurſus ad alterum fratrem deſcenditur.

13. Eſtque vel æqualis, vel inæqualis.

14. Æqualis eſt, in quâ perſonæ, de quarum cognatione quæritur, pari gradu à communi ſtipite diſtant.

Ut duo fratres ſunt in lineâ collaterali æquali, quia uterque æqualiter & pariter à communi ſtipite diſtat.

15. Inæqualis eſt, in quâ una perſona, de quarum cognatione quæritur, ſtipiti communi proprior, altera verò illi remotior eſt.

Ut frater & fratris filius. Frater ſtipiti communi, nempe parenti ſuo proprior eſt fratris filio, fratris verò filius remotior.

16. GRADUS eſt diſtantia unius perſonæ ab aliâ per generationem facta.

Val. Gvil. Forſt. *in tr. Inſt. lib.* 3. *diſp.* 15. *quæſt.* 14.

Definitur aliàs, quòd ſit generatio perſonæ. Quam definitionem optimam eſſe judicat Borcholt *ad pr. Inſt. de grad. cognat. & in tr. de grad. pag.* 5. 6. & 7. cui reſiſtunt Förſterus *præd. l.* & alii ex hac ratione, quia generatio non ſit gradus, ſed generatio efficiat gradum; Efficiens autem non ſit genus effecti: Verùm nimis rigidam hanc eſſe cenſuram, atque definitionem hanecce rectè intellectam tolerari poſſe, planè mihi perſuaſum habeo. Plures definitiones qui deſiderat, videat Val. Forſt. *de ſucceſſ. lib.* 3. *c.* 26. *n.* 6. *& ſeqq.* Ambr. Schür. *in tr. ſuo de conſang. & affin. loco.* 5.

17. Dicitur ad ſimilitudinem ſcalarum ſivè locorum proclivium, quos ita ingredimur, ut à proximo in proximum, id eſt, in eum, qui quaſi ex eo naſcitur, tranſeamus.

l. fin. §. *gradus.* 10. *ff. de grad. & affin.*

Com-

18. Computantur gradus vel ſecundùm jus Civile, vel ſecundùm jus Canonicum.

19. Ad computationem Civilem duæ potisſimùm regulæ ab hodiernis traduntur JCtis.

20. Prima eſt: QVOT SUNT PERSONÆ CONNUMERATIS INTERMEDIIS, TOT SUNT GRADUS, DEMPTA UNA, VEL DEMPTO STIPITE.

Hac unicâ regulâ veteres JCti non fuerunt contenti, ſed adhuc duas citra ullam adjecerunt necesſitatem. Vide Val. Forſt. *in d. tr. lib. 3. c. 28. n. 3.*

21. Secunda eſt: QVOT SUNT GENERATIONES INTER PERSONAS, DE QVARUM CONSANGVINITATE QVÆRITUR, TOT SUNT GRADUS.

§. *hactenus. 7. Inſt. de grad. cognat.* ibi: *ſemper perſona generata gradum adjicit.* Adde *l. fin.* §. *nam quoties. 9. in fin. ff. de grad. & affin.* ibi: *ſimiliter enim accedentibus ſingulis creſcit numerus.* Quod tamen ita intelligendum non eſt, ut ſi alicui plures filii filiæve naſcantur, quamque perſonam gradum adjicere putemus; ſed totam illam primam generationem Patri in primo gradu eſſe, cùm filiorum unus non diſtet remotiùs à Patre, quàm alter, nec nepos unus, quàm alter ab avo Georg. Schultze *in d. tr. c. 2. n. 11. in fine.*

22. Quadrat quidem quoad effectum utraque in lineâ rectâ & obliquâ, nihilominùs tamen priore rejectâ, poſteriore utar.

Ratio eſt in promptu, quia (1) hæc ex ipsâ naturâ deſumpta, unde & meritò ſumi debuit; cùm cognatio ſit naturalis. (2) quia eſt Juſtinianea, ut videre licet ex *d.* §. 3. *Inſt. de grad.*

23. In lineâ rectâ ſi quæratur, quoto gradu pater diſtet ab abnepote, connumero generationes, ut: pater genuit filium, filius nepotem, nepos pronepotem, pronepos abnepotem. Et dico: ſunt quatuor generationes, ergò etiam quarto gradu diſtant. Si porrò quæratur, quoto gradu filius diſtet ab abavo, iterum connumero generationes, ut: filium generavit pater, patrem avus, avum proavus pro-

avum abavus. Et dico: ſunt quatuor generationes, ergò etiam tot gradus.

24. In lineâ obliqua ſi quæratur, quoto gradu Johannes diſtet à fratre ſuo, connumero generationes, ut: Johannem generavit pater, idem generavit fratrem Johannis. Et dico: ſunt duæ generationes, ergò quoque duo gradus. Si porrò quæratur, quoto gradu Johannes diſtet à fratris filio, iterùm connumero generationes, ut: Johannem genuit pater, idem genuit fratrem Johannis, frater autem Johannis genuit filium. Et dico: ſunt tres generationes, ergò etiam tertio gradu diſtant.

25. Ad computationem autem Canonicam communiter tres traduntur regulæ.

26. Primâ in lineâ rectâ, id eſt, aſcendente vel deſcendente: QVOT SUNT PERSONÆ, COMPUTATIS INTERMEDIIS, UNA DEMPTA, VEL DEMPTO STIPITE, TOT SVNT GRADVS.

27. Secunda in lineâ collaterali æquali: QVOTO GRADU UTRAQVE PERSONA, VEL ALTERA EARUM DISTAT A COMMVNI STIPITE, EODEM GRADU INTER SE DISTANT.

28. Tertiâ in lineâ collateri inæquali: QVOTO GRADU REMOTIOR PERSONA DISTAT A COMMUNI STIPITE, EODEM GRADU INTER SE DISTANT.

29. Quibus tamen, cùm mihi videantur cruces ingeniorum; non utar: quin potiùs jam ante à me poſitam regulam, ſalvo alterius, rectiùs forſan ſentientis judicio, ſequar, ita tamen, ut in lineâ collaterali æquali & inæquali ſequenti modo limitetur.

30. In linea collaterali æquali: QVOT SVNT GENERATIONES AB UNA PERSONA EARUM, DE QVIBUS QVÆRITUR, USQVE AD COMMUNEM STIPIDEM, TOT SUNT GRADUS.

Sic

Sic si quæratur, quotò gradu à me distet frater, tunc à me vel à fratre meo incipio, tendoque ad communem stipitem, nempe patrem, & dico: me genuit pater, vel frater meus generatus est à patre meo. Est prima generatio, ergo etiam primus gradus. Nota: IN hac LINEA COLLATERALI ÆQVALI DVO GRADUS CIVILES UNUM GRADUM CANONICUM CONSTITUUNT. Quæ enim personæ de jure Civili sunt in secundo gradu, eæ de jure Canonico sunt in primo; quæ de jure Civili in quarto, eæ de Canonico in secundo; quæ de Civili in sexto, eæ de Canonico jure in tertio & sic deinceps.

31. In lineâ collaterali inæquali: QVOT SUNT GENERATIONES A PERSONA, DE QVA QVÆITVR, REMOTIORI USQVE AD COMMUNEM STIPITEM, TOT SUNT GRADUS.

Sic si quæratur, quoto gradu ego distem à fratris mei filio, mox incipio à Personâ remotiori, nempe à fratris mei filio, tendoque ad stipitem communem, & dico: fratris mei filius generatus est à fratre meo, frater meus à patre meo. Est secunda generatio, ergò etiam secundo distamus gradu.

32. Hucusque de CONSANGVINITATE: Nunc dicemus de AFFINITATE.

33. AFFINITAS secundùm jus Ciuile est proximitas personarum, ex justis nuptiis proveniens.

Georg. Schultze *in d. tr. cap. 7. n.* & ante illum alii. Nam ex interdictis & illicitis nuptiis non contrahitur. *l. non facile 4. §. sciendum. 8. ff. de grad. & affin.*

34. Secundùm jus Canonicum verò est proximitas personarũ, ex quocunq; coitu proveniens, omni carens parentelâ.

Vult. *ad p. Inst. de nupt. n. 50. vers. Jus Pontificiorum.* wesenb. *in parat. ff. de grad. n. 17. vers. etsi autem.* Ambr. Schür. *in tr. de grad. consang. & affin. loc. 11.*

Ex quocunque coitu) æquè enim fit caro duorum una per fornicationem, ac per nuptias. 1. *Cor. 6. v. 16.*

Omni carens parentelâ) videlicet per se & de jure; aliàs per accidens affinitas cum consanguinitate concurrere potest, ut probat incestus Lothi inebriati cum filiabus.

Dici-

35. Dicitur affinitas, quasi finium unitas. Duæ enim cognationes, quæ diversæ inter se sunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis fines accedit.
d. l. non facilè. 4. §. affines. ff. de grad. & affin.

36. Vetustas tria affinitatis genera constituit, quorum in jure Canonico aliquoties fit mentio. (copula contrahitur.

37. Primum genus est, quod per personam adjunctam carnis
v. g. Frater meus ducit Annam, hæc mihi & omnibus consanguineis meis est in primo genere affinitatis.

38. Secundum est, quod per personam primo generi additam, copulâ carnali interveniente, contrahitur.
v. g. uxor fratris mei est mihi in primo genere affinitatis, si mortuo fratre, nubit Titio, tunc Titius additur primo generi, & est mihi in secundo genere affinitatis.

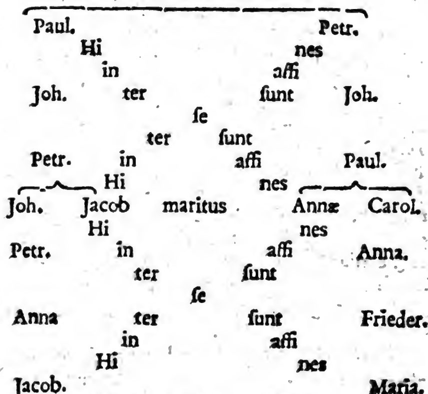
39. Tertium est, quod per personam secundo generi additam, copulâ carnali interveniente, constituitur.
v. g uxor fratris mei, mortuo fratre, nubit Titio, Titius, mortuâ uxore defuncti fratris mei, ducit Saram, hæc additur secundo generi affinitatis, ideoq; mihi in tertio genere affinitatis est.

40. Hinc regula: PERSONA ADDITA PERSONÆ, MUTAT GENUS ATTINENTIÆ ET NON GRADUM.
Quam sic limita: Persona addita personæ per carnis copulam, mutat genus attinentiæ, & non gradum: Persona verò addita personæ per progeniem, mutat gradum & non genus. v. g. Frater uxoris meæ mihi est in primo gradu affinitatis, si generat filium, tunc filius ejus mihi quidem in primo genere affinitatis est; at in secundo gradu, si filius iste sibi etiam generat filium, tunc filius iste mihi quidem in primo genere affinitatis est, sed in tertio gradu.

41. Affines autem propriè inter se sunt, consanguinei mariti & uxor, & econtrà consanguinei uxoris & maritus, non verò invicem mariti consanguinei & uxoris consanguinei; quod sequens ostendit schema.

Hi

Hi inter se non sunt affines.

Hi inter se non sunt affines.

Hinc maritus & uxor propriè affines non sunt, sed potiùs principium & causa efficiens affinitatis. *arg. l. affinitatis. 7. ubi Gl. & Dd. communiter. C. communia de success. l. unica. C. unde vir & uxor.* tametsi impropriè & largè affines dici possint. *l. non ideò. 5. C. de hered. instit. l. 8. ff. de condict. causa data. ibiq;* Gothofr.

42. Suntque vel Descendentes, vel Ascendentes, vel Collaterales.

43. Et iterum vel primi, vel secundi ordinis, quod hîc recensere nolo, ne nimis in longum excrescat disputatio.

Prolixè de his ordinibus agit Georg. Schultze *in citato tr. c. 7. n. 19. 20. 21. & seqq.* quò lectorem remitto.

44. Habentque gradus.

Attamen non propriè; ratio est quia inter affines nulla est generatio. Affines enim ab affinibus non gignuntur, ut consanguinei à consanguineis, sed matrimonio fiunt. Hœnon. *disp. ff. 6. th. 5. lit. E.*

45. QVOTO enim GRADU CONSANGVINEI MARITI SUNT IPSI MARITO JURE CONSANGVINITATIS EODEM GRADU SUNT UXORI JURE AFFINITATIS. ET E-CONTRA: QVOTO GRADU CONSANGVINEI UXORIS SUNT IPSI UXORI JURE CONSANGVINITATIS, EODEM GRADU SUNT MARITO JURE AFFINATIS.

c. porrò.35. q.5.Ord.matrim.Elect.Johan.Georg.Sax.de anno 1624. rubr. Der ander Punct. §. Zum dritten. *pag.10. ibi.* So nahe als der verstorbene Ehegatte seinen eigenen Blutsfreunden zugethan/ so nahe ist auch demselben sein hinterlassener Ehegatte Schwägerschaffte halben verwand. v.g. Frater meus est mihi in primo gradu consanguinitatis secundum computationem Canonicam conjunctus; ergò etiam uxori meæ in primo gradu affinitatis: & econtrà uxoris meæ soror est uxori meæ in primo gradu consanguinitatis juncta. Ergò etiam mihi in primo gradu affinitatis.

Fundamentum seu ratio hæc est, quia vir & uxor una caro sunt *Gen. 2.v. ult.* Unde illud Germanicum: Mann und Weib seynd ein Leib. Quod tamen non ratione essentiæ intelligendum, sed respectu juris & effectus illius vinculi, quod per matrimonium Inter virum & uxorem nectitur; *Bech de jure connub.* §.2. 5.*n.1. Besold. in thes. pract. ad verb.* Ein Leib und zwo Seel.

46. Hucusque etiam de AFFINITATE.

47. Exposui hactenus computationem Canonicam & Civilem: Hinc jam non sine ansâ dicere possem quænam computatio melior, verior & convenientior? Verùm relictâ disceptatione istâ theoreticâ, utriusq; magis usum, & quidem primò computationis Canonicæ, demonstrabo. Quod expediam dicendo DE GRADIBUS IN MATRIMONIO LICITIS VEL ILLICITIS.

48. Et priùs quidẽ de gradibus CONSANGVINITATIS.

49. I. In lineâ rectâ.

50. Inter ascendentes & descendentes, hoc est, inter parentes & liberos, matrimonium non est concessum, sed in infinitum prohibitum.

Rationes dantur tres: Prima est, ne jus naturæ & pudor frangatur, qui in matrimoniis inspiciendus. Contra naturam & pudorem autem est matrem vel filiam in uxorem ducere. *l. adoptivus*.14. §.*serviles*.2.*sub fin. ff de R. N.* Quod etiam nonnulla irrationabilia animalia innuunt, dum nefandos istos concubitus fugiũt & adversãtur, teste Justiniano *Nov.12.c.1.vers.qualia plurima.* Exẽpla reperies apud Borcholt.*in tr. de grad.p.* 101.102. Secunda est, ne cognitionis nomina confundantur, ac frater paterque idem fiatq, ejusdemque sit uxor & mater. Borcholt. post alios *in d. tr. de grad. &c.* 102. *vers. denique ideo.* Georg. Schultze *d. tr. c. 8. membr. 1. n. 9.*

Tertia est, ne ex discrepantium ætatum conjunctione nimium imbecilles partus edantur, siquidem parentum profecta jam ætas adolescentulorum matrimoniis haud benè conveniat. Borch *d. tr. p.* 100. & Georg. Schultze *d. tr. c. 8. membr. 1. n. 10.*

Singulæ sanè stringunt; sed prima ratio, meo judicio, gravior est cæteris, & à jure quoque recepta. Et quidem

51. Divino.

Levit. cap. 18. v. 7. Du solt deines Vaters und deiner Mutter Scham nicht blössen. Es ist deine Mutter / darumb soltu ihre Scham nicht blössen item *v. 10.* Du solt deines Sohnes / oder deiner Tochter Tochter Scham nicht blössen / (ratio adjicitur) denn es ist deine Scham. Quæ ratio cùm locum habeat in pronepote & pronepte, abnepote & abnepte, in atnepote & atnepte, imò in cæteris in infinitum, qvidni etiam prohibitio? UBI enim EADEM RATIO, IBI QVOQVE IDEM JUS.

Obtinet etiam in avo & aviâ, proavo & proaviâ, abavo & abaviâ. atavo & ataviâ, imò in cæteris in infinitum, juxta regulam: QVI GRADUS IN LINEA DESCENDENTIUM SUNT PROHIBITI, ILLI ETIAM IN LINEA ASCENDENTIUM SUNT PROHIBITI, ET VICE VERSA: QVI GRADUS IN LINEA ASCENDENTIUM SUNT PROHIBITI, ILLI ET IN LINEA DESCENDENTIUM SUNT PROHIBITI.

52. Canonico.

pr. c. progeniem. 16. de consanguinitate. & seq. caus. 35. q. 2. & 3

 ubi

ubi dicitur, quòd eatenùs se extendat prohibitio post generationem, quousque parentela cognosci possit. Item usque dum generatio cognoscatur, aut in memoriâ retineatur, id est, in infinitum. Joh. Andr. *in de clar. arb. cons.*

53. Civili.

per textum Inst. §. 1. *de nuptiis.* ubi ita: Inter eas personas, quæ parentum liberorumve locum inter se obtinent, contrahi nuptiæ non possunt; veluti inter patrem & filiam, vel avum & neptem: vel matrem & filium, vel aviam & nepotem, & usque in infinitum. Item *per l. nuptiæ. 53. ff. de R. N.* ubi Cajus inquit: Nuptiæ consistere non possunt inter eas personas, quæ in numero parentum liberorumve sunt, sive proximi, sive ulterioris gradus sint, usque ad infinitum. Item *per l. fin. eod. & l. nemini 16. C. de nupt.*

54. Saxonico.

Gl. ordin. Landrecht *lib. 1. artic. 3. super verba*: Als die Heerschillder: *n. 7. v.* Unter diesen beyden Linien/ id est, ascendentem & descendentem, mag nimmer eine Ehe bestehen. *Ordin. matrim. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno 1624. rubr.* Der ander Punct. §. Erstlich. *p. 8.* Die Personen/ welche den Namen Vaters und Mutters/ deßgleichen der Kinder tragen / als Vater / Mutter; Großvater/ Großmutter; und so fort. Item: Kindes/ Kindes Kinder/ und so fort ꝛc. sollen sich mit einander in Ehegelöbniß nicht einlassen. *Constit. prov. Elect. Sax. anno 1557. sub. rubr.* Die Ehe wird verboten. *tit.* Von der Blutfreundschafft *fol. 183. col. 2. sub. fine.* Es wird keine Ehe zugelassen zwischen Kindern und Eltern/ sie seynd nahe oder ferne einander verwand/ und wann sie gleich tausend Glied von einander weren.

55. Et Marchico.

Quamvis in consuetudinibus Marchicis à Lamb. Distelmeyero collectis & *anno* 1607. à Joh. Scheplizio U. J. L. editis *p. 1. tit. 2.* darin von Ehefällen gehandelt wird, nihil explicitè disponatur, colligitur tamen, dispositionem juris communis approbâsse, cùm illi expressè non contradixerint.

56. Sive sint ab eodem patre eademque matre, sive ab altero eorum legitimè vel illegitimè nati.

l. adopti-

l. adoptivus. 14. §. *serviles. 2. ff. d. R. N.* ibi: Unde nec vulgò quæsitam filiam pater naturalis poteſt uxorem ducere: (ratio additur) quoniam in contrahendis matrimoniis naturale jus & pudor iuſpiciendus eſt. Ex quâ hæc fluit regula, quam in ſequentibus probè obſerva: IN MATRIMONIIS CONTRAHENDIS INTER PERSONAS, SIVE SINT AB UTROQVE PARENTE SIMUL, SIVE AB UNO PARENTE TANTUM, VEL LEGITIME, VEL ILLEGITIME SIBI JUNCTÆ, EADEM EST PROHIBITIO.

57. II. in lineâ obliquâ.

58. I. in gradu primo.

59. Inter fratrem & ſororem matrimonium eſt prohibitum.

Ratio prohibitionis poſita eſt in arctiſſimâ conjunctione. Nam frater & ſoror ex eodem parente provenientes, tàm inter ſe conjuncti ſunt, ut penè iidem eſſe videantur. Qvemadmodum igitur nemo ſecum; ita frater & ſoror inter ſe matrimonium contrahere non poſſunt. Borch. *de grad. rubr. in quib. grad. matrim. perm. & proh. p.* 108. Deinde quoque ſequeretur magna nimium cognationis confuſio. Denique expedit Reipublicæ, amicitiam inter cives amplificari, & per exteras etiam provincias totius orbis diffundi. Georg. Schultz *d. tr. c. 7. n.* 20. Sunt & aliæ rationes, quas vide apud eos, quos refert Val. Gvil. Forſt. *in tr. de nupt. n. 7. p.* 81.

60. De jure Divino.

Levit. 18 *v.* 9. Du ſolt deiner Schweſter Scham/die deines Vaters oder deiner Mutter Tochter iſt/daheim oder drauſſen gebohren/nicht blöſſen. *Et cap.* 20. *verſ.* 17. Wenn iemand ſeine Schweſter nimbt/ſeines Vaters Tochter/oder ſeiner Mutter Tochter/ und ihre Scham beſchauet/und ſie wieder ſeine Scham/das iſt eine Blutſchande/die ſollen ausgerottet werden für den Leuten ihres Volcks/denn er hat ſeiner Schweſter Scham entblöſſet/er ſoll ſeine Miſſethat tragen. *Deut. c. 27. v.* 22. Verflucht ſey wer bey ſeiner Schweſter ligt/die ſeines Vaters oder ſeiner Mutter Tochter iſt. Quemadmodum autem prohibetur frater ducere ſororem ſuam: ita & ſoror prohibetur nubere fratri ſuo. PROHIBITIO enim PERSONARUM EST RECIPROCA.

61. Canonico.

per c.non debet. X. de consang. & affin. ubi matrimonium in quarto gradu inclusivè prohibetur. Si igitur in quarto gradu, cur non multò magis in primo? Si in illo gradu, in quo minor prohibitionis est ratio, cur non multò magis in isto, in quo major prohibitionis est ratio, à minori ad majus ducto argumento? Hinc regula: PROHIBITO GRADU REMOTIORI SIMUL PROHIBENTUR OMNES PROPINQVIORES GRADUS. Quæ locum habet primò in lineâ rectâ, secundò in lineâ obliquâ, si gradus ejusdem sunt ordinis, vel si non sunt ejusdem ordinis; ut saltem à gradu remotiori secundi ordinis ad gradum propinquiorem, vel etiam æqualem primi ordinis argumentatio fiat. Fallit, si à gradu remotiori primi ordinis ad gradum propinquiorem secundi ordinis argumentamur. Gradus enim primi ordinis sub se comprehendunt personas, quæ sibi invicem parentum liberorumve loco sunt; gradus autem secundi ordinis secus.

62. Civili.

§. 2. *Inst. de nuptiis.* his verbis: Sanè inter fratrem sororemque nuptiæ prohibitæ sunt, sive ab eodem patre eademque matre nati fuerint, sive ab altero eorum. *Et l. libertinus.* 8. *l. ad optivus.* 4. *§. serviles.* 2. *l. & nihil.* 54. *ff. de R. N. l. neminem.* 17. *C. de nupt. l. fin. C. de incest. nupt. l. si stipulor.* 35. *§. item quod* 1. *ff. de V. O.* ubi JCtus Paulus perpetuam prohibitionis causam & contra mores esse inquit, si sororem nupturam sibi aliquis stipuletur.

63. Saxonico.

Constit. Elect. Sax. anno 57. *ibi*: Bruder oder Schwester sich mit einander zu verehligen oder zu berühren / ist von Göttlichen / natürlichen und allen Rechten und Gesätzen verboten / sie seynd von voller oder halber Geburt / das ist / von einem Vater und einer Mutter / oder allein von der beyden einem. *Ord. Eccl. Aug. Elect. Sax. anno* 80. *tit.* Welche Personen sich in Ehegelöbniß mit einander einzulassen verboten. *rubr.* Zum andern. *his verbis*: wo sie einander seitwarts im ersten Grad verwand / als da seynd Brüder und Schwester / dieselbe sollen mit der Verweisung wegen der begangenen Blutschande / zugleich auch zur Staupen geschlagen werden.

werden. *Ord. matr. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno* 1624. *rubr.* Der ander Punct. §. Zum andern. *p.* 8.

64. Et Marchico.

De consuet. March. Distelm. p. 1. *tit.* 2. Von etlichen Ehefällen in Ehesachen. §. 1. Die Ehe in der Seitelinien in der Blutfreundschafft oder Schwägerschafft / im dritten oder wenigern Grad / gleicher oder ungleicher Linien / ist verboten. Si igitur tertius, quidni multò magis primus? vid. *num.* 61. Quod & verba wenigern Grad innuunt.

65. Sive sunt ab eodem patre eademque matre, sive ab altero eorum vel legitimè, vel illegitimè nati.

Uti constabit *ex num.* 56.

66. 2. In gradu secundo.

67. Primò inter patruum & fratris vel sororis filiam, inter materteram & sororis vel fratris filium matrimonium est prohibitum.

Ratio est, sibi invicem parentum liberorumve loco sunt. §. *item amita.* 5. *Inst. de nupt. l. sororis.* 39. *ff. de R. N. & ibi Dd. Const. provinc. Elect. Saxon. sub rubr.* Die Ehe wird verboten. *tit.* Von der Blutfreundschafft. *ibi*: Denn solche Personen an stat unser Vater und Mutter / Sohn und Tochter geachtet werden; licet ejusmodi personæ ex ascendentium & descendentium numero lineæ rectæ non sint. Idquè eò, quia primò naturâ pater & filius eadem penè persona esse intelliguntur. *l. ult. C. de impub. & al. subst. & per l. cùm scimus* 22. §. 1. *C. de agric. & cens.* Quemadmodum igitur inter fratres matrimonium est prohibitum; ita etiam inter patruum & fratris filiam. Secundò, quia fratres & sorores una sunt caro *Gen.* 37. *v.* 22. Jure itaque filii eorum reputantur cum illis, quasi in lineâ rectâ. Et sic, qui fratris & sororis meæ filius, ille etiam filius meus est per citatam rationem. Hinc etiam Laban ad sororis suæ filium dicit *Gen.* 29. *v.* 14. Os meum es, & caro mea.

Levit. 18. *v.* 12. Du solt deines Vaters Schwester Scham nicht blössen / denn es ist deines Vaters nechste Blutsfreundin *v.* 13. Du

solt

solt deiner Mutter Schwester Scham nicht blössen/ denn es ist deiner Mutter nechste Blutfreundin. *Et cap. 20. v. 19.* Deiner Mutter Schwester Scham / und deines Vaters Schwester Scham soltu nicht blössen / denn ein solcher hat seine nechste Blutfreundin auffgedackt.

69. Canonico.

per c. non debet. X. de consang. & affin. secundùm ea, quæ dixi *sub num.* 61.

70. Civili.

§. fratris. 3. & §. item amitam. 5. Instit. de nupt. l. miles. 11. l. si adulterium 38. §. 1. ff. ad L. Jul. de adult. l. per adoptionem. 17. §. fin. l. adoptivus. 14. §. serviles. 2. l. etiamsi 56. ff. de R. N. l. nemini 17. C. de nupt. l. ult. C. de incest. & inut. nupt. ubi copulatio cum sororis aut fratris filiâ scelestum contubernium & turpissimum consortium appellatur. *l. 2. C. si nupt. ex rescr. pet.* Imperator Zeno ejusmodi conjunctionem contagium, item nefandissimum scelus nominat.

71. Saxonico.

Const. prov. Elect. Sax. sub rubr. Die Ehe wird verboten. *tit.* Von der Blutfreundschafft §. Personen/ so von wegen der Blutfreundschafft in der seitwarts Linien hinauffwarts zu rechnen/ zu ehelichen verboten. *ibi:* Der Sohn soll nicht nehmen hinauffwarts des Vaters noch der Muter Schwester. Item: die Tochter soll nicht nehmen des Vaters noch der Mutter Bruder. *junct.* §. Personen/ so von wegen der Blutfreundschafft in der seitwarts Linien hinunterwarts zu rechnen/ zu ehlichen verboten. *ibi:* Der Bruder soll nicht nehmen hinabwarts des Bruders noch der Schwester Tochter. Item: Die Schwester soll nicht nehmen hinabwarts des Bruders Sohn/ noch der Schwestern Sohn. *f. 186. col. 2. & seqq. Ordin. matrim. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno 1624. rubr.* Der ander Punct. §. Zum andern. *p. 8. & seq.*

72. Et Marchico.

per supra notata *num.* 64.

73. Sive sint ab utroque latere, sive ab uno latere, vel legitimè, vel illegitimè sibi juncti.

Eadem enim in his sanguinis est ratio & prohibitio, quæ in illis.

74. Se-

74. Secundò, inter duorum fratrum liberos, qui propriè patrueles dicuntur, inter duarum sororũ liberos, qui consobrini vocantur, inter fratris & sororis liberos, qui amitini appellantur, matrimonium est prohibitum.

Ratio prohibitionis meo judicio hæc dari potest: quia inter se sunt instar fratris & sororis. Si enim patruus mihi parentis loco, utique mihi filius vel filia ex eo fratris vel sororis loco. Hinc etiam fratres & sorores nominantur in sacris literis, ut *Chron.* 24. *v.* 22.

75. De jure Divino:

In veteri Testamento has nuptias non solùm non improbatas, sed & approbatas, imo mandatas fuisse, optimè ex sacris mihi constat. Factum autem illud est ex singulari ratione, & quidem merè forensi, quæ solum Israelitas usquè ad Christum natum obstringebat & obstringere volebat; uti ex textibus Biblicis in ipso conflictu demonstrabo. Unde sic argumentor: cujus cessat ratio, ejus & jus. Hodiè post Christum natum consobrinorum nuptiarum concessionis cessat ratio. Ergò etiam hodiè post Christum natùm consobrinorum nuptiarum concessionis cessat jus.

76. Canonico.

per c. non debet. X. de consang. & affi. secundũm regulam positam sub *num.* 61.

77. Saxonico,

per Edictum Elect. Johan. Georg. Saxon. de anno 1625. Daß in seiner Fürstl. Gn. Landen sich niemand im andern Grad gleicher / und dritten Grad ungleicher Linien ohne sonderlichen Verlaub ehelichen verloben soll/ *datum Dresdæ* den 31 *Maji*.

78. Et Marchico.

per verba expressa *Consvetud. March. Distelmeieri*, quæ vide sub *num.* 64.

79. Sive sint ex utroque, sive ex uno latere, vel legitimè, vel illegitimè sibi juncti.

Cùm, ut suprà dictum, hîc saltem jus sanguinis, quod non minùs ex uno; quàm utroque latere naturaliter afficit & conjungit, consideretur.

80. Concessum autem est tantum de jure Civili.

l. celebrandis. 19. C. de nupt. his verbis: Matrimonium inter consobrinos habeatur legitimum, sive ex duobus fratribus, sive ex duabus sororibus, sive ex fratre & sororibus, sive ex fratre & sorore nati. §. 4. *Inst. eodem*: Duorum fratrum & sororum liberi vel fratris & sororis conjungi possunt. Jung. *l. si nepotem 3. l. non solùm. 67. §. 1. ff. de R. N. l. Lucius. 78. §. filia. 8. ff. ad SC. Trebell. l. uter. 23. & seq. ff. de condit. instit. l. conditionis. 2. C. de instit. & substit.*

81. 3. In gradu tertio.

82. Primò inter fratrem & fratris vel sororis neptem, inter sororem & fratris vel sororis nepotem matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia sibi invicem parentum liberorumve loco sunt, ut suprà dictum sub *sub num. 67.* quod & hîc applicandum.

83. De jure divino.

Per textum Levit. 18. v. 12. & seq. cap. 20. v. 19. non quidem explicitè, sed implicitè ob paritatem, imò majoritatem (ut loquar cum JCtis) rationis. Nam quo quisque ordine & loco prior, eò major ipsi reverentia debetur. Et naturæ quodam instinctu remotioribus parentibus major reverentia exhibetur, quàm propinquis. Proinde licet propatruus aut avi frater uno gradu remotior sit patruo, loco tamen & dignitate est superior. *Bech. de jure connub. p. 1. c. 11. num. 22.*

84. Canonico.

Per d. c. non debet. X. de consang. & affin. secundùm ea, quæ dixi *in fine num. 61.*

85. Civili

Per verba expressa *§. fratris. 3. & §. item amitam. 5. Instit. de nupt. l. per adoptionem. 17. §. fin. ff. de R. N. l. 17. C. de Nupt.*

86. Saxonico.

Constit. prov. Elect. Sax. sub tit. Die Ehe wird verboten. *rubr.* Von der Blutfreundschafft. *§.* Personen / so von wegen der Blutfreundschafft in der seitwarts Linien hinauffwarts zu rechnen / zu ehelichen verboten. *ibi*: Der Sohn soll nicht nehmen hinauff-

aufwarts des Großvaters oder Großmutters Schwester. Item: die Tochter sol nicht nehmen hinauffwarts des Großvaters oder Großmutter Bruder. *Et §. seq.* Personen/ so von wegen der Blutfreundschafft in der seitwarts Linien hinunterwarts zu rechnen/ zu ehelichen verboten. *ibi*: Die Schwester soll nicht nehmen hinabwarts des Bruders Sohns Sohn/ noch der Schwester Sohns Sohn. Itē: noch des Bruders oder Schwester Tochter Sohn. *f.* 185.

87. Et Marchico.

Per d. Consuetud. March. Distelmeieri vi regulæ positæ *sub n.* 61.

88. Sive sint ex utroque sive uno latere, vel legitimè, vel illegitimè sibi juncti.

89. Secundò, inter fratris vel sororis filium, & fratris vel sororis neptem, inter fratris vel sororis filiam, & fratris vel sororis nepotem matrimonium est prohibitum.

Ratio est, ut divinæ prohibitiones majori curâ & reverentiâ serventur. Hinc circa tempora Augustini, ipso teste *lib.* 5. *de civ. DEI. c.* 16. ab his nuptiis abstinuerunt Christiani, & (ut cum illo loquar) factum licitum horruerunt ob vicinitatem illiciti.

90. De Jure Canonico.

Per d. non debet. X. de consf. & affin. vid. *n.* 61.

91. Saxonico.

Ord. matrim, Elect. Joh. Georg. Saxon. de anno 1624. *rubr.* Der ander Punct. §. Zum andern: Die Personen/ welche seithalben einander im dritten Glied ungleicher Linien verwand seyn/ sollen einander nicht ehelichen/ als da seynd alle die Personen/ so von einerley Eltern Vaters oder Muters halben gebohren und herkommen/ und von ihren gemeinen Eltern anzurechnen/ die eines Kindes Kindes Kind/ die andere Kindes Kind ist/ und also nach der Person/ von welcher sie zu gleich ihren Ursprung haben/ ihr eins die andere und eins die dritte Person ist/ und was auch einander näher verwand. seyn mag/ diese alle sollen sich in Ehegelöbniß nicht einlassen.

92. Et Marchico.

Per. d. Consuetud. March. Distelmeieri, cujus verba vide suprà *sub num.* 64.

93. Sive sint ex utroque, sive uno latere, vel legitimè, vel illegitimè sibi juncti.

Quod patet ex jam suprà alleg. *Ord. matr. Elect. Joh. Georg. Sax.* Bech. talem refert sententiæ formulam: Wo der Jungfrauen / so ihr zur Ehe begehrt / Großvater euers Vaters halber Bruder gewest / so könt ihr / vermöge geschribener geistlichen Recht mit ihr keine Ehe besitzen. Da er aber eueres Vaters Stieffbruder von Vater und Mutter / dadurch er denn euern Vater gantz und gar nicht zugethan / so möget ihr sie wohl ehelichen / V. R. W.

94. Concessum autem est de jure divino.

Cùm nihil de hoc casu in sacris neque explicitè, neque implicitè prohibitum reperiatur.

95. Et civili.

Arg. § duorum 4. Inst. de nupt. l. celebrandis. 9. C. eod. l. si nepotem 3. l. non solùm. 67. ff. de R. N. l. Lucius. 38. §. filia. 8. ff. ad SC. Trebell. l. uter. 23. & seq. ff. de condit. instit. l. conditionis. 2 C. de instit. & subst. Ratio est, quia sibi invicem nec parentum, nec liberorum loco sunt.

96. Tertio inter duorum fratrum, vel duarum sororum, vel fratris & sororis nepotem & neptem matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia in his personis imago quædam est fratrum & sororum. Proavum enim ceu communem parentem habent, cujus respectu etiam quodammodò liberorum locum obtinent. Deinde, ut majori curâ & reverentiâ divinæ prohibitiones serventur.

97. De Jure Canonico.

Per c. non debet. X. de cons. & affin.

98. Et Marchico.

Per c. Consuet. March. Distelmeieri, cujus verba vide suprà *sub num. 64.*

99. Sive sint ex utroque, sive uno latere, vel legitimè vel illegitimè sibi juncti.

100. Concessum autem est de jure Divino, Civili & Saxonico.

101. 4. In quarto gradu.

102. Primò inter fratrem & fratris vel sororis proneptem, inter sororem & fratris vel sororis pronepotem matrimonium est prohibitum.

Rationem vide *sub num.* 82.

103. De jure Divino.

Per rationem datam *sub num.* 83.

104. Canonico.

Per d. c. non debet. X. de cons. & affin. vi regulæ positæ *sub n.* 61

105. Civili.

Per verba expressa *l. 39. ff. de R. N.* quæ sic sonat: Sororis proneptem non possum ducere uxorem, (ratio adjicitur) quoniam parentis loco ei sum. Imo qui hoc facit, incestum committere dicitur *in §. 1. h. l.*

106. Saxonico.

Const. prov. Sax. sub tit. Die Ehe wird verboten. *rubr.* Von Blutsfreundschafft. §. Personen/so von wegen der Blutfreundschafft in der seitwarts Linien hinauffwarts zu rechnen/zu ehelichen verboten *ibi:* Der Sohn soll nicht nehmen hinauffwarts des Großvaters Vaters Schwester/noch der Großmutter Mutter Schwester. item: die Tochter soll nicht nehmen hinauffwarts des Großvaters Vaters Bruder/noch der Großmutter Mutter Bruder. Et §. *seq.* Personen/so von wegen der Blutfreundschafft in der seitwarts Linien hinunterwarts zu rechnen/zu ehelichen verboten. *ibi:* die Schwester soll nicht nehmen hinabwarts des Bruders Sohns Sohns Sohn/noch der Schwester Sohns Sohns Sohn/noch des Bruders Tochter Tochter Sohn/noch der Schwester Tochter Tochter Sohn. *f. 185. & seq. Ord. matr. Elect. Johan. Georg. Sax. de anno* 1624. *rubr.* Der ander Punct. §. Zum andern. *ibi:* Wie auch niemand sich mit des Großvaters Vatern/oder Großmutter Mutter Geschwister/weil dieselben der Eltern statt halten/ehelichen verloben soll.

107. Et Marchico.

Quod in his à cæteris juribus non aberrabit.

108 Sive sint ex utroque, sive ex uno latere, vel legitimè, vel illegitimè sibi juncti.

109. Secundò, inter fratris vel ſororis filium, & fratris vel ſororis proneptem, inter fratris vel ſororis filiam, & fratris vel ſororis pronepotem.

110. Tertiò, inter fratris vel ſororis nepotem, & fratris vel ſororis proneptem, inter fratris vel ſororis neptem, & fratris vel ſororis pronepotem.

111. Quartò, inter duorum fratrum, vel duarum ſororum, vel ſororis & fratris pronepotem & proneptem matrimonium eſt prohibitum tantum.

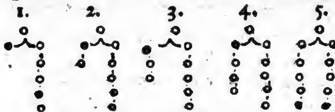
112. De jure Canonico.

per d. c. non debet X. de conſang. & affin.

113. Non verò de jure Divino, Civili, Saxonico & Marchico.

114. 5. In quinto gradu.

115. Hi quinque occurrunt caſus. De caſu 2. 3. 4. & 5. nullum

eſt dubium; Hiſce enim nuptiæ de omni jure ſunt licitæ. De primo autem caſu diſputatur.

116. Quidam matrimonium illud conceſſum;

è quorum eſt numero Joh. Andr. *in de l. arb. conſang.* Schneid. *de arb. Can. n. ult.* & Nic. Mozz. *de contr. matrim. in decl. col. 7. n. 17.*

117. Quidam verò prohibitum eſſe aſſerunt:

è quorum numero non minimus Bech. *de jure Conn. c. 11. n. 23.* qui ſequitur Hoſtienſem, adverſariorumq; argumenta refutat.

118. Ut ut ſit; Ego has diſceptationes fermè inutiles eſſe judico, cùm in hoc ſeculo frater fratris ſui abneptem haud videat, & conceſſo, quòd videat, tamen non tot annos attinget, usque dum ipſa nubilis fiet ætatis. Nec ſpero, puellam cum tali elumbi decrepito matrimonium inituram eſſe.

119. Diximus hucuſque de gradibus conſanguinitatis. Nunc etiam dicendum erit de gradibus AFFINITATIS.

120, Ante

120. Ante omnia autem hæc regula generalis notanda venit: IN QVIBUS GRADIBUS NUPTIÆ PROHIBITÆ SUNT, RATIONE CONSANGVINITATIS, IN IISDEM QVOQVE PROHIBITÆ SUNT, RATIONE AFFINITATIS.

c.1.c.penult.X.de conſ.& affin.can.de propinquis.3.can.& hoc.can.æqvaliter.13.can.qvædam lex.20.cauſa.35.q.2.Ord. matrim. Elect. Joh.Georg.Sax.de anno 1624. rub. Der ander Punct §. Zum dritten *pag. 9. & ſeq.* Wie nun den Perſonen wegen der Blutfreundſchafft ſich in Ehegelöbniß einzulaſſen verboten; alſo ſollen auch die, welche Schwägerſchafft halben einander ebenmäſſig verwand/ſich in Ehegelöbniß nicht einlaſſen.

121. In lineâ rectâ & perpendiculari.

122. Inter aſcendentes & deſcendentes, ſive primi, ſive ſecundi ordinis, matrimonium in infinitum eſt prohibitum.

Ratio eſt, quia tales perſonæ ſibi invicem parentum liberorumve loco ſunt. Idque eò, quia vir & uxor una caro eſt. *Gen. 2. v. ult.*

123. De jure Divino.

De ſocru, *Deut.27.verſ.23.* Verflucht ſey/wer bey ſeiner Schwieger liegt. Quæ pœna ſpiritualis non removet corporalem, uti ex *alleg. cap.* & ex iis, quæ mox inſeqvuntur, probari poteſt. Sub ſocru ob conſecutionis neceſſitatem intellige proſocrum, abſocrum, atſocrum &c. Item ſocerum, proſocerum, abſocerum, atſocerum, & ſic conſequenter, ſi neceſſitas poſtulat.

De Nuru, *Levit. 18. v.15.* Du ſolt deiner Schnur Scham nicht blöſſen/ denn es iſt deines Sohnes Weib / darumb ſolt du ihre Scham nicht blöſſen. *Et cap. 20. v. 12.* Wenn iemand bey ſeiner Schnur ſchläfft/ ſo ſollen ſie beyde des Todes ſterben/denn ſie haben eine Schande begangen/ihr Blut ſey auff ihnen. Sub quâ comprehende pronurum, abnurum, atnurum &c. Item generum, progenerum, abgenerum, atgenerum, & ſic deinceps.

De Novercâ, *Levit. 18. v. 8.* Du ſolt deines Vaters Weibes Scham nicht blöſſen/denn es iſt deines Vaters Scham. *Lev. 20. v. 11.* Wenn iemand bey ſeines Vaters Weib ſchläfft/daß er ſeines Vaters Scham geblöſſet hat/die ſollen beyde des Todes ſterben.

ben. *Deut.* 27. *v.* 20. Verflucht sey/wer bey seines Vaters Weibe ligt/daß er auffdecke den Fittich seines Vaters. *Et Paul.* 1. *Cor.* 5. *v.* 1. Eine solche Hurerey/da auch die Heyden nicht von zu sagen wissen / daß einer seines Vaters Weib habe/hoc est,novercam, (uti apparet *ex Lev.* 18. *v.* 7. & 8.) Sub quâ intellige pronovercam, abnovercam, atnovercam &c. Item vitricum, provitricum, abvitricum &c.

De Privignâ & proprivignâ, *Levit.* 18. *v.* 7. Du solt deines Weibes sambt ihrer Tochter Scham nicht blössen/noch ihres Sohns Tochter oder Tochter Tochter nehmen/ihre Scham zu blössen/ denn es ist ihre nechste Blutfreundin/und ist ein Laster. Sub quâ ulteriùs intellige abprivignam, atprivignam &c. Item privignum, proprivignum, abprivignum, atprivignum, & sic consequenter, cùm in cæteris eadem ratio. Ubi autem eadem ratio, ibi & idem jus.

124. Canonico.

per rationem *textus in c.* 1. *X. de consang. & affin. can. de propinquis* 3. & *can. & hoc.* 12. *can. æqualiter.* 13. *can. quædam lex.* 20. *causa.* 35. *q.* 2. & 3. Quod ita à consanguineis uxoris,ut à propriis abstinere debeamus. Bech. *d. tr. p.* 2. *c.* 6. *n.* 4.

125. Civili.

l. nemini. 17. *in fin. C. de nupt. l. adoptivus.* 14. § 4. *ff. de R. N.* §. *affinitatis* 6. §. *socrum.* 7. *Inst. de nupt. l. non facile.* 4. §. 6. & *seq. ff. de grad.* & *affin.*

126. Saxonico.

Const. prov. Elect. Sax. sub rub. Die Ehe wird verboten. *tit.* Von wegen der Schwägerschafft. §. Personen / so von wegen der Schwägerschafft/in der rechten Linien hinauffwarts gerechnet/ zu ehelichen verboten. *fol.* 188. *col.* 2. & *fol.* 189. *col.* 1.

127. Et Marchico.

Quod hac in parte sequitur dispositionem juris communis.

128. In lineâ obliquâ.

1. In gradu primo.

129. Inter fratrem & fratriam, id est, fratris defuncti uxorem, inter sororem & sororium, id est, sororis defunctæ maritum matrimonium est prohibitum.

Ratio

Ratio eſt, quia uxor unius fratris, alterius fratris quaſi ſoror eſt, & maritus unius ſororis, alterius ſororis quaſi frater eſt: Idque ideò, quòd mas & fœmina in unum corpus coaleant. Ut igitur ſororem in uxorem ducere nequeo ratione cognationis; ita etiam ratione affinitatis fratriam, id eſt, fratris viduam in uxorem ducere non poſſum.

130. De jure Divino.

Levit. 18. *v.* 16. Du ſolt deines Bruders Weibes Scham nicht blöſſen/denn ſie iſt deines Bruders Scham. *Et Levit.* 20. *v.* 21. Wenn jemand ſeines Bruders Weib nimt/das iſt eine ſchändliche That/ſie ſollen ohne Kinder ſeyn/darumb daß er hat ſeines Bruders Scham geblöſſet. Quæ præcepta univerſalia olim quoad populum Iſraëliticum limitabantur per illud *Deuter.* 25. *v.* 5. Wenn Brüder bey einander wohnen/und einer ſtirbt ohn Kinder/ſo ſoll des verſtorbenen Weib nicht einen frembden Mañ drauſſen nehmen/ſondern ihr Schwager ſol ſie beſchlaffen/und zum Weibe nehmen/und ſie ehelichen. Varii variè hunc locum explicant, imò torquent. Calvinus *in comment. ad ſext. præcep. in d. text. Levit. pag.* 406. putat per fratres non hîc fratres germanos, ſed cæteros cognatos remotiores, qui non ſunt in gradu prohibito intelligi. Verùm hæc interpretatio, ne quidem ſuis aſſeclis, teſte Val. Guil. Forſtero *de nupt. c.* 7. *p.* 99. arridet cùm ſit violenta. Textus enim loquitur de Leviro & Glore, quod expreſsè ex Hebræâ linguâ demonſtrari poſſe dicit Beza *de divort. p.* 55. Hinc quidam illum propriè de germanis fratribus, non verò de cognatis remotioribus accipiendum eſſe perhibent, extendi autem poſſe etiam ad cæteros propinquos non negant; in quorum ſententiam & ego eo, motus collatione textuum biblicorum, & quidem ſequentium: *Gen.* 38. *à verſ.* 6. *usq. ad* 10. *Ruth. c.* 1. *usque ad v.* 12. & *c. ult. usque ad v.* 12. *Matth.* 22. *v.* 24. 25. 26. *Marc.* 12. *v.* 19. 20. 21. & 22. *Luc.* 20. *v.* 28. 29. 30. & 31. Statuoque, fratrem germanum fratris ſui germani ſine liberis præmortui, viduam in uxorem ducere potuiſſe, imò debuiſſe. Ratio autem hujus mandati ac permiſſionis hæc fuit, ne deleretur nomen fratris ex Iſraël. *Deut.* 25. *v.* 6. & 7. idque

O ideò

ideò secundùm Theologorum opinionem; quia Christus ex tribu Juda nasci debuit. Hinc noluit DEUS inter Israëlitas commixtionem de tribu in tribum fieri. *Num. ult.* Cùm autem jam dudum Christus natus sit, dubium nullum est, quin dictum præceptum, quod merè erat forense atque particulare, vel singulare, prorsùs sublatum sit, & commixtio hæc gravissimè hodiè punienda.

131. Canonico.

Can. de incestis. 8. causa. 35. q. 2. & 3. can. si quis viduam. 20. causa 32. q. 7. c. non debet. 8. X. de consang. & affin. Prohibito enim gradu remotiori, simul prohibentur omnes propinquiores.

132. Civili.

l. 5. C. de incest. & inut. nupt. Fratris uxorem ducendi, vel duabus sororibus conjungendi penitùs licentiam submovemus, nec dissoluto quocunque modo conjugio. *Et l. pen. & ult. C. eodem.* scelestum contubernium vocatur, quando quis eam, quæ cum fratre nuptiali jure quondam cohabitaverat, turpissimo consortio velit amplecti.

133. Saxonico.

Const. provin. Elect. Sax. sub rub. Die Ehe wird verboten. *tit.* Von der Schwägerschafft. *fol.* 60. *col.* 2. ibi: Der Bruder soll nicht hinunterwarts nehmen seines Bruders Weib/noch seines Weibes Schwester. *Et f.* 191. *col.* 1. Die Schwester soll nicht hinabwarts nehmen ihrer verstorbenen Schwester Mann/noch ihres verstorbenen Mannes Bruder. *Ord. matrim. Elector. Joh. Georg. Saxon. de anno* 1624. *rub.* Der ander Punct. §. Zum andern. *pag.* 10. *in fin.* ibi: Als da sich eine Person mit zweyen Schwestern/oder zweyen Brüdern wissentlich fleischlich eingelassen hette/die sollen zugleich neben der Verweisung zur Staupen geschlagen werden.

134. Et Marchico.

d. Consuet. March. Distelm. p. 1. tit. 2. Von etlichen Ehefällen in Ehesachen. §. 1. Die Ehe in der Seitslinien in der Blutfreundschafft oder Schwägerschafft/im dritten oder wenigern Grad/gleicher oder ungleicher Linien/ist verboten.

2. In

135. 2. In gradu secundo.

136. Primò, inter fratris viduam, & fratris vel sororis filium, inter sororis viduum, & fratris vel sororis filiam, inter fratrem & fratris vel sororis filii viduam, inter sororem & fratris vel sororis filiæ viduum matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia sibi invicem parentum liberorumve loco sunt. Ut enim patruus tibi ratione cognationis parentis loco: ita etiam patrui vidua ratione affinitatis parentis loco, cùm vir & uxor sit una caro. *Gen. 2. v. ult.*

137. De jure Divino.

Levit. 18. v. 14. Du solt deines Vaters Brudern Scham nicht blössen/daß du sein Weib nehmest/denn sie ist deine Base. *Et cap. 20. v. 20.* Wenn iemand bey seines Vatern Bruders Weib schläfft / der hat seines Vettern Scham geblöst/ sie sollen ihre Sünde tragen/ohne Kinder sollen sie sterben. Quod de patrui viduâ dicitur, id etiam de cæteris personis in hoc gradu & in hac lineâ primi generis affinitatis intelligendum, juxta regulam: GRADU ALIQVO PROHIBITO, NON TANTUM ILLÆ PERSONÆ, QVARUM IN LEGE ET DISPOSITIONE EXPRESSA FIT MENTIO, NUPTIAS CONTRAHERE PROHIBENTUR, SED ETIAM OMNES CONGRUENTES ET IN ISTO GRADU EXISTENTES.

138. Canonico.

Arg. c. quod dilectio 3. c. non debet. 8. X. de consang. & affin.

139. Civili.

Quod licet expressè nihil dispositum reperiatur, tamen, cùm satis superq; constet, Imperatorem nostrum nullas nuptias adeò graviter, quàm parentum & liberorum prohibuisse, & in iis honestatem maximè aspexisse, Nullus dubito, quin generalem illam prohibitionem, ne personæ parentum liberorumve loco existentes conjungantur. *§. ergò non. 1. Instit. de nupt. l. non facile. 4. §. hos itaque. 7. ff. de grad. & affin.* etiam ad affines in lineâ obliquâ parentum liberorumve loco existentes, extendi voluerit.

140. Saxonico.

Const. provinc. Elect. Saxon. sub rub. Die Ehe wird verboten. *tit.* Von wegen der Schwägerschafft. *fol.* 109. *col.* 2. ibi : der Bruder soll nicht hinauffwarts nehmen seiner Schwieger Schwester/ das ist / seines Weibes Mutter Schwester/ noch seines Schwähers Schwester / das ist/seines Weibes Vaters Schwester/noch seines Sohns Weib/das ist/seiner Mutter Bruders Weib/noch seines Vettern Weib/das ist/seines Vaters Bruders Weib. Item: Der Bruder soll nicht hinunterwarts nehmen seines Bruders Sohns Weib/ noch seiner Schwester Sohns Weib/noch seines Weibes Bruders Tochter/noch seines Weibes Schwester Tochter. *Et f.* 191. *col.* 1. Die Schwester soll nicht hinauffwarts nehmen ihres Mannes Mutter Bruder / noch ihres Mannes Vaters Bruder / noch ihrer Muhmen Mann / das ist / ihrer Mutter Schwester Mann/noch ihrer Basen Mann/das ist/ihres Vaters Schwester Mann. Item : die Schwester soll nicht hinabwarts nehmen ihrer Schwester Tochter Mann / noch ihres Bruders Tochter Mann/noch ihres Mannes Bruders Sohn/noch ihres Mannes Schwester Sohn.

141. Et Marchico.

Per supra posita *sub num.* 134.

142. Secundò inter consobrinam & consobrinæ viduum, inter consobrinum & consobrini viduam matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia tui consobrini vidua, tibi consobrina est, per illud, quòd mas & fœmina una sint caro. Ut igitur consobrinam tuam ratione cognationis in uxorem ducere nequis; ita etiam ratione affinitatis consobrini viduam.

143. De jure Divino.

Non quidem expressè ; cùm nihil de hoc gradu affinitatis in Sacris inveniatur, attamen implicitè, si modò illa regula generalis, nempe: IN QVIBUS GRADIBUS NUPTIÆ PROHIBITÆ SUNT, RATIONE CONSANGVINITATIS, IN IISDEM QVOQVE PROHIBITÆ, RATIONE AFFINITATIS ;

TATIS; etiam in jure Divino locum habere debet, de quo vix ac ne vix quidem dubito.

144. Canonico.

Per c. non debet. 8. X. de consang. & affin. vide posita *sub num. 61.*

145. Saxonico.

Ord. matrim. Elect. Joh. Georg. Sax. de anno 1624. rubr. Der andere Punct. §. Zum dritten: Wie nun den Personen wegen der Blutfreundschafft sich in Ehegelübde einzulassen verboten/also sollen auch die/welche Schwägerschafft halben einander ebenmässig verwand/sich in Ehegelöbniß nicht einlassen/ (rationem addit) dann so nahe der verstorbene Ehegatte seinen eigenen Blutsfreunden zugethan/so nahe ist auch denselben sein hinterlassener Ehegatte Schwägerschafft halben verwand. At ratione cognationis hîc gradus prohibitus, ergò etiã ratione affinitatis.

146. Et Marchico.

Vide suprà *num.* 143.

147. Concessum autem tantùm de jure Civili.

Qui enim concedit, quod majus est, concedit etiam, quod minus, Si igitur personæ cognatæ in hoc gradu existentes, conjungi possunt, quidni etiam affines in hoc gradu existentes, in quibus minor prohibitionis ratio deprehenditur?

148. 3. In gradu tertio.

149. Primò, inter fratris viduam, & fratris vel sororis nepotem, inter sororis viduum, & fratris vel sororis neptem, inter fratrem, & fratris vel sororis nepotis viduam, inter sororem, & fratris vel sororis neptis viduum matrimonium est prohibitum.

Ratio est, quia sibi invicem parentum liberorumve loco sunt, ut suprà demonstratum.

150. De jure Divino.

Non quidem explicitè, attamen implicitè per textum *Levit. 18. vers.* 14. Nam remotioribus parentibus naturâ major reverentia debetur, quàm propinquis. Licet igitur propatrui vi-

dua mihi uno gradu remotior sit patrui viduâ, tamen loco & dignitate est superior.

151. Canonico.

Per d. c. non debet. 8. X. de consang. & affin.

152. Civili.

vide *num.* 139.

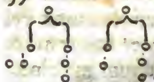
153. Saxonico.

Constit. provinc. Elect. Saxon. sub rub. Die Ehe wird verboten. *tit.* Von wegen der Schwägerschafft. *fol.* 190. *col.* 2. ibi: Der Bruder soll nicht hinauffwarts nehmen des Großvaters Bruders Weib. Item: Der Bruder soll nicht hinunterwarts nehmen seines Bruders Sohns Sohns Weib/ noch seines Bruders Tochter Sohns Weib/ noch seiner Schwester Sohns Sohns Weib/ noch seines Weibes Bruders Tochter Tochter/ noch seines Weibes Schwester Tochter Tochter. *fol.* 191. *col.* 1. ibi: Die Schwester soll nicht hinauffwarts nehmen des Großvaters Schwester Mann. Item: Die Schwester soll nicht hinabwarts nehmen ihres Brudern Sohns Tochter Mann / noch ihres Bruders Tochter Tochter Mann/ noch ihrer Schwester Tochter Tochter Mann/ noch ihres Mannes Bruders Sohns Sohn/ noch ihres Mannes Schwester Sohns Sohn.

154. Et Marchico

vide *num.* 134.

155. Secundò, inter fratris vel sororis filii viduam, & fratris vel sororis nepotem, inter fratris vel sororis filiæ viduum, & fratris vel sororis neptem, inter fratris vel sororis filium, & fratris vel sororis nepotis viduam, inter fratris vel sororis filiam, & fratris vel sororis neptis viduum matrimonium est prohibitum.

Quò scil. divinæ prohibitiones majori curâ & reverentiâ serventur. Factum sanè licitum fugiendum ob vicinitatem illiciti.

156. De jure Canonico, Saxonico & Marchico.

157. Concessum autem de jure Divino & Civili.

per dicta *sub num.* 94. & 95. quæ hîc applica.

158. Ter-

158. Tertio, inter consobrini vel consobrinæ filiûm, & consobrini vel consobrinæ filii fiduam, inter consobrini vel consobrinæ filiam, & consobrini vel consobrinæ filiæ viduum matrimonium est prohibitum.

Rationis loco mutandis mutatis hûc refer, quod dictum *sub num. 96.*

159. De juræ Canonico, & Marchico.

160. Concessum autem de jure Divino, Civili & Saxonico. Quia hisce juribus in hoc gradu nec ratione cognationis matrimonium prohibitum. Multò igitur minùs ratione affinitatis erit interdictum, ducto argumento à majori ad minus.

161. 4. In gradu quarto.

162. Primò, inter fratris viduam, & fratris vel sororis pronepotem, inter sororis viduum, & fratris vel sororis proneptem matrimonium est prohibitum de jure Divino, Canonico, Civili, Saxonico & Marchico.

Vide, quæ suprà dicta sunt de hoc gradu cognationis, & ea hîc applica.

163. Secundò, inter consobrini viduam, & consobrini vel consobrinæ nepotem, inter consobrinæ viduum, & consobrini vel consobrinæ neptem, inter consobrinam, & consobrini vel consobrinæ neptis viduum, inter consobrinum, & consobrini vel consobrinæ nepotis viduam.

164. Tertio, inter consobrini vel consobrinæ filii viduam, & consobrini vel consobrinæ nepotem, inter consobrini vel consobrinæ filiæ fiduum & consobrini vel consobrinæ neptem, inter consobrini vel consobrinæ filium & consobrini vel consobrinæ nepotis viduam, inter consobrini vel consobrinæ filiam, & consobrini vel consobrinæ neptis viduum.

165. Quartò, inter consobrinorum nepotem & neptem matrimonium est prohibitum tantùm, 166. de jure Canonico.

per d. c. non debet. 8. X. de consang. & affin.

167. Concessum autem de jure Divino, Civili, Saxonico, & Marchico.

168. De quinto gradu lineæ obliquæ vide posita *sub num.* 115. 116. 117. & 118. quæ mutandis mutatis hûc quadrant.

169. Nunc etiam de usu computationis Juris Civilis agendum esset, verùm, cùm videam satis materiam adventilandam adesse, hîc cum bono DEO subsistam, quod reliquum adhuc, in aliud usque tempus reservando.

COROLLARIA.

I. Nescio an æquè satis de jure Saxonico, in gradu secundo lineæ obliquæ æqualis, fiat dispensatio.

II. An nuptiæ citra parentum consensum initæ, rescindi debeant, quando res non ampliùs est integra, puta, si copula carnalis fuerit insecuta Neg.

III. An illud matrimonium, si quis ab alio vitiatam duxerit, rescindi possit? Distinguo.

Maritus, cùm duceret, vel scivit, eam esse ab alio vitiatam; aut postquam compertus est, nihilominùs cum illâ rem habuit.

Vel non scivit, & postquam compertus est protinùs, ab eâ abstinuit & dissolutionem matrimonii, manifestis & evidentibus testimoniis instructus, petiit.

Priori cassu dissolvi non potest; posteriori autem potest quoad mensam & torum: Quin etiam parti innocenti, facultas ad secunda transeundi vota rectè conceditur.

Præjudicium in hanc rem tale refert Valentin. Guilielmus Forsterus *in fine sui tr. de Nupt.* Præmiss. præmitt. So werdet ihr / als der von solcher Unzucht nicht gewust/auch der gestalt sie zu ehelichen nicht gewilliget/ sondern betrogen worden/von ihr billich entbunden und loß gezehlet/und euch/als dem unschuldigen und betrogenen Theil/ euerer Gelegenheit nach/anderweit zuverehelichen billich verstattet und nachgelassen / V. R. W.

Dum Jove principium feci, Jove finio tandem

* * *

